

Marinus Poulsen:

Te Mar'ken i Holsbrow'

(Mod Slutningen af forrige Aarhundrede)

Udgivet af Peter Skautrup Centret for Jysk Dialektforskning
Nordisk Institut, Aarhus Universitet
2009

Te Mar'ken i Holsbrow'

udgivet af Peter Skautrup Centret for Jysk Dialektforskning

Århus 2009

Trykt hos SUN-TRYK, Aarhus Universitet

Oversættelse og kommentar: Viggo Sørensen og Nina K. Grøftehaug

Layout: Kirsten Lyshøj

Omslag: Sommermarked. Xylografi 1888.

Fra Gunnar Knudsen: *Dansk Bondeliv i forrige århundrede* (1975).

ISBN 978-87-990871-2-9

Dialektfortælleren Marinus Poulsen (1887–1976)

Nielsine og Marinus Poulsen, foto fra 1948.

Marinus Poulsen fra Mejrup (nær Holstebro) var en af de første meddelere, Jysk Ordbog fik kontakt med i starten af 1950'erne. Marinus Poulsen har formentlig reflekteret på en af de små avisspørgelister, ordbogen indrykkede i lokalpressen – i dette tilfælde Holstebro Dagblad. Samarbejdet blev langvarigt: i årene 1955-73 besvarede Marinus Poulsen 2/3 af alle ordbogens spørgelister; han viste god sans for at gengive dialektens lydforhold vha. rigsmålets bogstaver, så det er værdifulde oplysninger om hardsysseldialekten, han har skænket Jysk Ordbog.

Marinus Poulsen var ellers ingen bogens mand. Han drev fra 1916 landbrug og tog i den forbindelse flere initiativer: i sidste halvdel af 20'erne med tobaksavl, hvad klimaet slet ikke passede til; efter krigen med hønseavl og udrugning af kyllinger, hvilket til gengæld blev en landsdækkende salgssucces. Det skortede heller ikke på tillidsposter i nærmiljøet: formandskab for Mejrup mejeri og husmandsforeningen, kassererposter i kommunen og den lokale sygekasse.

Det vides ikke, hvor meget Marinus Poulsen har skrevet på dialekt. I en artikel i Holstebro Dagblad fra 1947 nævnes det, at han fra tid til anden skrev digte på jysk. Selv har han engang sendt ordbogen en kopi af en versificeret "Tå:l" til et sølvbryllup. Men hans hovedindsats er så afgjort den hér udgivne fortælling om Hans' markedsrejse.

Om denne udgivelse

Lederen af Jysk Ordbog, prof. Peter Skautrup, modtog 16/12 1956 en pakke fra meddeler Marinus Poulsen, Mejrup pr. Holstebro. Den indeholdt en dialektfortælling på 50 tætskrevne sider samt følgende forklaring:

”Paa vistnok det første Spørgeskema, jeg modtog fra Jydsk Ordbog, tror jeg der blev skrevet, at hvis Meddeleren vidste nogle Ord ud over de omspurgte, saa maatte de tages med ... I Forsøg paa at fremdrage saadanne Ord fandt jeg paa i Fortælleform at finde saadanne frem. Jeg ved ikke ret, om det er lykkedes ... Jeg ved heller ikke, om nogen kan eller gider læse medfølgede ”Optegnelse”, om nogen forstaar mit vestjydske ... Altsaa – vil De prøve at læse.”

Peter Skautrup har utvivlsomt takket hjerteligt, men trykning af fortællingen synes aldrig at være kommet på tale. Den blev i stedet arkiveret som ms. 100.0 og i 1962 udskrevet på lidt over 2000 sedler til Jysk Ordbogs centralkartotek.

Som det ses af ordlisten s. 91 ff., er det et betragteligt antal gloser og idiommer fra hjemegnens sprog, Marinus Poulsen har fået med i sin beretning. Men fra hans spørgelistebesvarelser 1955-1973 ved vi, at han beherskede et langt større og mere nuanceret dialektalt ordforråd. I beretningen har han været bevidst tilbageholdende, så historien ikke drukner i gloser, men fremtræder i en troværdig sprogtone, hovedfortælleren Hans taget i betragtning. Der kunne være dvælet meget længere ved livet i gård og mark (og det hertil knyttede vokabular); i stedet får vi en lang række korte scener og fortællinger herom indfældet i en litterær ramme – nemlig historien om en markedsrejse, hvor Hans og Kathrines tilbøjelighed for hinanden (antydte adskillige steder undervejs) omsider fører til forlovelse. ”*De wa den bedst Mar’ken, a haa waat te*”.

Marinus Poulsens fortælling er tidligere trykt over 8 årgange af Ord & Sag (1999-2008), men dér noget anderledes gengivet og oversat. Med nærværende udgivelse fremtræder teksten stort set som i forfatterens manuskript; et afsnit om udtaleforhold er dog udeladt, et andet forkortet (54.20-54.26). Forfatterens stavemåder er i alt væsentligt bibeholdt (store forbogstaver i substantiverne, gammeldags aa, enkel lydngivelse). Dog er *x* overalt erstattet af *ks*, længdeprikker i digrafer (*nd*, *ld*, *ng*) er ensrettet efter forfatterens hyppigste praksis (*n-d*, *l-d*, *ng-*), *de* er rettet til *di*, hvor forfatteren undtagelsesvis har gengivet

flertalsbetegnelsen for personer sådan (så den kan forveksles med *de* = det). Nogle få oplagte fejlskrivninger og mangler er udbedret, og endelig er enkelte kommaer erstattet af punktum eller kolon.

Marinus Poulsen har skrevet sin beretning næsten uden linjeskift. Al afsnitsopdeling (og de få afsnitsoverskrifter) skyldes altså os. Det samme gælder replikafgrænsningen vha. citationstegn på øverste fortælleniveau (kolonne 1 i skemaet på s. 6-7); manuskriptet har ingen sådanne markeringer.

På udgivelsens højresider har vi gengivet teksten på rigsdansk, dog (for at holde den jyske tone) med bibevarelse af særjyske ord og idiomer – i den form, de ville have haft, hvis de var forekommet på rigssproget, og dermed også i en form, som læseren vil kunne slå op i Jysk Ordbog (www.jyskordbog.dk), dér naturligvis under ordenes grundform. Det gælder fx også den jyske brug af *hans/hendes* (= sin). En enkelt undtagelse er den jyske partikel *te*, som vi af læselighedsgrunde har erstattet af de tilsvarende rigssprogsgloser: *at, så, som, hvor*.

De særjyske ord og idiomer er markeret med en stjerne i den rigsdanske gengivelse, første gang de optræder i et afsnit – nogle få højfrekvente småord *a, ved* (= hos) og *bitte* dog kun første gang de overhovedet optræder i fortællingen. Alle stjernemarkerede ord er (i deres grundform, og for sammensætninger kun det rigssprogsfremmede led) medtaget i ordlisten s. 91 ff. Denne liste udgør sidste afsnit i et kortfattet signalement af forfatterens vestjyske dialekt (s. 88 ff.).

Vi håber, at Marinus Poulsens fortælling vil vække interesse ikke blot blandt vestjysktalende samt dialektologer og dialektstuderende, men også i en bredere offentlighed med interesse for landbefolkningens livsvilkår og tankesæt forud for år 1900. Fx kunne teksten i uddrag tænkes brugt på gymnasieniveau som et vindue ind til fortiden. Den kan i så fald hentes på www.jysk.au.dk (under linket Publikationer).

Viggo Sørensen

Nina K Grøftehauge

Scener og fortællinger i

Te Mar'ken i Holsbrow' (med side- og linjehenvi- sning til den jyske tekst)

	ØVERSTE FORTÆLLENIVEAU	NIVEAU 2	NIVEAU 3
HANS fortæller (altsammen) →	før markedsturen, møde med Julius 8.1–8.16, 18.26–18.28	før markedsturen 8.20–10.28	
	JULIUS fortæller 8.20–22.20 →	pladsen i Rosgård 10.30–12.30 (via SØREN HOLT) →	pladsen i Hulgård 12.32–14.7
		Bitte-Laust og tørvegraverne 18.1–18.24	Ole Tækkemand og Bitte-Laust 14.9–16.39
		drenege i Rosgård 18.30–22.20	
	møde med Søren Sønder- kjær 22.29–24.7		
	møde I med Kathrine, snak om pladser mv. 24.11–36.3		
	herunder: → KATHRINE fortæller	Kristian og Peder i Foldgård 30.4–32.28	
	ankomst til Holstebro 36.7–36.29		
	Vestergade og markeds- pladsen 36.31–38.16		
	gensyn med Julius 38.18–38.29		
	pibekøbet 38.31–42.6		
	på Mads Kristoffersens beværtning 42.4–42.36, 50.4–50.8		
	KRISTEN fortæller →	Anders Storager og Kristian Krammer 42.38–44.7	
	JULIUS fortæller 44.9–48.7 →	Anders Storager på apoteket 44.9–44.28	
		Anders Storager og nabostriden 44.30–48.7	
	snak om markedsgøgl 48.9–50.6		
	JULIUS fortæller →	mødet med Frands Tarp 50.8–52.13	

	ØVERSTE FORTÆLLENIVEAU	NIVEAU 2	NIVEAU 3
HANS fortæller (fortsat)	→ diskussion om Frands Tarp mv. 52.15–54.12		
	snak om dialekt- forskelle 54.14–54.26		
	JULIUS fortæller 54.30–66.2 →	Susanne og Dres 54.33–58.23	
		Dres og tobakskassen 58.25–60.36	
		(med DRES' egne ord, jf. 64.13) →	Dres og Mikkel Ræv 60.38–64.13
	snak om pladser 64.15–64.20		
	JULIUS fortæller 64.22–70.16 →	Store-Niels og fru Vistesen 64.30–66.21	
		Bitte-Niels og tobaksdyrkingen 66.23–68.7	
		Store-Niels og væddemålet 68.9–68.33	
		Store-Niels og mjøden 68.35–70.5	
	snak om pladser og fremtidsplaner 70.18–72.35	Store-Niels får et hib 70.7–70.16	
	herunder: JULIUS' anbefaling 70.27–70.40		
	JULIUS fortæller 72.37–78.8 →	(via JANNE) →	Kristen Karlsbjerg som høstkarl 72.37–76.25
		generelt om Kristen Karlsbjerg 76.27–78.8	
snak om vejrvarsler mv. 78.12–80.14			
JULIUS fortæller →	om lopper og loppecirkus 80.16–80.28		
diskussion om cykler 80.30–82.14			
JULIUS fortæller →	Mine i Møllen og hendes cykel 82.16–84.21		
almindeligt opbrud fra Holstebro 84.23–86.3			
møde II med Kathrine, frieri og forlovelse 86.5–86.29			

Dæ wa Mar'ken i Holsbrow. Me'kelsmar'ken. A wa te den sidst Mar'ken,
 3 Sant-Hansmar'ken, saa haaj a't rejnt mej, te a sku te dæhæ'r. De æ jo
 osse en trawlt Ti'. Vi æ e't færre mæ'r aa kør Ku'er ind. Andes, de ær æ
 Mand, han haa æ hi-el Ti saa'j, te vi fæk e't Staa'n te'r, men han tu no sjel te'r
 fræ æ Maa-r aa, aa han saa'j, da vi so ve æ Dower, te mæ aa Marianne vi ku ta
 6 te Mar'ken, naar vi haaj kjor dem trej Las Hawer ind dæom fræ æ Søndertowt,
 som vi e't no'j aa fo kjo'r i Gu'er. De æ sjælden æ Mand rueser nowar, men han
 vild da sej' wos, te a haaj waat døgtig mæ:æ Hjølli, aa Marianne haaj waat er
 9 mæ:æ Kra't. Vi haaj e't imo'r aa fo'n Fridaa.

Æ Hawer fæk vi kjor hjem te Mej-de. Aa da vi haaj faat wo Onden, tu a ter te
 12 Mar'ken. Marianne bestemt sæ for aa ta hjem aa si'e te hinde Mu'er i Stej for.
 Da a noj op te æ Vej, trower a saa e't osse, æ Kaa'l i Raasgord kommer trasken.
 Julius Jensen hi'er han. Saa fæk a hejzen gu'e Føleskab. Jaaw, faa han sna'ker,
 15 aa han faatæ:ler. A vest, te a e't haaj behaaw aa sej' ret møj', aa de passer mæ
 sommen gu'e nok.

18 Julius

“No, de ka væ:r, du osse æ forsenker,” laaj han for, “jaaw, faa de æ a da. A sku
 21 ha waat te'r fræ æ Maa-r aa, men saa kam dæ Boj omm fræ Kræ Wollesens, om
 dæ e't vild kom mindst jen' dærom, dæ wa'n Kow gon i Løwt, den sku di gjar
 ha o'æ Bi-en. De ku en e't sej nej te. Ja, han haar nøj Uheld mæ hans Høwder,
 24 ham Kræ Wollesen. Faa nowar Daw· sin·d lo dæ jen Maa-r en Kal' aa wa stret,
 aa a so, da a kam dæom, te dæ stu' en aa'n, dæ haaj saa undt i æ Lyw', te de
 ræ:ænd aa'n. De ka væ:r, te den osse stre'ter. Forurn mæ wa dæ osse en Kaa'l
 27 aa'n Nabomand te'r aa hjælp æ Hjal·d o æ Bi-en.

Da de endle wa ski'e, sku vi bestemt ind aa haa æ Kaffe. Kræ Wollesen haaj
 30 snaar e't Ti te'r aa sna'k, han sku skyn·d sæ te Mar'ken. Men de gjo·r da heller
 et nøj, faa Ma·ern hun ku da godt onderhold wos. Ja, hun æ nøj pyller, de æ Kræ
 Wollesens Ku-en, et saa møj ledt indda. Hun klawer sæ aa pyllerr i·n faa·le Ti'.
 33 No wa dæ bare jen Kow, dæ ga'n Slant Mjælk, dem ander di wa si·en. De wa
 e't bejer mæ æ Høns, di wa allere· gon i Fjertaa'ef. Hun tro·j e't, dæ no wa mier
 ind taaw, dæ gjor Æ'g.

36
 A trower no e't, di haar ær saa ring· dærom·, te Ma·ern haa behaaw aa klaw· sæ.
 Æ Mand æ nok en sjow Kompi·rum o den Maa-r, te de æ lisom han tøwes, te
 39 de e't haar saa møj' aa sej', hun de go'r dæhjæmm, naar bare han ka kom u'r
 aa handel. Men de mo·n sej', de'r han osse gu'e te. Han handler sammel mæ

Der var marken* i Holstebro, Mikkelsmarken. A* var til det sidste marken, Sankt Hansmarken, så a havde ikke regnet med, at a skulle til det-her. Det er jo også en travl tid. Vi er ikke færdige med at køre korn ind. Anders, det er manden*, han har hele tiden sagt, at vi ikke fik stunder* til det, men han tog nu selv til-det* fra morgen(stund)en, og han sagde, da vi sad ved davren*, at mig og Marianne vi kunne tage til marken, når vi havde kørt de tre læs havre ind deromme fra Søndertoften, som vi ikke nåede at få kørt i går. Det er sjældent, manden roser nogen, men han ville da sige os, at a havde været dygtig med høleen*, og Marianne havde været det med kratten*. Vi havde ikke noget imod at få en fridag.

Havren fik vi kørt hjem til middag. Og da vi havde fået vores unden*, tog a til-det* til marken*. Marianne bestemte sig for at tage hjem og se til hendes mor i stedet for. Da a nåede op til vejen, tror* a så ikke også, (at) karlen i Rosgård kommer traskende. Julius Jensen hedder han. Så fik a ellers godt følgeskab. Jo, for han snakker, og han fortæller. A vidste, at a ikke havde behov (for) at sige ret meget, og det passede mig såmænd godt nok.

Julius

”Nå, det kan være, du også er forsinket,” lagde han ud, ”jo, for det er a da. A skulle have været til-det* fra morgen(stund)en af, men så kom der bud omme fra Kristen Olesens, om der ikke ville komme mindst én derom: der var gået en ko i løft*, den skulle de gerne have på benene. Det kunne en* ikke sige nej til. Ja, han har noget uheld med hans høveder*, ham Kristen Olesen. For nogle dage siden lå der en morgen en kalv og var strittet*, og a så, da a kom derom, at der stod en anden, der havde så ondt i livet*, at det rendte af den. Det kan være, den også stritter*. Foruden mig var der også en karl og en nabomand til at hjælpe hjalden* på benene.

Da det endelig var sket, skulle vi bestemt ind og have kaffen. Kristen Olesen havde næsten ikke tid til at snakke, han skulle skynde sig til marken*. Men det gjorde da heller ikke noget, for Maren hun kunne da godt underholde os. Ja, hun er noget pyller*, det er Kristen Olesens kone, ikke så helt lidt endda. Hun klager sig og pylrer* i en farlig* tid. Nu var der bare én ko, der gav en slant* mælk, de andre de var sene*. Det var ikke bedre med hønsene, de var allerede gået i fjertab*. Hun troede ikke, der nu var mere end to, der gjorde* æg.

A tror nu ikke, de har det så ringe deromme, at Maren har behov for at klage sig. Manden* er nok en sjov kompirom* på den måde, at det er ligesom han

Kristian Krammer i Holsbrow, *han æ ret Praanger*. Aa Kræ Wollesen tjenner skam godt, ska a low·. Aa de laa·err hejsten e't te'r, te di li'r nower Mang'el a
3 nower Slawer dæomm.

Da a kam hjem omm fræ Kræ Wollesens, kommer Kaa·ern u'er te mæ aa vild
6 da saa gja·r ha mæ te'r aa træk te Ty'r mæ·n Kow, dæ wa ow·sen. Hun aa Mari'
haa·j æ Høwder aa sku pas te djæ andt Ar·ber. Æ Dreng· haa waat hen· aa besø·g
djæ Moster en Par Daw·, di kommer e't hjem' inden i Daa te Drøwterdaws.
9 Mari' æ saa stu'er o'r, – nej, hun el hejsten e't te Mar'ken. Mekkelsmar'ken æ et
faa ander ind gammel Folk aa Ba'r, sejer hun.

12 Be'te Niels, som vi kaalder ham, æ anden Kaa'l, æ troken te Mar'ken mæ·n Par
Høwder, som sto·r Niels, æ Mand, saa ska prøw· aa sæ·l. A mot saa træk te Ty'r
mæ æ Kow, de ku·n jo heller e't sæj nej te. Da a saa kam tebaa·g, spu·er Kaa·ren
15 mæ om·, hvilter a vild aste, hun stu fram· i æ Kykken mæ·æ Ildklæmm i den jen·
Haa'end aa æ Ma·rstok i den aa·n. Ja, a vild da te'r, naar a fæk mæ tu'e aa kam
i mi andt Klejer, sej'er a saa. No tøwes a, du sku blyw· aa fo di Onden, saa·j saa
18 Kaa·ern. A ve'r, du æ how·er o Bo·gergrø'r, aa de ska vi ha i Daa. Fo'r a saa osse
æ Skower? spuer a saa omm, faa de æ dem·, a æ mjæst hæ·gen a'ter. Ja, de ska
du fo, saa·j hun Kaa·ern. A gik saa e't, inden vi haaj faat wo Onden. Vi fæk stejt
21 Flæsk aa Katofler, sørn som vi plejer, aa baa'g a'ter fæk vi saa Bo·gergrø'r mæ
Sirup i æ Smørhwol, aa a fæk æ Skow·er.”

24 “Ja,” sejer han saa Julius, “men haaj en no kommen te'r nøj nær fræ æ Maa·r
aa, saa kund er indda væ·r, en ku ha kommen op aa aa·g. Dæ hær Ti o·æ Daa' æ
dæ e't manne, dæ kommer ky·ern. Men hwa, den Mi'l ka·n da osse wal go i sør
27 nøj godt Vejle.” “Ka du how· Mekkelsmar'ken i Fywr?” spu·er han, “da wa dæ
stærk Blæst, aa æ Vej· wa saa ta·r. Sikken Pols dæ da war.”

30 “Haa du faat Plads faa næst O'r?” spuer han no om·. “Nej de haar a e't, a ska ves
hjem aa hjælp,” swaar a. “Blyw·r du i Raasgord?” “A ve'r ær e't, æ Mand haa
gue nok wot i Law mæ mæ om er, aa a saa·j, te han ku godt stee mæ, men a vild
33 haa'n gue Løn. No, humøj', spuer han, vel du saa ha? Da han fæk de a hø·r, saa
rest han o æ Hu'e, aa saa gik han. No, saa i Ja·es saa sejer han te mæ: Ja, a rejner
saa mæ'r, te du blywer her, æ Løn ska vi jo nok fo wos snakker teræ't om·.

36
Sørn go'r no e't te hæ·r te wos, a vel haa'n re· Awtaa·l, inden a blywer. Men han
æ no nøj' te'r aa ska haa'n væ·n Kaa'l, sjæl fo han et lawer saa møj' dæhjem.
39 Men u·r haa han mæ saa manne Teng aa gy·er: i æ Sownraad, aa æ Spaa·rkass,
aa no dæhæ'r nøj' Mejeri'. Te sørn nøj dæ·r æ han væ·n, men te'r aa fo æ Gord

tykkes*, at det ikke har så meget at sige, hvordan det går derhjemme, når bare han kan komme ud at handle. Men det må en* sige, det er han også god til. Han handler sammen med Kristian Krammer i Holstebro, *han* er ret* pranger. Og Kristen Olesen tjener skam godt, skal a love (for). Og det lader ellers ikke til, at de lider nogen mangel af nogen slags deromme.

Da a kom hjem omme fra Kristen Olesens, kommer Karen ud til mig og ville da så gerne have mig til at trække til tyr med en ko, der var oxen*. Hun og Marie havde høvederne* at skulle passe til (dvs. oven i) deres andet arbejde. Drengene har været henne at besøge deres moster et par dage, de kommer ikke hjem før i dag til drivetidags*. Marie er så stor* på den, – nej, hun vil ellers ikke til marken*. Mikkelsmarken er ikke for andre end gamle folk og børn, siger hun.

Bitte-Niels, som vi kalder ham, andenkarlen, er trukket til marken* med et par høveder*, som Store-Niels, manden*, så skal prøve at sælge. A måtte så trække til tyr med koen, det kunne en* jo heller ikke sige nej til. Da a så kom tilbage, spurgte Karen mig om, hvilter* a ville af sted, hun stod fremme* i køkkenet med ildklemmen* i den ene hånd og madstokken* i den anden. Ja, a ville da til-det*, når a fik mig toet* og kom i mine andre klæder, siger a så. Nu tykkes* a, du skulle blive og få din unden*, sagde så Karen. A ved, du er hovet* på boghvedegrød, og det skal vi have i dag. Får a så også skoverne*? spurgte a så om, for det er dem, a er mest hægen* efter. Ja, det skal du få, sagde hun Karen. A gik så ikke, før vi havde fået vores unden. Vi fik stegt flæsk og kartofler, sådan som vi plejer, og bagefter fik vi så boghvedegrød med sirup i smørhullet, og a fik skoverne.”

”Ja,” siger han så Julius, ”men var en* nu kommet til* det noget nær* fra morgen(stund)en af, så kunne det endda være, en kunne være kommet op at age*. Den-her tid på dagen er der ikke mange, der kommer kørende. Men hvad, den mil (dvs. 7,5 km) kan en da også sagtens gå i sådan noget godt vejrlig*.” ”Kan du hove* Mikkelsmarken* i fjor?” spurgte han, ”da var der stærk blæst, og vejene var så tørre. Sikken pulst* der da var.”

”Har du fået plads for næste år?” spurgte han nu om. ”Nej, det har a ikke, a skal vist hjem og hjælpe (til),” svarede jeg. ”Bliver du i Rosgård?” ”Jeg ved det ikke, manden* har godt nok været i lag med mig om det, og a sagde, at han kunne godt stede* mig, men a ville have en god løn. Nå, hvor meget, spurgte han, vil du så have? Da han fik det at høre, så rystede han på hovedet, og så gik han. Nå, så i aftes så siger han til mig: Ja a regner så med, at du bliver her, lønnen skal vi jo nok få os snakket til rette om.

pa·st, dær mo han low· for, te han haar en døgtig Kuen. Men han æ osse nøj' te'r
aa ska haa'n Kaa'l, dæ ka le·r æ Arber aa go o ejen Haa'end.

3
Dæhæ'r rennen fræ de jæt aa te de ant, ur·n aa gjø nøj færdig, de'r e't godt.
Sørn wa'e jen Daa i Slæt, vi wa ve'r aa hwerre Hy'e, vi haaj travlt, faa vi ku
6 begynd aa sta'k, saasnaar vi wa færr mæ·æ Hwerren. Saa kommer æ Mand' li·g
aa sejer te mæ, te a fo'r aa fülle mæ ham hjem, dæ wa nøj a sku hjæl'p ham ve.
A trower, de wa nøj ind i æ Kjørres, en Bæsling heller hwa de war. A saa·j, te
9 de haaj a't Staa·n te. I Daa da ska dæ stakkes Hy'e, de andt de for aa væ·r te·n
aa·n Daa. Aa dærve bløw'er. A ka e't ver, hwa Kaa·ern haaj mi'en om er, hvis a
haaj gon fræ æ Hy'e aa gin mæ te sørn nøj. Æ Plads æ no gu'e nok, aa a tenker
12 wol, a blywer der. I Fywr prøwer a mæ løs Arbeer, tuk hwa dæ ku blyw· bode
ve de jæt aa de andt. A kaast Skottørr i tow Monerr aa tjænt osse godt ve'r, men
en gu'e Plads æ no raa·err."

15
"Ja," saa·j a, "I kaast manne Tør'e, dæ aa di Slof, a'ter hwa di saa·j." "De gjo·r
vi osse. Jakob wa osse døgtig. Vi wa e't klo·ger, ind vi begyn·d aa præs hinaa·n,
18 a vild e't wal gi mæ. Jakob haa'er no sørn, te o·n Arbejssplads dær vel han alti·r
væ den villest. Hu·ha som vi bjæsselt ve te'r aa begyn·d mej, sin·d bløw vi
iløwler klo·ger. Jakob haa·j no nøj aa staa imo'r mej, han vejer tow Hunder aa
21 sejs Pu'end te'r aa begynd mej, aa de wa han stu'er aa. Hva sin·d hen han kam
te'r aa vej·, vild han e't sej·, men a ku no nem si'e, te han gik aa tawt sæ nower
Pu'end. A fild osse nøj aa i den Ti, men de haar en sommen godt aa.

24
A fæk forresten en aa·n Slof, dem sidst Daw· a arberr i æ Mu·es. Jakobs gammel
Hosbond kam en Daa aa vild patu ha Jakob te'r aa kom ni'er te ham aa slaa hans
27 Eng. Jakob haa·j lowerr, saa·j han. No ja, saa·j Jakob tesids, haa a lowerr, saa ska
a jo. Men saa kommer du jo te'r aa go jenspæ'nd, saaj han te mæ. De ka da osse
væ·r, a ka skaf dæ·n aa·n Slof, sejer han saa. Hvis du vel, saa trower a, du ka fo
30 Søren Holt mæ de samm. Ja, ham vild a da godt ha.

O·æ Daa a'ter kam saa Søren Holt. A kjæ·nd ham ledt, han haa waat en Ti hæ·r
33 o æ Ejn, han æ hejsen øwer fræ Aulum aa. De æ sørn en Lurendrejer, a mot
somtjer skrannigren· a hans Historier. Den aa·n O'r haaj han Plads ve Be'te
Laust i Hoelgord. De æ hejsen en Gor'd te tow Kaa·l. Søren haaj osse rejnt mej,
36 te di sku haa'n anden Kaa'l, men han kam snaa'r a'ter, te de rejnt Be'te Laust
e't mej, han æ jo en be'te Graa'nd nyw·, du ve'r, sejer han Søren. Jaaw, Laust
mi·en, te de Arber, dæ·r wa aa gyer, de kam di nok øw'er, aa hejsen taa'r vi en
39 Dawlejer, saa·j han.

Sådan går det nu ikke til her til* os, a vil have en rede* aftale, inden a bliver. Men han er nu nødt til at skulle have en værgende* karl, selv får han ikke lavet så meget derhjemme. Men ude har han med så mange ting at gøre: i sognerådet, og sparekassen, og nu det-her nye mejeri. Til sådan noget der er han værgende, men til at få gården passet, der må han love* for, at han har en dygtig kone. Men han er også nødt til at skulle have en karl, der kan lede arbejdet og gå på egen hånd.

Det-her renden fra det ene og til det andet, uden at gøre noget færdigt, det er ikke godt. Sådan var det en dag i slæt*, vi var ved at hverve* hø, vi havde travlt, for vi kunne begynde at stakke, så snart vi var færdige med at hverve. Så kommer manden* lige og siger til mig, at a får* at følge med ham hjem, der var noget a skulle hjælpe ham med. A tror, det var noget inde i kørreset*, en bæsling* eller hvad det var. A sagde, at det havde a ikke stunder* til. I dag da skal der stakkes hø, det andet det får at være til en anden dag. Og derved blev det. A kan ikke vide (dvs. gad vidst), hvad Karen havde ment om det, hvis a var gået fra høet og havde givet mig til sådan noget. Pladsen er god nok, og a tænker vel, a bliver der. I fjor prøvede a med løst arbejde, tog hvad der kunne blive både ved det ene og det andet. A kastede* skudtørv* i to måneder og tjente også godt ved det, men en god plads er nu rarere.”

”Ja,” sagde a, ”I kastede* mange tørv, dig og din slof*, efter hvad de sagde.”
 ”Det gjorde vi også. Jakob var også dygtig. Vi var ikke klogere, end vi begyndte at presse hinanden, a ville ikke vel (dvs. gerne) give mig. Jakob har det nu sådan, at på en arbejdsplads der vil han altid være den vildeste*. Huha som vi bidslede* ved til at begynde med, siden blev vi alligevel klogere. Jakob havde nu noget at stå imod med, han vejede 206 pund til at begynde med, og det var han stor* af. Hvad han sidenhen kom til at veje, ville han ikke sige, men a kunne nu nemt se, at han gik og tabte sig nogle pund. A faldt også noget af i den tid, men det har en* såmænd godt af.

A fik for resten en anden slof*, de sidste dage a arbejdede i mosen. Jakobs gamle husbond kom en dag og ville partout have Jakob til at komme ned til ham og slå hans eng. Jakob havde lovet det, sagde han. Nå ja, sagde Jakob tilsidst, har a lovet det, så skal a jo. Men så kommer du jo til at gå énspændt*, sagde han til mig. Det kan da også være, a kan skaffe dig en anden slof, siger han så. Hvis du vil, så tror jeg, du kan få Søren Holt med det samme. Ja, ham ville a da godt have.

- De bløw no e't te møj' mæ·æ Dawlejer, aa de bløw osse møj smaat mæ Be'te
 Lausts Ar·ber. Dæ wa møj' aa tæsk den Venter, Søren wa dær, aa æ Rowhalm
 3 sku gjørres i Taa'g, for'e di sku ha den jenn Sii aa æ Kjørres omtat te Sommer.
 Saa mot Søren indda hjælp ve'r aa pas æ Høwder. Æ Hæ·st dem past han jener.
 Di bløw e't færre mær aa tæsk, inden æ Drøwt wa begynd. Aa tesidst mot æ
 6 Mand' te'r aa hjælp mæ æ Plejl, men de wa dæ no e't møj ve, faa han slu et
 anden hwer trerr Sla, saae Søren. A grenner godt ar'e. De vild a gja·r ha sjet.
- 9 Dæ haar no waat møj aa bestell faa jen Kaa'l. Hwer Awten om æ Venter so han
 ind i æ Staaw· aa snoj Siem, te æ Klaak wa ni. Imel· Drøwt aa Slæt kam di saa
 ter aa tæ'k. Di haaj faat Waalle Tækmand o æ Hus. Kinder du ham? saa·j Søren.
- 12 Han æ·n regtig Træj·erng. Æ Hjo·rddreng han stak op, saa mot dæm ander si'e
 atter æ Høwder, saa læng· de stu o. Aa al·ting gik saa faale godt. Men Wolle han
 æ nøj slem te'r aa leg aa smaakno't øwer hans Opste'ker. De trower a dem flest
 15 Tækmænd di ær. Men de wa nær bløwen te ni faa·le nøj. Jaaw, si'er du, jen Daa
 di li·g haaj faat djæ Formejesmelmar, saa sejer Be'te Laust te æ Hjo·rd, te han
 ku go u'r i æ Mark aa flø't æ Høwder, aa ledt aa andt han skul·d. No aa saa gik
 18 Laust sjæl o æ Laj i æ Dreng hans Stej.

Tækkemand på arbejde. Foto Nationalmuseet.

- 36 Den Byt vest Waalle saa e't aa' aa sej·, heller e't ku han jo si'er. Be'te Laust
 bare stak op aa lo ham e't faasto, te han haaj faat en aa·n Opste'ker. Waalle lo aa
 39 smaaskjælt u'r, som han haaj gjor æ hi·el Ti. Ka du no snaar kom· mæ den No'!!
 Ja, hær mo du ro'p dæ! Blywr er saa snaar te nøj! Laust saaj engen Teng, lisom

Dagen efter kom så Søren Holt. A kendte ham lidt, han har været en tid her på egnen, han er ellers ovre fra Aulum af. Det er sådan en lurendrejer, a måtte sommetider skrannegrine* af hans historier. Det andet* år havde han plads hos Bitte-Laust i Holgård. Det er ellers en gård til to karle. Søren havde også regnet med, at de skulle have en anden karl (dvs. en karl mere), men han kom* snart efter, at det regnede Bitte-Laust ikke med, han er jo en bitte* grand* nøje*, ved du, siger han Søren. Jo, Laust mente, at det arbejde, der var at gøre, det kom de nok over, og ellers tager vi en daglejer, sagde han.

Det blev nu ikke til meget med daglejeren, og det blev også meget småt med Bitte-Lausts arbejde. Der var meget at tærskede den vinter, Søren var der, og rughalmen skulle gøres* i tag*, fordi de skulle have den ene side af kørreset* tækket om til sommer. Så måtte Søren endda hjælpe med til at passe høvederne*. Hestene dem passede han alene. De blev ikke færdige med at tærskede, inden driften* var begyndt. Og til sidst måtte manden* til at hjælpe (til) med plejlen, men det var der nu ikke meget ved, for han slog ikke* andet end hvert tredje slag, sagde Søren. A grinede godt af det. Det ville a gerne have set.

Der har nu været meget at bestille for én karl. Hver aften om vinteren sad han inde i stuen og snoede sime*, til klokken var ni. Imellem drift* og slæt* kom* de så til at tække. De havde fået Ole Tækkemand (op) på huset (dvs. taget). Kender du ham? sagde Søren. Han er en rigtig træring*. Hyrdedrengen han stak op (dvs. stak tækkenålen tilbage til tækkeren), så måtte de andre se efter høvederne*, så længe det stod på. Og alting gik så farlig* godt. Men Ole han er noget slem til at ligge og småknorte* over hans opstikker. Det tror a de fleste tækkemænd de er. Men det var nær blevet til noget farlig (dvs. værre) noget. Jo, ser du, en dag de lige havde fået deres formiddagsmellemad, så siger Bitte-Laust til hyrden*, at han kunne gå ud i marken og flytte høvederne*, og lidt* og andet han skulle. Nå, og så gik Laust selv på ladet* i drengens sted.

Det bytte vidste* Ole så ikke af at sige, han kunne jo heller ikke se det. Bitte-Laust stak bare op og lod ham ikke forstå, at han havde fået en anden opstikker. Ole lå og skældte lidt ud, som han havde gjort hele tiden. Kan du nu snart komme med den nål! Ja, her må du ruppe dig! Bliver det så snart til noget! Laust sagde ingenting, ligesom drengen jo heller ikke plejede at gøre. Søren Holt gik og passede* op med tagkærve* og sime*, og ind imellem tærskede han noget i laden. Han morede sig noget over den-her forestilling, men han tænkte, at det kunne være, det kunne blive bedre endnu.

æ Dreng jo heller e't plejer aa gø·r. Søren Holt gik aa past op mæ Taagkjæerr
 aa Si'em, aa indimel· task han nøj i æ Laa·. Han moerr sæ nøj øwwer dæhær
 3 Forestelleng, men han tent, te de ku væ·r, de ku blyw bejer ino.

Da han saa wa u·r mæ ni Taa'g, lest han sæ te'r aa gjør Waalle begrible, hvem
 6 hans Opste'ker wa. En aa·n jen vild no ha tro'j, te Wolle nok no vild ha stemt æ
 To·n nøj ni'er, da han no vedst, hwem han haaj faa sæ, men de gjor han e't. Nej, i
 Stej for stemt han en skam op aa lu'e, lisom han et vest andt, ind de wa æ Dreng,
 9 han sna'ker te. Du æ da osse en Taa·ri! Æ du et bejer te ander Teng ind dæhær,
 saa æ du faa reng·! Hwa, æ du't gammel nok ino te'r aa faasto, te naar a stekker
 æ No'l ind te dæ nejjen æ La't, saa ska du stek en u'r te mæ owen for. Ja, no sku
 12 a haa'æ No'l, aa de helst knaphæne! Blywer er saa snaar te nøj! A ve'r jo nok, te
 du et æ saa møj hower o aa bestel nøj aa vel gjar ha Søren aa ander te'r aa gjør
 æ Ar·ber faa dæ, men her kommer du no te'r aa ta fat. A ska nok læ·r di'n bette
 15 Vennik te'r aa bestel nøj.

No fæk han e't mi·er saa'j. Be'te Laust wa bløwen da saa ly·ne trekwart gal, han
 18 hwæst op te Wolle: Vel du li·g si'e aa pas di Ar·ber, saa ska a nok pas min·. Hwa,
 hwa, passer a e't mi Arber, sejer han saa Wolle, de'r du den føst, dæ haa klawer
 o', te a e't gy'er. Du behøwer i hwer Fald e't aa sej· mæ, hwa a ska aa mo, her
 21 erre no mæ, dær ær æ Mand. Be'te Laust wa kommen ni'er aa æ Laj, aa Wolle
 kam saa ni'er aa æ Hus. Laust wa hi'el ver·les: Mo a spø·r, skjælder du sørn æ
 Dreng u'r, naar de ær ham, dæ stekker op? Ja, ja, sørn te Maa·r, a haa da æ hi·el
 24 Ti tro'j, te de wa ham, dæ wa mi Opste'ker, aa a haa töt, te a vild hjælp dæ nøj
 mæ hans Opdrawels. A haa da hør, te du haa saaj te ham, te hæ·r sku han fo læ'r
 aa bestæl· nøj, han sku e't prøw o aa lest sæ ur·n omm. Aa den aa·n Daa in·d ve
 27 æ Onden wa du ve'r aa læ ham hør, te han o'r faa møj. No, da han o·n Maa·r
 arber faa mæ, saa vild a bare hjælp dæ nøj mæ'r aa sæt Skik o ham, men de·r
 nok reng· paaskjønner, ka a faasto.

30 Æ Dreng ska a nok ta mæ aa', du ka bare pas dæ sjæl', saa·j Laust. Ja, ja, de ka
 a li·g, de wa da't sær, a ka pas mæ sjæl'. Ja, saa mo vi wol heller fo avrejnt mæ
 33 hinaa·n. Men no bløw Be'te Laust stell. Han so te æ Hus, aa han so te Wolle aa
 te æ Hus ijen. Den wa e't engaang hal tat ino. Hwem sku han fo te'r aa tæk en
 færr. Dæ wa jo engen Tækmand aa fo'. No nej, de wa e't sørn mi'ent, sejer han
 36 saa, vi ska jo da haa æ Hus tat færr. Peder, saa·j han te æ Hjo·rd, dæ wa kommen
 hjem fræ æ Mark, no ka du go o' æ Laj ijen. Ja, ja, saa·j Wolle, læ wos saa kom
 te'r aa bestell nøj ijen. Søren tu·er e't aa læ sæ si'e li· mæ de samm, han rend om
 39 æbaa'g æ Laa·. Han sku ha awgrenner.

Da han så var ude med noget tag*, listede han sig til at gøre Ole begribelig, hvem hans opstikker var. En anden en ville nu have troet, at Ole nok nu ville have stemt tonen noget ned, nu da han vidste, hvem han havde for sig, men det gjorde han ikke. Nej, i stedet for stemte han den skam op og lod, ligesom han ikke vidste andet, end at det var drengen, han snakkede til. Du er da også en tåri*! Er du ikke bedre til andre ting end det-her, så er du for ringe! Hvad, er du ikke gammel nok endnu til at forstå, at når a stikker nålen ind til dig neden for lægten, så skal du stikke den ud til mig oven for. Ja, nu skulle a have nålen, og det helst knaphændigt*. Bliver det så snart til noget! A ved jo nok, at du ikke er så meget hovet* på at bestille noget og gerne vil have Søren og andre til at gøre arbejdet for dig, men her kommer du nu til at tage fat. A skal nok lære dig at bestille noget, din bitte vennik*.

Nu fik han ikke sagt mere. Bitte-Laust var da blevet så lyne trekvart gal, han hvædede op til Ole: Vil du lige se at passe dit arbejde, så skal a nok passe mit. Hvad, hvad, passer a ikke mit arbejde, siger han så Ole, det er du den første, der har klaget over, at a ikke gør. – Du behøver i hvert fald ikke sige *mig*, hvad a skal og må, her er det nu mig, der er manden*. Bitte-Laust var kommet ned fra ladet*, og Ole kom så ned fra huset. Laust var helt værgeløs*: Må a spørge, skælder du drengen sådan ud, når det er ham, der stikker op? Ja, ja, sådan til måde, a har da hele tiden troet, at det var ham, der var min opstikker, og a har tykkedes*, at a ville hjælpe dig noget med hans opdragelse. A har da hørt, at du har sagt til ham, at her skulle han få lært at bestille noget, han skulle ikke prøve på at liste sig udenom. Og den anden* dag inde ved unden* var du ved at lade ham høre, at han åd for meget. Nu, hvor han på en måde arbejder for mig, så ville a bare hjælpe dig noget med at sætte skik på ham, men det er nok ringe påskønnet, kan a forstå.

Drengen skal a nok tage mig af, du kan bare passe dig selv, sagde Laust. Ja, ja, det kan a lige (dvs. netop), det var da ikke sært*, a kan passe mig selv. Ja, så må vi vel hellere få afregnet med hinanden. Men nu blev Bitte-Laust stille. Han så til huset, og han så til Ole og til huset igen. Det var ikke engang halvt tækket endnu. Hvem skulle han få til at tække det færdigt. Der var jo ingen tækkemand at få. Nå nej, det var ikke sådan ment, siger han så, vi skal jo da have huset tækket færdigt. Peder, sagde han til hyrden*, der var kommet hjem fra marken, nu kan du gå på ladet* igen. Ja, ja, sagde Ole, lad os så komme til at bestille noget igen. Søren turde ikke lade sig se lige med det samme, han rendte om bag laden. Han skulle have grinet af.

A ve'r e't, om de wa samm Daa, heller de wa o æ Daa a'ter, Søren haaj faato'l dæhæ'r, te vi fæk Besøg a Be'te Laust. Hans Mark gor nøj nær ni'er te æ Mu'es,
 3 hu vi arberr. Aa vi si'er saa, te han go'r dænier o hans Sønner Vra't aa gor aa sparker te æ Knol'd, heller hwa de no wa han tu sæ te. Han kommer nok ni'er aa si'er te hans gammel Kaa'l, sejer a saa. Nej, de tent da Søren e't. Men Skam
 6 kom a'terr. Han kom go-nen ni'er gjemmel en Slonn i hans Mark, aa den, æ Slonn, monder u'r i æ Mues. No wa han noj ni'er te wos.

9 Godaw aa singot, sejer han saa. Jaaw tak! No, de æ nok hæ'r, dæ bestelles nøj, saa:j han saa. Ja, især da li·g i æ Ti', swaar a. De ser u'r te'r, te I osse besteller nøj. De æ ves ni godt Maard I æ kommen i? Ja, sejer vi saa, dem føst Tør'e, vi
 12 kaa·st, æ skruer for en Stør'r sind, aa no æ di ve'r aa vær ta·r. Vi tøywes, di æ gue. Ja, de tøywes a osse, swaa·r Laust. A haa jo osse ni Mues. Ka a fo jeander te'r aa kaa·st nower Sko'ttør'e faa mæ, sørn en trøje Tusend?

15 A ka e't li·g mæ de samm, sejer a saa. Hvilter ka I? spu·er han wos saa omm. Ja, om nower Daw· holder vi op hæ'r, men de væst aa'r er, te a haar lower mæ hen
 18 te·n Mand, te'r aa slaa hans Eng, næ'ernsend vi hæ'r er færre, a sku ves alleree hat begynd mæ'r no, aa de·l da taa'n aa't Daw· mæ de slaen Græs, saaj a. Saa kommer vi faa laant hen o æ Ti, mi·en Laust. Ka a kyef nower a dem Tør'e, I
 21 haar hæ'r? Ja, de ku han da. Vi nævnt ham en Pris, aa den vild han godt gi. A saaj te Søren, da Be'te Laust wa go·n, te a tro·j e't, han haaj waat saa nem aa handel mæj, a'ter som dæ bløw saa'j, hu nyw· han wa. Jaaw, sørn ka han godt
 24 væ·r imelstaa·nd, saaj Søren. I Daa vild Laust vi·s sæ fræ hans pæ·n Si·

Glem no e't, te de æ Julius Jensen, dæ faatæ·ler al· dæhæ'r o æ Vej te Holsbrow.
 27 A haaj wol osse en be'te Graa'nd aa bemærk aa ledt aa faatæ·l osse, men de ska a e't hæ'r kom ind o'.

30 No vild Julius da ønsk, te æ Mand fæk hans Høwder so'el aa te·n gu'e Pris. "Jaaw, saa blywer han saa godt tepas, te·n ka mærk er o ham i flier Daw·. No vild a da trow, te æ Dreng· kommer hjem te den Ti', di ska," sejer han saa.
 33 "Hejsen staar æ Kwindfolk jener mæ'er. No ska dæ malkes, æ Høwder i æ Mark ska flø'tes, aa saa ska æ Ky'er sættes u'r. Dæ æ møy aa gyer no, men de go'r wal nok, som de skal. Æ Dreng· haaj endlemo godt aa'r aa kom u'r aa tjenn for
 36 aa fo læ'r aa bestæll nøj, sørn som en aa·n jen mo't. Dæhjemm gor di aa blywer kjælle aa blywer fri for aa bestell nøj, naar de e't passer dem. Du ka trow, di æ hejsen waks aa grander nok. Di ka, naar de ska væ·r, især Kristian, de'er den
 39 næststøst.

A ved ikke, om det var samme dag, eller det var dagen efter, Søren havde fortalt det-her, at vi fik besøg af Bitte-Laust. Hans mark går noget nær* ned til mosen, hvor vi arbejdede. Og vi ser så, at han går dernede på den søndre vratte* og sparker til knoldene, eller hvad det nu var han tog sig til. Han kommer nok ned og ser til hans gamle karl, siger a så. Nej, det tænkte Søren da ikke. Men skam* komme efter det. Han kom gående ned gennem en slunde* i hans mark, og den, slunden, mundede ud i mosen. Nu var han nået ned til os.

Goddag og singot! siger han så. Jo tak! Nå, det er nok her, der bestilles noget, sagde han så. Ja, især da lige for tiden, svarede jeg. Det ser ud til, at I også bestiller noget. Det er vist noget god mor*, I er kommet i? Ja, siger vi så, de første tørv, vi kastede*, er skruet* for et stød* siden, og nu er de ved at være tørre. Vi tykkes*, de er gode. Ja, det tykkes a også, svarede Laust. A har jo også noget mose. Kan a få jer-andre* til at kaste nogle skudtørv* for mig, sådan en tredive tusind?

A kan ikke lige med det samme, siger a så. Hvilter* kan I? spurgte han os så om. Ja, om nogle dage holder vi op her, men det værste af det er, at a har lovet mig hen til en mand, til at slå hans eng, nårensinde* vi er færdige her, a skulle vist allerede (have) haft begyndt på det nu, og det vil da tage en otte dage med det slåen græs, sagde a. Så kommer vi for langt hen på tiden, mente Laust. Kan a købe nogle af de tørv, I har her? Ja, det kunne han da. Vi nævnte ham en pris, og den ville han godt give. A sagde til Søren, da Bitte-Laust var gået, at a troede ikke, han havde været så nem at handle med, eftersom der blev sagt, hvor nøje* han var. Jo, sådan kan han godt være imellemstunder*, sagde Søren. I dag ville Laust vise sig fra hans pæne side.

Glem nu ikke, at det er Julius Jensen, der fortæller alt det-her på vejen til Holstebro. A havde vel også en bitte grand* at bemærke og lidt at fortælle også, men det skal a ikke komme ind på her.

Nu ville Julius da ønske, at manden* fik hans høveder* solgt og til en god pris. ”Jo, så bliver han så godt tilpas, at en* kan mærke det på ham i flere dage. Nu ville a da tro, at drengene kommer hjem til den tid, de skal,” siger han så. Ellers står kvindfolkene (al)ene med det. Nu skal der malkes, høvederne i marken skal flyttes, og så skal køerne sættes ud. Der er meget at gøre nu, men det går vel nok, som det skal. Drengene havde endeligmål* godt af at komme ud at tjene for at få lært at bestille noget, sådan som en anden én måtte. Derhjemme går de og bliver kælige* og bliver fri for at bestille noget, når det ikke passer dem.

De wa jen Maa·r, a wa jener om æ Maa·rbestelling, Be'te Niels wa bløwen i æ Seng, han wa e't rask. Æ Mand sku u'r te jen heller anden Teng osse fræ æ
 3 Maa·r aa. Saa gik a ind te Kaa·ern aa spu·er, om a mot taa·l te æ Dreng·, om en ku fo ledt Nø't a dem·. Jaaw, de mot a da godt. Kristian kam op mæ de samm aa spuer saa, om han saa mot kom mæj hen' te·e Snej'ker, naar vi wa færr, dær sku
 6 a nemlig kyer hen. De ka vi saa si'e te, swaa·r a. A saat ham fōst te'r aa mo·g i æ Kjørres, aa a ska low·, te de waa·r et læng·, inden æ Støw't wa o æ Mælsæt aa æ Dreng i æ Græwning mæ æ Skowl, aa han skywelt osse ren i æ Bon·d. Aa æ
 9 Li·m den ku han osse brug. Dæ bløw fejer, ka du trow.

Da vi wa færr mæ·æ Maarbestælling, saaj a te æ Dreng, te a sku jo saa ky·er hen te æ Snæj'ker atter æ nøj' Aasset te æ Vown, aa saa ku han no spyer hans Mu'er, om han mot kom mej. De fæk æ Dreng saa Low te. Vi fæk wo Daawer, aa a gjor mæ nøj i Stand te æ Tu'r aa fæk mi Pi·ef tæ'nd. A sku saa om aa haa æ gammel
 12 Aasset taan aa æ Vow'n, den vild a e't ha mej. Da a saa kommer om te'n, trower a saa et osse æ Knæjt jener haaj orent en. Æ Skraw wa taan aa'en aa stu' pæn op imor æ Hu·ssi·. Æ Hawerr aa æ Smæ'ker wa osse aa. Han sku li·g i Law mæ
 15 æ Sær'l. Saa fæk vi æ Hæ·est spænd for aa kam asted. Æ Knæjt fæk sæ·n gue Kø·rtu'r o æ Ondervown, han so skræws øwr æ Staang, aa naar æ Vej wa ret knoflerr, vild han ha, te a sku kør rask: i galler de war, i skjønner de war.
 21

Ve æ Snej'ker fæk vi saa æ nøj Aasset o æ Vown, den wa maa·lt aa wa mōj fi'n. Æ Snejker haaj osse lawer wos en nøj Dejntraag aa haaj stander waa Siel. Vi
 24 fæk dæhæ·r tow' Di·el o æ Vown aa kam aste tebaa·g atter Hjemmen te. A ga Kristian Low te'r aa ky·er æ Hæ·st, a wa jo't laant fræ· ham, hvis han e't ku hold em. Du mo godt læ·m poller, saaj a te ham, men du mo e't læ·m spreng·. Nej,
 27 nej, han sku hejsen nok kyer em ordlig.

Men dæ·r, hu æ Vej wa mjest knoflerr, dær skonterr nøj mæ de, vi haaj i æ Vown, aa de lawer ni Molør aa Spitakkel, aa æ Hæ·st di spedser Ø·rer aa wa ve'r aa begynd aa spreng·. Den Fræhaande haaj skjæ'n for æ Dreng hans Faar e't ret læng· a'ter, di haaj faat en. Han haaj kjøwt en re·le som haltred·ors, aa saa kam
 30 en te'r aa go sammel mæ·n aa·n haltred·ors, dæ wa nøj læt i'er. Jen Daa, æ Mand saa wa ky·ern te Møll, skjæ·n di. Han tavyt æ Møl·ku'er sørn laangvejs, aa tesidst bløw æ Vown kjor i Gras. Hejsen ske dæ engen Teng. Dæ wa engen dæ kam te
 33 Skaa· ve'r. Æ Plag kam saa te'r aa go sammel mæ·n Føløg. Hun vild et mæ'n, naar en vild astej, aa no ær æ Dy'r bløwen raar nok aa ky·er mæj. Vi kam godt hjem mæ æ nøj Vown, aa Kristian wa swæ'r stu'er aa', te han haaj waat Kusk.

Du kan tro, de er ellers vakse og granner* nok. De kan, når det skal være, især Kristian, det er den næststørste.

Det var en morgen, a var (al)ene om morgenbestillingen*, Bitte-Niels var blevet i sengen, han var ikke rask. Manden* skulle ud til en eller anden ting, også fra morgen(stund)en af. Så gik a ind til Karen og spurgte, om a måtte tale* til drengene, om en* kunne få lidt nytte af dem. Jo, det måtte a da godt. Kristian kom op med det samme og spurgte så, om han så måtte komme med hen til snedkeren, når vi var færdige, dér skulle a nemlig køre hen. Det kan vi så se på, svarede a. A satte ham først til at muge* i kørreset*, og a skal love (for), at det varede ikke længe, inden styrten* var på mellemsættet* og drengen i grebningen* med skovlen, og han skovlede også rent i bunden. Og limen* den kunne han også bruge. Der blev fejlet, kan du tro.

Da vi var færdige med morgenbestillingen*, sagde a til drengen, at a skulle jo så køre hen til snedkeren efter det nye åsæt* til vognen, og så kunne han nu spørge hans mor, om han måtte komme med. Det fik drengen så lov til. Vi fik vores davre*, og a gjorde mig noget i stand til turen og fik min pibe tændt. A skulle så om og have det gamle åsæt taget af vognen, det ville a ikke have med. Da a så kommer om til den, tror* a så ikke også knægten (al)ene havde ordnet den. Skravet* var taget af den og stod pænt op imod hussiden. Haverne* og smækkerne* var også ae*. Han skulle lige i lag med sæddelen*. Så fik vi hestene spændt for og kom af sted. Knægten fik sig en god køretur på undervognen, han sad overskrævs på stangen, og når vejen var ret* knubleret*, ville han have, at a skulle køre rask*; jo galere det var, jo skønnere var det.

Ved snedkeren fik vi så det nye åsæt* på vognen, det var malet og var meget fint. Snedkeren havde også lavet os et nyt dejnetrug* og havde standet* vor sælde*. Vi fik de-her to dele* på vognen og kom af sted tilbage ad hjemmen* til. A gav Kristian lov til at køre hestene, a var jo ikke langt fra ham, hvis han ikke kunne holde dem. Du må godt lade dem pulre*, sagde a til ham, men du må ikke lade dem springe*. Nej, nej, han skulle ellers nok køre dem ordentligt.

Men der, hvor vejen var mest knubleret*, der skuntrede* det noget med det, vi havde i vognen, og det lavede noget malør* og spektakel, og hestene de spidsede ører og var ved at begynde at springe*. Den frahåandede* havde skinnet* for drengens far ikke ret længe efter, de havde fået den. Han havde købt den redelig som halvtredjeårs*, og så kom den til at gå sammen* med en anden halvtredjeårs,

Nower Daw· a'ter war·e e't slet saa swaa'r mæ wos. Men de wa no mjest Knu'r,
 den støst aa æ Dreng·, en ku ta'k faa de. Han æ somti nøj skjør·les. Di haaj e't
 3 ret hat nøj aa bestell, trower a't. Di ren·d aa galler ni·er ve æ Bæk, di hujer aa
 bjæ·lt te a ku hør·dem, læng fa·r a kam hjem aa·æ Mark mæ·æ Hæ·est. Dem· sku
 a ni·er te æ Bæk aa ha wander. Æ Wandkaa'r wa bløwen gjæsten, ja, den wa da
 6 no gon hi'el i Stawer. De vest æ Dreng· nok bedst Beskejn mej. No, di gik da
 nier i æ Wand aa plarerr aa blær'per. A saaj saa te dem, te no sku di læ væ·r aa
 plont i æ Wand, naar æ Hæ·st sku dre'k. Di æ bløwen nøj ræj ve æ Wandstej, a
 9 ve'r e't, hurn de ka væ·r. Jaa·w, æ Dræng· sku da nok væ ski'kle.

Di stu' da osse pæn o·æ Brenk ve æ Si· aa·æ Hæ·st, da di drak, men da di saa wa
 12 færr mæ de aa haaj li·g væ'nd dem omkreng, saa fo'r den Te·haande li·g patu
 en stu'er Skorhat, heller snaa·err en taaw trej' Støk'ker, li·g imel æ Yw'n. A ska
 sæ't o, te di fæk Faart o, ja di sprang, te de wa·n Løst, aa de gjor a osse, a vild jo
 15 e't gi Slep o æ Temm. Di haaj no nær skjæ'n faa mæ, a ræ·end, te a tesist dej·st
 ve'r, men æ Temm holdt a da ve. Di slævt mæ·n be'te Stø'r, men di bløw da
 snaar træ't, aa a fæk Hold o'm. Men æ Dreng·, di wa faaswonden. Da a fæk æ
 18 Hæ·st saat ind, fæk a fat o Knu'r, aa de wa den ræ't, a ga ham en gue Kjævpop.
 Han tu te'r aa skræ·ef, aa han skjældt u'r: A sejerr te Mu'er, a ska nok sejer te
 Faa'r. Han saaj er e't te nower a dem.”

Kornet køres ind. Xylografi 1888.

Fra Gunnar Knudsen: *Dansk Bondeliv i forrige århundrede* (1975) s. 13.

39 De la't e't ter, te Julius ku kom i Mangel o nøj aa sna'k om· aa nøj aa faatæ·l,
 men no ku a e't fo mi·er Gu·e aa'r. Dæ kam iløw'ler en Vown. De wa faaræsten

der var noget let i det. En dag, manden* så var kørende til mølle, skinnede de. Han tabte møllekorntet sådan langvejs*, og tilsidst blev vognen kørt i gras*. Ellers skete der ingenting. Der var ingen, der kom til skade ved det. Plagen* kom så til at gå sammen med et føløg*. Hun ville ikke med den, når den ville af sted, og nu er dyret blevet rart nok at køre med. Vi kom godt hjem med den nye vogn, og Kristian var svært* stor* af, at han havde været kusk.

Nogle dage efter var det ikke slet så svært* med os. Men det var nu mest Knud, den største af drengene, en* kunne takke for det. Han er sommetider noget skødesløs*. De havde ikke ret* haft noget at bestille, tror a ikke. De rendte og galrede* nede ved bækken, de hujede og bjælede*, så a kunne høre dem, længe før a kom hjem fra marken med hestene. Dem skulle a ned til bækken og have vandet. Vandkarret var blevet gistent*, ja, det var da nu gået helt i staver*. Det vidste drengene nok bedst besked(en) om. Nå, de gik da nede i vandet og pladrede og blærpede*. A sagde så til dem, at nu skulle de lade være med at plunte* i vandet, når hestene skulle drikke. De er blevet noget rædde* ved vandstedet, a ved ikke, hvordan det kan være. Jo, drengene skulle da nok være skikkelige.

De stod da også pænt på brinken ved siden af hestene, mens de drak, men da de så var færdige med det og lige havde vendt dem omkring, så får den tilhåndede* lige partu* en stor skurvehat*, eller snarere en to-tre stykker, lige mellem øjnene. A skal sætte* på, at de fik fart på, ja de sprang*, så det var en lyst, og det gjorde a også, a ville jo ikke give slip på tømme. De havde nu nær skinnet* for mig, a rendte, til a til sidst dejsede* ved det, men tømme holdt a da ved. De slæbte mig et bitte stød*, men de blev da snart trætte, og a fik hold på dem. Men drengene, de var forsvundet. Da a fik hestene sat ind, fik a fat på Knud, og det var den rette*, a gav ham en god kæb-op*. Han tog* til at skræbe*, og han skældte ud: a siger det til mor, a skal nok sige det til far. Han sagde det ikke til nogen af dem.”

Det lod ikke til, at Julius kunne komme i mangel på noget at snakke om og noget at fortælle, men nu kunne a ikke få mere gode* af det. Der kom alligevel en vogn. Det var for resten Søren Sønderkjær, der kom kørende. Han var en farlig* karl, han havde fået en fjedervogn*, og nu skulle den både prøves og beundres, kunne a forstå. Før vognen nåede os, kunne a høre på pjævveret*, at

Søren Sønderkjær, dæ kam ky·ern. Han wa·en faa·le Kaa'l, han haaj faat en Fjerrvown, aa no sku en bo·de prøwes aa beonders, ku a faasto'. Far æ Vown
 3 no·j wos, ku a hø·r o æ Pjæver, te Stuer Ann wa mej. Dæ wa osse en Pi·g a hans Nabolaw, aa dæ wa osse en Kaa'l. Vi bløw holdt an: vi skuld op aa aa·g. Søren so' lisaa praass mæ æ Tæmm aa æ Pisk, en gjo·r ham vesnok en Tjænnest mæ'r
 6 aa ta mej. Julius krawlt saa op te dæhæ·r Pig·er. A saa·j, te a ku let go, a tø't e't, dæ wa Plads, a mien e't, di ku væ tjænt mæ'r aa ha flier o. Aa endle kjo·r di da.

9 Kathrine

A haaj en gu'e Snop Vej indno, men mon a iløwler e't sku væ heldig aa fo
 12 Følleskab de sist Støk Vej osse. De wa u'r for Foldgord, dæ leg'er et saa faa·le laant fræ æ Vej, te Julius kam op aa ky·er, aa da de stu o', wa a bløwen jen waa'r dænier ve æ Sals Æ·nd. De wa·n Pi·g, hun begyndt aa go op mor æ Vej. Jaa·w, a
 15 kjæ·n hind godt, aa a ga mæ gu·e Staa·end, a vild godt bi· aa ha Følleskab. No, hun no·j mæ snaa'r aa saaj: Godaw' Hans! Godaw' Kathrine! No, de ka væ·r, vi ska samm Sted hen, sejer a saa. De ska vi nok, swaa·r hun. Hun faato·l, te hun
 18 heller e't haaj rejnt mæ'r aa kom te Mar'ken, hun vild lisaa gja·r te æ Bøj en aa·n Daa, naar dæ e't wa saa manne Folk. "En ska jo somti u'r aa ha kjøwt en bette Graa'nd. Mi Marmuer saa·j, te hun tø't, a sku ta te'r, djæ Pig·er plejer altir aa
 21 vær te Mekkelsmar'ken. A vild da osse gja·r te'r, de æ sørn ni godt Vejle i Daa, de æ ret en Faanywels aa kom u'r aa go."

24 Vi gik en Stø'r ur·n aa sej· nøj, saa spuer a hin·d, om hun sku mej te dæhær stu·er Bojel, dæ sku væ·r i djæ Nabolaw. "Ja, de trower a nok, men dæ æ da engen bøjen ino, men Else – de·r æ Søster te æ Bruj, du ve'r – aa mæ, vi æ sørn nøj
 27 kontent mæ hinaa·n, hun sej'er, te a ska nok fo æ Boj. Saa kommer a osse mej, haa mi Marmuer saa'j." "De æ ves nower flenk Folk, du æ ve," sej'er a saa. "Jaaw, de er're da. Ma·ern, ja de æ jo mi Marmu'er, hun saa·j te mæ i Gu'er, te a
 30 sku snaar om mæ ni Sæe'nd te æ Boj·el. De·l a da osse gja·r nok." "Dæ ska nok væ·r en stu'er Brøllup, a'ter hwa di sejer," saa·j a. "Ja, de ska dæ nok. No ve'r a't, hu nyw· en ka taa'r, men Ma·ern aa mæ vi so i Ja·s aa rejnt u'r, te dæ nok
 33 vild blyw· en femaatyw· Vow·n te æ Kjær'k. Maren hun kinder nøj æ Slæjt aa æ Nabo·r aa sørn. Men de æ no't saa nem faa ander aa rejn sør'nøj u'r."

36 "Haar du faaresten e't tjent sammel mæ Kristianne, en Søster te Else aa Marianne, hind dæ no ska gywtes?" "Jaaw, de haar a, de wa i Tejlgord, vi tjent, de ær læng· sin·d. Kristianne ær ves bløwen gywt faa nower O'r sin·d. De wa som Hjo·rd,
 39 a wa dær." "Ve'r du hwa," sejer Kathrine saa lisaa rask. "A haar hø'r, dæhæ·r

Store-Anne var med. Der var også en pige af hans nabolag, og der var også en karl. Vi blev holdt an: vi skulle op at age*. Søren sad ligeså præ* med tømme og pisken, en* gjorde ham vistnok en tjeneste ved at tage med. Julius kravlede så op til de-her piger. A sagde, at a let kunne gå, a tykkedes* ikke, der var plads, a mente ikke, de kunne være tjent med at have flere på (vognen). Og endelig kørte de da.

Kathrine

A havde en god snup* vej endnu, men mon a alligevel ikke skulle være heldig at få følgeskab det sidste stykke vej også. Det var ud for Foldgård, der ligger ikke så farlig* langt fra vejen, at Julius kom op at køre, og da (dvs. mens) det stod på, var a blevet én var* dernede ved sals-enden*. Det var en pige, hun begyndte at gå op mod vejen. Jo, a kendte hende godt, og a gav mig gode stunder*, a ville godt bie* og have følgeskab. Nå, hun nåede mig snart og sagde: Goddag Hans! – Goddag Kathrine! Nå, det kan være, vi skal samme sted hen, siger a så. Det skal vi nok, svarede hun. Hun fortalte, at hun heller ikke havde regnet med at komme til marken*, hun ville ligeså gerne til byen en anden dag, når der ikke var så mange folk. ”En* skal jo somme tider ud og have købt en bitte grand*. Min madmor sagde, at hun tykkedes*, a skulle tage til-det*, deres piger plejer altid at være til Mikkelsmarken. A ville da også gerne til-det, det er sådan noget godt vejrlig* i dag, det er ret* en fornøjelse at komme ud at gå.”

Vi gik et stød* uden at sige noget, så spurgte a hende, om hun skulle med til det-her store bojel*, der skulle være i deres nabolag. ”Ja, det tror a nok, men der er da ingen (ind)budt endnu, men Else – det er brudens søster, du ved – og mig vi er sådan noget kontent* med hinanden, hun siger, at a skal nok få budet. Så kommer a også med, har min madmor sagt.” ”Det er vist nogle flinke folk, du er ved*,” siger a så. ”Jo, det er det da. Maren, ja det er jo min madmor, hun sagde til mig i går, at a skulle snart om med noget send* til bojlet. Det vil a da også gerne nok.” ”Der skal nok være et stort bryllup, efter hvad de siger,” sagde a. ”Ja, det skal der nok. Nu ved a ikke, hvor nøje en* kan tage det, men Maren og mig vi sad i aftes og regnede ud, at der nok ville blive en 25 vogne til kirken. Maren hun kender noget (til) slægten og naboerne og sådan. Men det er nu ikke så nemt for andre at regne sådan noget ud.”

”Har du for resten ikke tjent sammen med Kristiane, en søster til Else og Marianne, hende der nu skal giftes?” ”Jo, det har a, det var i Tejlgård, vi tjente, det er længe siden. Kristiane er vist blevet gift for nogle år siden. Det var som

Søsterr haar sna'ker om dæ, aa a ku hø'r, te di gjor møj u'r a dæ. Di saa·j osse, te di haaj waat glaa ve dæ i Tejlgord. No ska a prøw· aa sna'k mæ Else om er, 3 om hun e't ka fo·r aarent sørn, te du osse ka blyw bøjen te Brøllup." "Ja," sejer a saa, "a vil da gja·r mej, men de trower a iløwler e't, du ka fo lawer i Stand. A vild gja·r nok væ·r i Tejlgord, a haa·j er godt, men som a længs den føst Ti, a wa 6 dær. A wa jo osse bare en bette Sperris, da a kam dær."

Katrine gik aa fli·err saa smaat, saa sejer hun: "Ka du how·, te Else engang, 9 ves jen a dem føst Daw·, du wa dær, haaj gin· dæ·n Ævel? Jaaw, hun kam hen te Tejlgord aa sku si'e te hinde Søster, en Daa i Massi Mo·ner vesnok. Di haaj hat nower Gjømævler dæhjæmm, nower di haaj faat fræ Fyn, di haa·j li·g tow 12 tebaa·g, dem· haaj Else saa mej aa sku gi hinde Søster. Saa kam hun faabi dæ, du gik aa past æ Fo·r u·r i æ Mark, hun tøj't, du so saa kyw' aa'r u'r, saa kylt hun den jenn hen te dæ. Hun faato·l e't hinde Søster, te hun haaj tow' mæj hjem·fræ. 15 Føst læng· a'ter lod hun dem· dæhjæmm fo aa ver, hurn hun haaj bor sæ ar. Di haaj sørn grenner aa'r. Dengaang wa hun jo osse ba·er en bette Hork. Men a tøjwes da no, de wa pæn gjo·r a hin·d." "Ja, a ka osse tylig hower," sejer a saa. 18 "Hu wa'n da osse glaa' ve bare en Ævel den Gaang. A gjem't en nower Daw·, a ku snaa'r e't næ·n aa e·r en."

21 "Den Gaang a holdt op mæ'r aa længs, aa de bløw godt Vejle, tøj a de wa hi'el skjøn aa go u·r i æ Mark aa pas æ Fo·r. A haa·j sørn Faanywels aa æ smo' Lamm, dæ wa tow, a fæk saa taalle, te a ku go hi'el hen te'em. Da de wa ve'r aa blyw 24 Sommer, kom æ Fo·r i Ty'er, aa æ Ky'er kam u'r aa kam osse i Ty'er, da wa dæ hejsen nok aa bestæll te mi Sta·erls. Atter Højst bløw æ Ky'er slaan lø·s, aa a kam mæ'm u'r o æ Mark aa sku pas em. De æ mærkle som en ka haaw· al· Teng 27 fræ den Ti, osse Smaateng, men hwa – smo Teng den Gaang de wa jo stu·er Teng faa jen'. Du ka trow', a ka how· "den hjælmer" ino, de wa saamøj en klog Asen, men ret en støjk Hæ'k ter aa rænd te Skaa·.

30 Ve den jen· Si· aa æ Awerr, hu a past dem, wa dæ Bo·ger, aa ve den aa·n Si· wa dæ·en Støjk mæ Gjær. Fæk a saa æ Hæ'k gjen gaat fræ æ Bo·ger, ku a væ ves 33 o, te·n snaar sku faasøjg sæ mæ æ Gjær. Dæm ander Højwder fæk en saa te'r aa stro·l a'ter sæ, saa a haaj sommen nok aa gyer mæ'r aa pas o'. Jen Daa gik æ da ren gal faa mæ. Dæ gik en Markvej laangs mæ æ Støjk, hu æ Højwder gik, dæ 36 wa fle·r dæ kjo·r o'n, men æ Vej wa da Tejlgords. Jen Daa kam dæ saa en Vown mæ Sko'ttøj'e, dæ so en Par kjælle Knøjt o æ Las, aa di ga dem te'r aa kyl Tøjrebillinger o æ Højwder, aa dem di ramt, di tu te'r aa ræ·n, aa dæm ander di 39 fulle a'ter, saa ræ·n er de Hi·ele. Nower kam i æ Bo·ger, ja rend hi'el igjæmmel em, aa kam øwer i nower Morter, dæ wa ve æ Si· aa. A wa et stu·er Kaa'l, a ku

hyrde*, a var der.” ”Ved du hvad,” siger Kathrine så ligeså rask*. ”Jeg har hørt, de her søstre har snakket om dig, og a kunne høre, at de gjorde* meget ud af dig. De sagde også, at de havde været glade ved dig i Tejlgård. Nu skal a prøve at snakke med Else om det, om hun ikke kan få det ordnet sådan, at du også kan blive budt til bryllup.” ”Ja,” siger a så, ”a vil da gerne med, men det tror a alligevel ikke, du kan få lavet i stand. A ville gerne (nok) være i Tejlgård, a havde det godt, men som a længtes den første tid, a var der. A var jo også bare en bitte spirris*, da a kom der.”

Kathrine gik og flirede* så småt, så siger hun: ”Kan du hove*, at Else engang, vist en af de første dage, du var der, havde givet dig et æble? Jo, hun kom hen til Tejlgård og skulle se* til hendes søster, en dag i marts måned vistnok. De havde haft nogle gemmeæbler derhjemme, nogle de havde fået fra Fyn, de havde lige to tilbage, dem havde Else så med og skulle give hendes søster. Så kom hun forbi dig, du gik og passede fårene ude i marken, hun tykkedes*, du så så ked ud af det, så kylede* hun det ene hen til dig. Hun fortalte ikke hendes søster, at hun havde to med hjemmefra. Først længe efter lod hun dem derhjemme få at vide, hvordan hun havde båret sig ad. De havde sådan grinet af det. Dengang var hun jo også bare en bitte horke*. Men a tykkes nu da, det var pænt gjort af hende.” ”Ja, a kan også tydeligt hove det,” siger a så. ”Hvor var en* da også glad ved bare et æble dengang. A gemte det nogle dage, a kunne snart* ikke nænne at æde det.”

”Dengang (da) a holdt op med at længes (hjem), og det blev godt vejrlig*, tykkedes* a, det var helt skønt at gå ude i marken og passe fårene. A havde sådan en fornøjelse af de små lam, der var to, a fik så tålige*, at a kunne gå helt hen til dem. Da det var ved at blive sommer, kom fårene i tøjlr, og køerne kom ud og kom også i tøjlr, da var der ellers nok at bestille for (én på) min størrelse. Efter høst blev køerne slået* løse, og a kom med dem ud på marken og skulle passe dem. Det er mærkeligt, som en* kan hove* alle ting fra den tid, også småting, men hvad – små ting den gang det var jo store ting for én. Du kan tro, a kan hove ”den hjelmede” endnu, det var så-meget* et klogt asen, men ret* et stykke hække* til at rende til skade.

Ved den ene side af ageren, hvor a passede dem, var der boghvede, og ved den anden side var der et stykke med ger*. Fik a så gennet hækken* godt fra boghveden, kunne a være vis på, at den snart skulle forsøge sig med ger'en. De andre høveder* fik den så til at stråle* af sted efter sig, så a havde såmænd nok at gøre med at passe på. En dag gik det da rent galt for mig. Der gik en markvej langs med stykket, hvor høvederne gik, der var flere der kørte på den,

slet e't sty·r em. Men heldigvis haaj Kræ Tejlgord staan hjæmm aa sjæt, hurn de wa gon te, han wa snaar te'r aa komm aa hjæl'p. Han saa·j, da vi fæk Samling
 3 o'em: De ska du e't skræ·f øw'er. Læ wos no gjæn æ Høwder ind, saa ka di ha de for e. Aa dæhæ·r skjørles Knæj·t, dem ska a si'e aa fo fat o, a ve'r godt hwem di ær. Æ Høwder kam ind dæn Daa en hi'el Staa·nd, fa·r di plejer."

6

Kathrine spu·er omm, hwem de wa, dæ kjo·r faabi, da hun gik hjæmfræ. "Ja," swaar a, "de wa da Søren Sønderkjær. Ær han faaresten et Nabo te jes
 9 dæhjæmm?" "Noo, wae ham. Jaaw, han æ da waa Nabo. Han æ bløwen en faale Kaa'l, sna'ker Faar omm. Jaaw, de go'r bejer no, da æ Ba'r æ ve'r aa blyw stu·er aa ka hjæl'p. Di æ døgtig, ja de æ djæ Mu'er da osse. Faa nower O'r sin·d
 12 ka æ haaw·, di saa·j, te Søren han wa nem aa løw't mæ all hans Pæng·. Da wa han ve'r aa væ· i Knø'k, men saa wa dæ naak en Bror, dæ hjalp ham, sørn han da kam te Krølt ijen. Han lo no alti·r aa snu·er saa læng· om æ Maaerr aa fæk
 15 e't begynd mæ nower Teng' inden op o æ Formej·de. Saa gik han gu'e naak aa vræ't te laant u'r o æ Aw'ten. Faa'r han saa·j alti·r, te de æ dæm·, dæ fo begynd fræ æ Maa·r aa', dær haa'er bedst. A trower, de passer."

18

A spu·er Kathrine omm, hurn Mads Ywrsens di haar er. "Di æ jo Nabo te Foldgord. A æ nøj i Slæjt mæ dem," saa·j a." "Nej, æ di a di Slæjt, de vest a't."
 21 "Ja, de·r nøj laant u·r." A udrej· saa æ Familieskav faa hin·d. Jaaw, Kathrine wa ves o, te di haa·j er godt. "Mads Ywrsen æ a den Slaw·, dæ ka all Teng bode u·r aa hjemm. Han gor aa hjælper møj om te wos. Han ka snaar law·, hwa de ska
 24 væ·r. Han æ bode Snejker aa Smed, ja han æ indda saa gal Urmag'er. Vi haar en gammel Klaa'k, dæ e't vild go, den tuk han aa skild ad i Stomper aa Stø'ker, saa saat han en sammel ijæn, aa sin·d haa·n go·n. Han haar en Smerje, dær staar
 27 han aa lawer manne skjøn· Teng, men han ka da osse ar·ber mæ bode Skowl aa Spaa·."

30 A spu·er omm, om han e't wa nøj ka'ten. "Næ·ej," sejer saa Kathrine, "en ka saamen e't sej·, te han æ kræsen, nøj paa·er æ han jo naak. Hans Mard mo e't væ warm, nærmest ko'ld, saa tøywes han altir, de æ faa hjejn. Han for alti Saalt ind
 33 faa sæ sjæl, de bruger han bode i Grø'r aa i Villing. Vi for Kaffe no hwær Daa te Drøwterdaws, inden vi begynder aa arberr, de·l vi da gja·r ha. Men de ræjner han e't, han sejer, te han vel heller ha Tewand, saa for han de. Vi slagter en Be·r
 36 faa·n Ti sin·d, saa fæk vi Fen'ker, dæm æ vi ander saa hower o, men dæm bryer han sæ et omm. A trower, de·r sjælden vi haa mule Brød, men dæ ka jo somti blyw blo Stri·ver i de sist aa·n Bæj't. Vi grenner a dem smo Knæj·t dæomm fræ,
 39 di sæjer, te Faa'r han ka spi·s mule Brød, te de staar i jen blo To·g om ham. Mæn

men vejen var da Tejlgårds. En dag kom der så en vogn med skudtørv*, der sad et par kælige* knægte på læsset, og de gav dem til at kyle* tørvebillinger* på høvederne, og dem de ramte, de tog* til at rende, og de andre de fulgte efter, så rendte det hele (dvs. hele flokken). Nogle kom i boghveden, ja rendte helt igennem den, og kom over i nogle morrødder*, der var ved siden af. A var ikke stor karl (dvs. følte mig meget lille), a kunne slet ikke styre dem. Men heldigvis havde Kristen Tejlgård stået hjemme og set, hvordan det var gået til; han var snar* til at komme og hjælpe. Han sagde, da vi fik samling på dem: Det skal du ikke skræbe* over. Lad os nu genne høvederne ind, så kan de have dét for det. Og de-her skødesløse* knægte, dem skal a se at få fat på, a ved godt hvem de er. Høvederne kom ind den dag en hel stund*, før de plejede.”

Kathrine spurgte nu om, hvem det var, der kørte forbi, da hun gik hjemmefra. ”Ja,” svarede jeg, det var da Søren Sønderkjær. Er han for resten ikke nabo til jer derhjemme?” ”Nå-å, var det ham. Jo, han er da vor nabo. Han er blevet en farlig* karl, snakker far om. Jo, det går bedre nu, da børnene er ved at blive store og kan hjælpe. De er dygtige, ja det er deres mor da også. For nogle år siden kan a hove*, de sagde, at Søren han var nem at løfte med alle hans penge (dvs. manglede penge). Da var han ved at være i kny* , men så var der nok en bror, der hjalp ham, sådan han da kom til krylt* igen. Han lå nu altid og snuede så længe om morgenen og fik ikke begyndt på nogen ting før op på formiddagen. Så gik han godt nok og vradede* til langt ud på aftenen. Far han sagde altid, at det er dem, der får begyndt fra morgenen af, der har det bedst. A tror det passer.”

Jeg spurgte Kathrine om, hvordan Mads Iversens de har det. ”De er jo nabo til Foldgård. A er noget i slægt med dem,” sagde jeg. ”Nej, er de af din slægt, det vidste a ikke.” ”Ja, det er noget langt ude.” A udredte så familieskabet for hende. Jo, Kathrine var vis på, at de havde det godt. ”Mads Iversen er af den slags, der kan alting både ude og hjemme. Han går og hjælper meget omme hos os. Han kan snart lave, hvad det skal være. Han er både snedker og smed, ja han er endda så galt* urmager. Vi har en gammel klokke*, der ikke ville gå, den tog han og skilte ad i stumper og stykker, så satte han den sammen igen, og siden har den gået. Han har en smedie, dér står han og laver mange skønne ting, men han kan da også arbejde med både skovl og spade.”

Jeg spurgte om, om han ikke var noget katten*. ”Neej,” siger så Kathrine, ”en* kan så smånd ikke sige, at han er kræsen, noget poret* er han jo nok. Hans mad må ikke være varm, nærmest kold. Så tykkes* han altid, det er for hjejn*. Han får altid salt ind for sig selv, det bruger han både i grød og i vælling. Vi får kaffe

mule Brød de'r nøj· en blywer saa knagende stærk aa, faatæller di saa a'ter ham. Jaaw, faa æ Brød ska jo e'ers te ho·ef. Dæ mo e't go nower Teng te Spel·d."

3
 "Dæ æ jo e't saa fo Ba'r," sejer a saa, "mærker I nøj· te dæm·?" "Ja, de gjør vi hejsen. De æ nower hwælle Onger, di kommer u'r aa tjænn, a'ter som di blywer
 6 stu·er. Peder æ den støst a dæm dæ æ hjæmm. Han æ e't stu'er, men du ka trow, dæ ær Krommer i ham. De æ læng sin·d, han saa·j, te han vild om te wos aa wæ Hjo·rd te næst O'r. Han kommerr ves osse. Karl ska konfirmiers te æ Foro'r, saa
 9 blywer han hær nok e't længer. Saa trower a nok, te Peder ska te'r aa prøwer. De ska osse nok go. Dæ ska møj' te'r aa gjør ham kyw aa'r.

12 Han kam om te wos en Daa i Massi Mo·ner, de wa ret saa ko'ld, men han wa hi'el stu'er aa'r, han haaj baa·r Færr, ja han haaj faat hans Pløjser o, mæn dæ wa hwærken Fæssel hæller Toma·err i' em. De for'e mi Mu'er e't haa faat em gjor i
 15 Stand ino fræ i Fyw'r, saa·j han. Han mi·en hejsen e't, te han frø's hans Færr. Da vi sku te'r aa kør Ku'er ind no i Høst, vild han gja·r te'r aa hjæl'p. Vi mangelt osse en Mand' in·d i æ Laa·. Kristian mi·en e't, te Peder wa vær·en nok, men de
 18 mi·en han sjæl', han war. A ka for'k, saa·j han, a ka næm hwist en Twelling o·æ Vown heller øwer i æ Gwol'. De kam han no e't te, men han sku saa prøw· aa ta fræ i æ Gwaal', aa de gik vældig, du ka trow, han ku baks dæhæ·r Twellingerr."

21

"A næwnt li·g Kristian, de ær æ Søn i æ Gord, som saa ær Forkaa'l, men du kind·er ham wol. Vi haa·j waa Spel' a ham aa Peder jen Daa' i æ Foro'r, fa·r æ
 24 Hæ·est wa kommen u'r o Græs. Saa wa dær jen aa æ Plag, dæ røw sæ løs ind i æ Staald aa rend u'r aa·æ Da'r, dæ stu o·ven. Dæn ær no saa kjælle aa saa vild, naar en kommer løs, de haar en fa·r prøwer. No, men li·g som en kommer u'r aa
 27 æ Dar, saa staa Peder dæ·r, aa han so li·g hans Snit te'r aa snap i si Grimskawt. Æ Plag strannier gaat for aa kom te Ræ·nen, den wa li·g ve'r aa læt Peder fræ æ Ju'erd, men han holdt skam ve. Mødt i æ Gord stu dæ·n Plask Wand, dær kam
 30 æ Dyr u'r i, aa mæ Peder i æ Gri·m jo. Der danst di rondt, te æ Wand stre't te alle Si·er. Saa endle kam Kristian ræ·nend. De wa godt! Du er en Knop! saa·j han. Dæ blywr dæ snaa'r en Kaalmennesk aa', men no haa a ve'n, no æ du fri,
 33 a ska nok.

Mi·er fæk han e't saa·j. E Plag seller sæ i de samm aa ga'n Kast mæ·æ Na'k,
 36 sørn Kristian mot gi Slep, aa æ Dyr u'r aa æ Godsled i fuld Firspreng. De wa gu'enok ærgelig, men vi ku snaar e't læ væ·r aa grenn a Kristian, han stu' lisaa tammelmaske aa glo·j a'ter en. Vi haa·j no en faa·le Væsen mæ den Plag, mæn
 39 vi fæk en da ind te Aw'ten. Mæn den Slaws Teng de blywer e't sørn glemte.

nu hver dag til drivetiddags*, inden vi begynder at arbejde, det vil vi da gerne have. Men det regner han ikke, han siger, at han vil hellere have tevand, så får han det. Vi slagtede en bede* for en tid siden, så fik vi finker*, dem er vi andre så hovet* på, men dem bryder han sig ikke om. A tror, det er sjældent vi har mullent* brød, men der kan jo somme tider blive blå striber i det sidste af en bægt*. Vi grinner* af de små knægte deromme fra, de siger, at far han kan spise mullent brød, så det står i én blå tåge om ham. Men mullent brød det er noget, en bliver så knagende stærk af, fortæller de så efter ham. Jo, for brødet skal jo ædes til hobe*. Der må ikke gå nogen ting til spilde.”

”Der er jo ikke så få børn,” siger a så, ”mærker I noget til dem?” ”Ja, det gør vi ellers. Det er nogle hvællige* unger, de kommer ud at tjene, eftersom (dvs. efterhånden som) de bliver store. Peder er den største af dem, der er hjemme. Han er ikke stor, men du kan tro, der er krummer i ham. Det er længe siden, han sagde, at han ville om til os og være hyrde* til næste år. Han kommer det vist også. Karl skal konfirmeres til foråret, så bliver han her nok ikke længere. Så tror a nok, at Peder skal til at prøve det. Det skal også nok gå. Der skal meget til at gøre ham ked af det.

Han kom om til os en dag i marts måned, det var ret så koldt, men han var helt stor* af, at han havde bare fødder, ja han havde fået hans pløser* på, men der var hverken fæssel* eller tåmåder* i dem. Det er fordi min mor ikke har fået dem gjort i stand endnu fra i fjor, sagde han. Han mente ellers ikke, at han frøs (om) hans fødder. Da vi skulle til at køre korn ind nu i høst, ville han gerne til at hjælpe. Vi manglede også en mand inde i laden. Kristian mente ikke, at Peder var værgende* nok, men det mente han selv, han var. A kan forke (op), sagde han, a kan nemt hviste* en tvilling* på vognen eller over i gulvet*. Det kom han nu ikke til, men han skulle så prøve at tage* fra i gulvet, og det gik vældigt, du kan tro, han kunne bakse* de-her tvillinger.”

”Jeg nævnte lige Kristian, det er sønnen i gården, som så er forkarl, men du kender ham vel. Vi havde vort spil* af ham og Peder en dag i foråret, før hestene var kommet ud på græs. Så var der en af plagene*, der rev sig løs inde i stalden og rendte ud ad døren, der stod åben. Den er nu så kælig* og så vild, når den kommer løs, det har den før prøvet. Nå, men lige som den kommer ud ad døren, så står Peder der, og han så lige hans snit til at snappe* i dens grimeskaft*. Plagen stranniede* godt for at komme til at rende, den var lige ved at lette Peder fra jorden, men han holdt skam ved. Midt i gården stod der en plask* vand, dér kom dyret ud i, og med Peder i grimen jo. Der dansede de rundt, så vandet

Dæ wa jen Daa, vi wa in·d hwerjen. De wa gu'enok sin·d di wa begynd aa ar·ber
 o æ Mark i æ Foro'r, men de wa saa møj ni gremme Vejle mæ Blæst aa Rejn,
 3 sørn de vild væ Søn·d aa gjen en Hund u'r. Saa sejer Ma·ern, te hun haaj Arber
 te wos; hun kam mæ·n Pues, dæ wa fuld a Fjerr, saa tuk hun nower Haandfulder
 aa brej u'r o æ Stowbu'er, dem saat hun saa wos te'r aa rev. Hun sku ha Fø'ld te
 6 hinde Dyner, saa·j hun. De tuk de mjest aa æ Daa aa fo den Sækfuld reverr, men
 vi ku da godt law· en be'te Graa'nd mi·er ino. Saa kam vi te'r aa te·s ni Tow'. Ve
 sørnøj Ar·ber ka en ret fo sna'ker, aa·n ka jo osse sej aa drell hinaa·n nøj.

9
 Da de gik albæst, sejer Kristian: Dæhær de æ tøwtles Ar·ber, de·r e't nøj aa sæt
 Kaalfolk te. Saa töt a, te a ku gi ham en bette Hip, aa sejer saa: Her ær wol et ret
 12 nower Kaa·l, ja no kommer Peder, ka a si'e, ham mi'en du jo, dæ æ ve'r aa blyw
 en Kaa·lmennesk, faa han ka hol·d en Hest, de æ jo't enhwær, dæ ka de. De wa
 saa sjow, faa Kristian so aa vest et ræt, hwa han sku sæj, han æ no hejsten e't
 15 mondlam. Dæm ander grenner en bet'e Graa'nd ar'e. Saa sejer Poul: Ka du et
 naak sæt hin·d te Vægs, du æ da hejsten saa kjæ·vstærk. Kristian lo wos no ver,
 te naar æ Plag wa rænd fræ ham, saa wa de, for'e han e't wa rask dæn Daa, han
 18 wa hjamsk li·g fræ æ Maa·r aa. Nej, sejer saa Poul, de wa føst, da æ Plag ræ·nd,
 te du bløw nøj hjamsk."

21 A spu·er Kathrine, om de e't gik Peder nøj te æ Hu'e, naar han sørn bløw gjor
 te·n bette Hælt. De mi·en hun nej te. "Han ka i hwæ'r Fald taa'r, u·rn en ka
 mæ'r'k er o ham," saa·j hun. Hun ku no et wal blyw færr mæ'r aa faatæ·l om æ
 24 Knæjt. "Jen Daa saaj Maren te ham, te hun töt, te han osse sku prøw· aa ta hans
 smo Søsterr mæj hærom. Han haar en bette Bror, dæ somti kommer, de æ sørn
 en bette nyster jen'. Mi Søsterr, sejer han saa, hwa ska sørn nower bette Hor·ker
 27 hæ·r a'ter? Bine æ·n bette nøyte Tøs, aa bette Søster hun ka dat krawl hærom,
 hun ka e't go ino. Vi dajer mæ hin·d, fore hun ska læ·err."

30 A spuer Kathrine, om hun sku hjem te Venter. "A ve'err et ræt," swaar hun. "A
 kam te Foldgord osse fore a sku læ·r nøj, aa a ær osse mej te bo·de aa bryg aa
 baa·g aa kaa·r aa spen·d – aa slagot osse, mæn en ka jo't fo al Teng læ'r o saa kort
 33 en Ti. Dæ æ jo osse andt aa bestæ·l. Mæ aa mi Marmuer vi sna'ker om er jen
 Daa, vi wa ve'r aa vend Gaa'r, ja a lawer sommen et andt, ind a hol'dt æ Klaw·s,
 saa sejer Ma·ern: Ja dæhæ'r læ'r en no e't møj ve. Du ku wol et ten'k dæ aa
 36 blyw hæ·r i Venter, saa vel a læ·r dæ aa væw·. Ja, sejer a, de vel a gja·r læ·r, men
 a ve'r e't, hwa Muer vel sej· te'r. Vi bløw saa jening om·, te a sku sna'k mæ dem
 om er dæhjæmm. Dæ·rve bløwer. A haa engen snakker te om er ino."

strittede* til alle sider. Så endelig kom Kristian rendende. Det var godt! Du er en knop! sagde han. Dig bliver der snart et karlmenneske* af, men nu har a ved den, nu er du fri, a skal nok.

Mere fik han ikke sagt. Plagen* sellede* sig i det samme og gav et kast med nakken, sådan at Kristian måtte give slip, og dyret (fór) ud af gårdsleddet* i fuldt firspring. Det var godt nok ærgerligt, men vi kunne næsten ikke lade være at grinne* af Kristian, han stod ligeså tammelmasket* og gloede efter den. Vi havde nu et farligt* væsen (dvs. besvær) med den plag, men vi fik den da ind til aften. Men den slags ting bliver ikke sådan glemt.

Der var en dag, vi var inde hver-en*. Det var godt nok siden* de var begyndt at arbejde i marken om foråret, men det var så-meget* noget grimme vejrlig* med blæst og regn, sådan det ville være synd at genne en hund ud. Så siger Maren, at hun havde arbejde til os; hun kom med en pose, der var fuld af fjer, så tog hun nogle håndfulde og bredte ud på stuebordet, dem satte hun så os til at ribbe. Hun skulle have fyld til hendes dyner, sagde hun. Det tog det meste af dagen at få den sækfuld ribbet, men vi kunne da godt lave en bitte grand* mere endnu. Så kom* vi til at tese* noget to*. Ved sådan noget arbejde kan en* ret* få snakket, og en kan jo også sidde og drille hinanden noget.

Da det gik allerbedst, siger Kristian: det-her er tøvtløst* arbejde, det er ikke noget at sætte karlfolk* til. Så tykkedes* a, at a kunne give ham et bitte hib, og siger så: Her er vel ikke ret* nogle karle, ja nu kommer Peder, kan a se, ham mener du jo er ved at blive et karlmenneske*, for han kan holde en hest, det er jo ikke enhver, der kan det. Det var så sjovt, for Kristian sad og vidste ikke ret, hvad han skulle sige, han er nu ellers ikke mundlam. De andre grinnede* en bitte grand* af det. Så siger Poul: Kan du ikke nok sætte hende til vægs, du er da ellers så kæbestærk*. Kristian lod os nu vide, at når plagen* var rendt fra ham, så var det, fordi han ikke var rask den dag, han var hjamsk* lige fra morgen(stund)en af. Nej, siger så Poul, det var først, da plagen rendte, at du blev noget hjamsk.”

Jeg spurgte Kathrine, om det ikke gik Peder noget til hovedet, når han sådan blev gjort til en bitte helt. Det mente hun nej til. ”Han kan i hvert fald tage det, uden en* kan mærke det på ham,” sagde hun. Hun kunne nu ikke vel (dvs. rigtig) blive færdig med at fortælle om knægten. ”En dag sagde Maren til ham, at hun tykkedes*, at han også skulle prøve at tage hans små søstre med herom. Han har en bitte bror, der somme tider kommer, det er sådan en bitte nyster* én.

“Ka Ma-ern væw-,” spuer a om. “Ja ja, hun ka indda. Hun haar da-n Væw-el, aa hun bruger en skam osse. Hun haa da sjæl væwer alle Høl-skle-er, vi haar i
 3 æ Sæng-. De Klæjer, Kristian no æ begynd aa go i, de haa hans Muer væw-er. A
 tøwes de æ pæn. Ja, æ Mand haa da faat en Sæt Klæjer a samm Væw’. Vi haaj
 æ krewel Skræjerr te’r aa søj’er. No ve’r a’t, hwa di-l tøwes om er dæhjæmm. A
 6 vil-d gja-r nok osse o Højsku-el te næst Sommer. A ve’r et, hurn a kommer om-
 ve’r. Faa’r haa saa tit saa’j, te ham aa Muer aller haa waat o Højskuel, aa de haaj
 di engen Teng mest ve. A trower no e’t Muer vel sæt sæ imuer, te a kommer dær,
 9 aa Faa’r vel ves ekki hejer. Di vel sommen de bæst for mæ bæg-e tow’.”

Kathrine spu-er no omm, om a bløw dær, hu a er, te næst O’r. “Nej,” swaa-r a,
 12 “de gyer a nok e’t. Faa’r vel gja-r, te a vild kom hjem aa hjæl’p, hejseu ska han
 te’r aa si’e sæ om atter fremmed Hjælp. Han kjøvt jo en Støk Ju’er den aa-n O’r,
 de wa no mjest Hi-e, de sku han te’r aa ha bræ’ker aa ha nøj i’er. Di ska jo te’r
 15 aa ha nøj u’r aa’r. De æ dæ møj Slæv ve. Mi Søster gor te Skuel ino. Hun ka saa
 et gjør møj Gavn, e’t da ve de Ar-ber. Mu’er haar osse saaj te mæ, te di vil-d væ
 glaa ve’r aa fo mæ hjem. A ka jo’t ræjn mæ’r aa fo nower stu’er Løn, men de for
 18 aa go ili-waller. Naar en saa ka dryw æ Ejendom’ frem, saa æ de osse Løn faa
 jen. A æ glaa ve’r, di haar so’l æ Stu-er aa kjøwt en Par Hæ-est i Stej for, dem

Hestemarked. Xylografi 1886.

Fra Gunnar Knudsen: *Dansk Bondeliv i forrige århundrede* (1975) s. 124.

Mine søstre, siger han så, hvad skal sådan nogle bitte horker* her efter? Bine er en bitte nøvtet* tøs, og bitte søster hun kan da ikke kravle herom, hun kan ikke gå endnu. Vi dajer* med hende, for at hun skal lære det.”

Jeg spurgte Kathrine, om hun skulle hjem til vinter. ”Jeg ved det ikke ret*,” svarede hun. ”Jeg kom til Foldgård, også fordi a skulle lære noget, og a er også med til både at brygge og bage og karte og spinde – og slagte også, men en* kan jo ikke få alting lært på så kort tid. Der er jo også andet at bestille. Mig og min madmor vi snakkede om det en dag, vi var ved at vinde garn, ja a lavede såmænd ikke andet, end a holdt klavsen*, så siger Maren: Ja det-her lærer en nu ikke meget ved. Du kunne vel ikke tænke dig at blive her i vinter, så vil a lære dig at væve. Ja, siger a, det vil a gerne lære, men a ved ikke, hvad mor vil sige til det. Vi blev så ening* om, at a skulle snakke med dem om det derhjemme. Derved blev det. A har ikke snakket til nogen om det endnu.”

”Kan Maren væve,” spurgte a om. ”Ja ja, hun kan endda. Hun har da en vævel*, og hun bruger den skam også. Hun har da selv vævet alle de hyllesklæder*, vi har i sengene. De klæder, Kristian nu er begyndt at gå i, det har hans mor vævet. A tykkes* det er pænt. Ja, manden* har da fået et sæt klæder af samme væv*. Vi havde den krøble* skrædder til at sy det. Nu ved a ikke, hvad de vil tykkes om det derhjemme. A ville nok også gerne på højskole til næste sommer. A ved ikke, hvordan a kommer om ved dét. Far har så tit sagt, at ham og mor aldrig har været på højskole, og det havde de ingenting mistet ved. A tror nu ikke, mor vil sætte sig imod, at a kommer der, og far vil vist ikke heller. De vil såmænd det bedste for mig begge to.”

Kathrine spurgte nu (om), om a blev dér, hvor a er, til næste år. ”Nej,” svarede a, ”det gør a nok ikke. Far vil gerne, at a ville komme hjem og hjælpe, ellers skal han til at se sig om efter fremmed hjælp. Han købte jo et stykke jord det andet* år, det var nu mest hede, det skulle han til at have brækket* og have noget (sået) i det. De skal jo til at have noget ud af det. Det er der meget slæb ved. Min søster går i skole endnu. Hun kan så ikke gøre meget gavn, ikke da ved dét arbejde. Mor har også sagt til mig, at de ville være glade ved at få mig hjem. A kan jo ikke regne med at få nogen stor løn, men det får* at gå alligevel. Når en* så kan drive ejendommen frem, så er det også løn for en. A er glad ved, (at) de har solgt studene og købt et par heste i stedet for, dem skal a så til at følge (dvs. arbejde i marken med). De har da allerede haft meget lige* af det jord, de har fået. Der er da en del græs på det, og nu har de fået en ko mere. De har en god ager med kartofler på det samme jord også, og de (dvs. kartoflerne) ser godt ud.”

ska a saa te'r aa fülle. Di haar da allere hat møj Lii a æ Ju'er, di haa faat. Dæ æ da en Di'el Græs o'r, aa no haa di faat en Kow mi'er. Di haar en gu'e Awer mæ
 3 Katofler o de samm Ju'erd osse, aa di ser gaat u'r."

Holsbrow

6 Kathrine aa mæ haaj no et stræft saa møj stærk mæ'r aa kom u'r te Holsbrow, men no wa vi iløwler ver aa vær dær.

9 A vild gjar hat hin-d mej ind te-n Bager te-n Kop Kaffe, men a vest et ret, om a tur byj hind an o'r. A æ ves nøj bagle o den Maa-r, men a sku ves iliwaller
 12 ha bøjn hind ind. A tørt wol heller e't, te vi ku blyw ve aa følles a'r, de troj a heller e't, te hun vil-d. Men no wa vi noj hen te Kaa-g-Mariannes Telt o æ Tor'e. Marianne spuer omm, hwa vi sku ha. Hun haaj Bon'ter a Honnekager, aa hun
 15 haaj Hjatkaager aa møj mi'er. A spuer saa Kathrine, om hun vild haa'n Kaa-g. Ja, de vild hun da gja-r. Vi fæk saa hwer en Hjatkaa-g. Men trower a saa et osse, te Stuer Ann aa'n anden Flaani, hun nok engaang haaj tjent sammel mej, wa
 18 kommen te. Di begynd aa gjæ-l aa flanni, faa resten sammel mæ-n Par Kaa-l, som di nok kjæ-n nøj. "Hwa staar dæ o æ Kager, I fæk," spu'er di straks omm. Min fæk di no e't aa si'e, men di wa snaar øwer Kathrine, aa Stuer Ann lø-st
 21 dæhær Stremmel, dæ alti æ klisterr o den Slags Kager, hun lø-st e sørn, en ku hør e laant hen: "Giver du dette Hjerte til din lille Ven, hun giver dig et Hjerte – sit eget – snart igen."

24 De ka nok væ-r, te dæhæ-r tow Par di gri-nt aa skrannier. "Ja, men de æ da gu'e nok," saa-j Kaa-g-Marianne, "a haa laa Mær'k te'r, te naar dæ kommer en Kaa'l
 27 mæ-n Pi-g hen te mi Tælt, aa di spiser en Hja'tkaa-g, saa waa'er e't læng inden di fo Æ-rend ind te æ Guldsmed." A sko't te Kathrine, hun wa bløwen rød i æ Hu'e. A tørt de wa Søn-d faa hin-d, hun haar saa let te'r aa blyw fja-le.

30 Dæ kam en Pi-g aa saaj Godaw te Kathrine, de lu'e te'r, te di wa møj godt kjæ'nd. A hør li-g di sna'ker omm, te di sku ind en Ste, i-n Butik ves nok. Saa
 33 gik di. A gik saa omkreng i æ Bøj' aa so mæ om aa sna'ker mæ kjæ'n Folk. Dæ wa'n Masse Mennesker. Dæ bløw saa'j te æ Kjømandsgo-rd wa hi'el føldt mæ Wow-n, aa æ Staal-d wa fuld a Hæ-st. Dæ stu en Ræk Hæ-st Si om Si bode
 36 faa Sønden aa faa No-ern op gjemmel æ Væ-stergaa-r, dæ sku sæ-les. Saa bløw dæ jen trokken u'r aa æ Ræ'k aa saa en aa-n. Aa di bløw mønsterr, aa di bløw trawer, aa djæ gu'e Dyder bløw ret fremhæver aa æ Sæ-lerr, men lisaa so-r bløw
 39 djæ Ly-der aa Fejl aa Mangler paavi'st aa æ Kø-verr. Aa dæ bløw nævnt Priser

Holstebro

Kathrine og mig havde nu ikke stræbt* så-meget* stærkt med at komme ud til Holstebro, men nu var vi alligevel ved at være der.

A ville gerne (have) haft hende med ind til en bager til en kop kaffe, men a vidste ikke ret*, om a turde byde hende (an) på det. A er vist noget baglig* på den måde, men a skulle vist alligevel have budt hende ind. A tykkedes* vel heller ikke, at vi kunne blive ved at følges ad, det troede a heller ikke, at hun ville. Men nu var vi nået hen til Kage-Mariannes telt på torvet. Marianne spurgte om, hvad vi skulle have. Hun havde bundter af honningkager, og hun havde hjertekager og meget mere. A spurgte så Kathrine, om hun ville have en kage. Ja, det ville hun da gerne. Vi fik så hver en hjertekage. Men tror* a så ikke også, at Store-Anne og en anden flane*, hun nok engang havde tjent sammen med, var kommet til. De begyndte at gjæle* og flannie*, for resten sammen med et par karle, som de nok kendte noget. ”Hvad står der på de kager, I fik,” spurgte de straks om. Min fik de nu ikke at se, men de var snart over Kathrine, og Store-Anne læste den-her strimmel, der altid er klistret på den slags kager, hun læste det sådan, (at) en* kunne høre det langt hen: ”Giver du dette hjerte til din lille ven, hun giver dig et hjerte – sit eget – snart igen.”

Det kan nok være, at de-her to par de grinede og skranniede*. ”Ja, men det er da godt (dvs. rigtigt) nok,” sagde Kage-Marianne, ”a har lagt mærke til, at når der kommer en karl med en pige hen til mit telt, og de spiser en hjertekage, så varer det ikke længe, inden de får ærinde ind til guldsmeden.” A skottede til Kathrine, hun var blevet rød i hovedet. A tykkedes* det var synd for hende, hun har så let til at blive fjalet*.

Der kom en pige og sagde goddag til Kathrine, det lod til, at de var meget godt kendt (med hinanden). A hørte lige de snakkede om, at de skulle ind et sted, i en butik vist nok. Så gik de. A gik så omkring i byen og så mig om og snakkede med kendte folk (dvs. bekendte). Der var en masse mennesker. Der blev sagt, at købmandsgårdene var helt fyldt med vogne, og staldene var fulde af heste. Der stod en række heste, der skulle sælges, side om side både sønden- og nordenfor op gennem Vestergade. Så blev der én trukket ud af rækken og så en anden. Og de blev mønstret, og de blev travet, og deres gode dyder blev ret* fremhævet af sælgerne, men lige så såre* blev deres lyder og fejl og mangler påvist af køberne. Og der blev nævnt priser både af sælgeren og af køberen, og der blev

- bode aa æ Sæ·ler aa æ Kø·ver, aa dæ bløw slaa·n i æ Næwer, aa dæ bløw handelt. Naar æ Handel saa wa i Orden, saa wa æ lisom æ Kø·ver et længer ku si'e dem
- 3 Fæjl ve æ Dy'r, som han for en be'te Stø'r sind haaj hat Y·w for. No ku han bejer sie di Fortri'n aa di Dyder, som den forrige Ejer haaj fremhæver.
- 6 A wa no kommen gjemmel æ Væ·stergaa·r aa wa noj op o æ Mar'kensplads. De æ hær æ Handel mæ æ Høwder forego'r. Manne Høwder wa dær, men æ Plads æ stu'er, aa længst tebaa·g wa dæ osse bløwen Plads te all dæhæ·r Tælt – stor
- 9 aa smo Cirkus-, Gøjler-, Sky·r- aa Beværtærtælt aa mi·er ino. A ku hør Musik derhen· fræ, no, de wa ves fræn Karusæll, ja, dæ wa nok osse en Lirekassemand, dæ drejer o hans Emstregemst, men de no·j a nok hen te sin·d. A trower, dæ wa
- 12 lisaa gu'e Handel hæ·r mæ·æ Høwder, som dæ wa his nier mæ æ Hæ·est. Men æ Handel mæ·æ Høwder foregor altir mier stilfærdig ind æ Hæ·sthandel. A laa Mærk te'r, te de wa gu·e Priser, dæ bløw ginn, især da faa Kalky'er. Dæ bløw
- 15 saa'j, te de wa fore æ Smørpri's wa gon op mæ 7 Ø·err æ Pu'end, aa osse faade dæ ær sørn gu'e Høst i O'r.
- 18 A sku da li·g hen aa si'e dæhær Mar'kengøjel osse, men a wa knap nok kommen te'r, fa·r a saa rend o Julius Jensen. Han begyndt straks: “De ka væ·r, du ska op aa si'e Menneskeæderen: Det koster kun femogtyve Øre for voksne og ti Øre
- 21 for Børn. Ham tuer a skam e't aa kom ind te. Han vild rend u'r, æ Sly·ni, de haaj osse nær ski'e, men ham dæ stu aa raavt mæ ham, han lasker ham jen aa·n Pisk, han stu mej, saa dæ ski·e heldigvis engen Teng. Æ Udraaver skor saa en
- 24 Be'j aa·n Støk ro Kjør, dæ hæ·n dæ urnfor, aa smer ind te ham, saa bløw han rolle ijen, hejsen brø·lt han, te·n ku hø·err laant hen. Men si'e en Molør, dæ wa dærin·d, naar ret han bløw stro'per mæ æ Pisk. Han haaj Reng i æ Nies, saa·j di,
- 27 dem dæ haaj sjæt ham. De væst aa'r wa, te naar han ret haaj lawer Ballade, saa kam han te'r aa swe·r, naar han saa ta·r sæ aa kam te'r aa gni· sæ faa møj'j, saa vild han blyw hwi' o de Stej, hejsen wa han gu'e nok swaat.
- 30 A haa li·g waat in·d ve æ Saa·lmager aa kjøvt en Par Pran·seller, de wa osse ve æ Ti', a wa li·g ve'r aa taa·v æ Bowser. No sku a ind aa ha fat o·n Pi·ef. Vel du't mej? Saa ka du hjælp mæ aa taa·n u'r.” “Jaaw, de rawer da't saa vidt,” sejer a saa, “men a sku jo li·g si'e nøj a dæhær Markens-Staahej.” “Saa ka du go herop ijen, aa fo'r du er endle e't aa si'e, saa taar du engen Skaa· a den Grond.” Saa
- 36 fulles vi ar ni'er i æ Bøj. Vi kam ni'er i æ Østergaa·r aa gik saa ind te Konrad, ham mæ æ Piver. “No, haar du nøj, en ka rø·g o,” sejer saa Julius. Jaa·w, mien Konrad, han wa da't røjt hi'el u'r ino. Konrad wa snaar te'r aa fo nower Piver
- 39 fonden frem aa laa o'æ Disk, aa Julius fæk da knaphæne jen taan u'r, som han

slået i nærverne, og der blev handlet. Når handelen så var i orden, så var det ligesom køberen ikke længere kunne se de fejl ved dyret, som han for en bitte stød* siden havde haft øje for. Nu kunne han bedre se de fortrin og de dyder, som den forrige ejer havde fremhævet.

A var nu kommet gennem Vestergade og var nået op på markedspladsen. Det er her, handelen med høveder* foregår. Mange høveder var der, men pladsen er stor, og længst tilbage var der også blevet plads til alle de-her telte – store og små cirkus-, gøgler-, skyde- og beværtertelte og mere endnu. A kunne høre musik derhenne fra, nå, det var vist fra en karrusel, ja, der var nok også en lirekassemand, der drejede på hans himstregims, men det nåede a nok hen til siden. A tror, der var ligeså god handel her med høvederne, som der var hist nede med hestene. Men handelen med høveder foregår altid mere stilfærdigt end hestehandelen. A lagde mærke til, at det var gode priser, der blev givet, især da for kælvkøer*. Der blev sagt, at det var fordi smørprisen var gået op med 7 øre pundet, og også fordi der er sådan en god høst i år.

A skulle da lige hen og se det-her markeds-gøgl også, men a var knap nok kommet (hen) til det, før a så rendte på Julius Jensen. Han begyndte straks: ”Det kan være, du skal op og se menneskeæderen: Det koster kun 25 øre for voksne og 10 øre for børn. Ham turde a skam ikke komme ind til. Han ville rende ud, den slyni*; det var også nær sket, men ham der stod og råbte med (dvs. annoncerede) ham, han laskede* ham én af en pisk, han stod med, så der skete heldigvis ingenting. Udråberen skar så en bid af et stykke råt kød, der hang dér udenfor, og smed ind til ham, så blev han rolig igen, ellers brølede han, så man kunne høre det langt hen. Men se en malør*, der var derinde, når han ret* blev stropet* med pishen. Han havde ring i næsen, sagde de, dem der havde set ham. Det værste af det var, at når han ret havde lavet ballade, så kom han til at svede; når han så tørrede sig og kom til at gnide sig for meget, så ville* han blive hvid på det sted, ellers var han godt nok sort.

A har lige været inde ved sadelmageren og købt et par pranniseler*, det var også ved tiden*, a var lige ved at tabe bukserne. Nu skulle a ind og have fat på en pibe. Vil du ikke med? Så kan du hjælpe mig med at tage* den ud.” ”Jo, det rager da ikke så vidt (dvs. det er da i orden),” siger a så, ”men a skulle jo lige se noget af det-her markeds-ståhej.” ”Så kan du gå herop igen, og får du det endelig ikke at se, så tager du ingen skade af den grund.” Så fulgtes vi ad ned i byen. Vi kom ned i Østergade og gik så ind til Konrad, ham med piberne. ”Nå, har du noget, en* kan ryge på,” siger så Julius. Jo-o, mente Konrad, han var da ikke ryddet helt ud endnu. Konrad var snar* til at få nogle piber fundet frem og

nok ku li. “Saa vild a trow,” saa’j han, “te dæhær holder nok saa læng· som den sidst, a fæk a dæ. De·r no et saa læng· sin·d, men æ Li’en æ da gon i Stø’ker.”

3 “Ska du ikke osse ha en rigtig fin Pibe, saadan te Søndagsbrug?” “Jaa·w, a haar gu’e nok tent nøj o aa fo’n Pesteli’enspi·ef.” Aa sørn jen bløw han da snaar

6 præsent’err for. “Ja, hvis a ska ha den osse, saa haar a da tow te’r aa
9 heng o mi Piefbræt, naar a et brug’er em. A haar sørn fi’n Piefbræt, te a
12 sjæl haa tæller u’r, ska a sej jer, sørn jen mæ Serkler, dæ ser u’r som
15 Stja·err. Dæ ær trej sørn Serkler, aa ær saa berejnt te trej Piver. De ser godt
18 u’r, naar den mødtest er en laang Pief, a haa sjæt er hen ve mi Fætter, han
21 wa osse en bette Graand narreworn i hans ong Daw·, lisom a wa, ja de
24 ær vi sommen da bæge tow ino.” “Ja,” saa’j Konrad, “jeg har osse en
27 lang Pief, se her er en flot én, den vel ta sig godt ud paa Pibebrædtet.” “Nej
30 tak, nej no tøws a, te a haa gjør er godt i Daa, hvis vi ka kom te Ræ’t
33 om æ Pris o dæhær tow, saa ska a e’t mi·er.”

Markedsgæst med lang pibe. Xylografi 1888.

Fra Gunnar Knudsen: *Dansk Bondeliv i forrige århundrede* (1975) s. 122.

36 De wa no Julius, men

Konrad lawer hejzen Faaretning, faa a kjøvt osse en Pi·ef, en be'te jen, dæ past te mæ. Ja, dæ wa da engen kjøwt ino, de wa føst baa'ga'ter, te vi sku te'r aa
39 sna'k om æ Pris; dæ sku jo gja·r handles nøj om em; hwa, dæ wa da Mar'ken i æ Bøj, aa de drejer sæ da om trej Piver, saa vi mot da ha nøj Ky'ef o'm. De bløw

lagt på disken, og Julius fik da knaphændigt* én taget ud, som han nok kunne lide. ”Så ville a tro,” sagde han, ”at den-her holder nok så længe som den sidste, a fik af dig; det er nu ikke så længe siden, men lindet* er da gået i stykker.”

”Skal du ikke også have en rigtig fin pipe, sådan til søndagsbrug?” ”Jo-o, a har godt nok tænkt noget på at få en porcelænspipe.” Og sådan en blev han da snart præsenteret for. ”Ja, hvis a skal have den også, så har a da to til at hænge på mit pipebræt, når a ikke bruger dem. A har sådan et fint pipebræt, som a selv har tælget* ud, skal a sige jer, sådan et med cirkler, der ser ud som stjerner. Der er tre sådanne cirkler, og (det) er så beregnet til tre piber. Det ser godt ud, når den midterste er en lang pipe, a har set det henne ved min fætter, han var også en bitte grand* narvorn* i hans unge dage, ligesom a var, ja det er vi såmænd da begge to endnu.” ”Ja,” sagde Konrad, ”jeg har også en lang pipe, se hér er en flot én, den vil tage sig godt ud på pipebrættet.” ”Nej tak, nej nu tykkes* a, at a har gjort det godt i dag, hvis vi kan komme til rette om prisen på de-her to, så skal a ikke (have) mere.”

Det var nu Julius, men Konrad lavede ellers forretning, for a købte også en pipe, en bitte en, der passede til mig. Ja, der var da ingen købt endnu, det var først bagefter, at vi skulle til at snakke om prisen; der skulle jo gerne handles noget om dem; hvad, der var da marken* i byen, og det drejede sig da om tre piber, så vi måtte da have noget køb* på dem. Det blev nu ikke ret meget, vi kunne pride* Konrad, men så stoppede han dem med tobak og gav os hver en kasse* svovlstikker. Så gik vi med vore piber.

A skyldte Julius kaffen, det måtte vi hellere gå ind og tage nu. A tykkedes* også, a var ved at trænge til det. A havde endnu ikke fået andet end en markedskege. Vi var kommet op til Mads Kristoffersens bekvæmhed, dér gik vi ind, det er sådan noget (dvs. rigtig) et pænt sted. Dem der vil drikke dem fulde, de bliver smidt ud dér. Vi satte os ved et bord. Julius sagde, at her havde han siddet før (dvs. tidligere) i dag. ”Det er hér, Søren Sønderkjær har spændt fra. A ville godt nok have givet kaffe for ageturen*, men det fik a ikke lov til. Søren var ret* i hans spenderbukser, han gav en omgang til ”hele vognen”. Han plejer ellers ikke at være så ruttet*, efter hvad de siger. Vi sad da herinde og havde det ret fornøjeligt. Søren var ved at ville drille mig noget med en af de-her piger, hende med valkerne* om knoglerne*, jo, der var store valker på hendes hoser*. Niels mente, at vi passede så godt sammen. Vi ville ikke blive narret med hinanden, sagde han. A måtte da tage hans snak for alvor og var ham meget taknemmelig, fordi han havde så meget til overs for os. For resten kunne det godt være, at a

no et ret møj, vi ku pri-er Konrad, men saa sta'per han em mæ Tobak aa ga wos hwær en Kass Swawlstøkker. Saa gik vi mæ wo Piver.

3

A skyldt Julius æ Kaffe, de mot vi heller go ind aa ta no. A töt osse, a wa ve'r aa træng te'r. A haaj ino e't faat andt ind en Markenskaa-g. Vi wa kommen op te
 6 Mads Kristoffersens Beværtning, dær gik vi ind, de-r sørn nøj en pæn Stej. Dem dæ vel drek dem ful-d, di blywr smedt u'r dæ-r. Vi saa't wos ve-n Bu'er. Julius saa-j, te hæ-r haaj han set fa-r i Daa. "De æ hæ-r, Søren Sønderkjær haa spænd
 9 fræ. A vild gue nok ha gin Kaffe for æ Aa-gtur, men de fæk a't Low te. Søren wa ret i hans Spendierbowser, han ga'n Omgaang te æ hiel Vown. Han plejer hejsten e't aa væ saa ruttet, a'ter hwa di sejer. Vi so da hærind aa haaje ret faanywle.
 12 Søren wa ve'r aa vild drel mæ nøj mæ jen a dæhæ-r Pig-er, hind mæ æ Wolker om æ Knogler, jaaw, dæ wa stu-er Wolker o hinde Hueser. Niels mi-en, te vi past saa godt sammel. Vi vild e't blyw narre mæ hinaa-n, saa-j han. A mot da ta
 15 hans Snak for Aller aa wa ham møj taknemlig, for'e han haaj saa møj te owers faa wos. Faaresten ku æ godt væ-r, te a sjæl ku fen-d jen, dæ wa lisaa knøw som hin-d, han haaj udsjæt te mæ, men de tu-er a da't aa sej."

18

Men no wa æ Julius aa mæ, dæ haaj er faanywle, om en mo sej- sørn, faa Julius so li-g aa faato-l, te han sku hejsten ha wot te Dogter i Daa, jaaw de vil-d da hans
 21 Marmuer, han skul-d, for han haaj gon aa waat nøj skidt nower Daw-. Han haaj gue nok ki-e sæ no, men saa haj han faat en Kjønne o den jen- Y-w, aa sku han te Dogter, saa sku-e væ no, hejsten no-j han er e't, inden æ Kjønne wa gon væk a
 24 sæ sjæl', "faa de vel en da, urn a hwerken haa waat ve æ Dogter heller æ klo-g Kuen."

27 Mens Julius so aa vrøwlt om dæhæ'r, laa a Mær'k te-n Kaa'l, dæ wa kommen ind. Han gik aa skotter hen te wos. Julius so ham e't te'r aa begynd mej, men no bløw han ham waa'r. "Nej Godaw, syw aa treds," sejer han saa. "Jaaw, Godaw, aat
 30 aa førr." De lu'e te'r, te di wa møj glaa- ve hinaa-n. "Ja, vi æ Krigskammerater," faaklaaerr Julius. No, de mot faasto'es sørn, te di haaj læjen henn sammel – i Viborg ku a faasto. Di ga dem no te'r aa opfresk nower a djæ Bedrøwter fræ
 33 djæ Soldaterti, dæ vi-st, te di wa nower faa-le Kaa'l i Kongens Klæjer. Djæ Historier ska a læ leg. De æ jo sørn, haa a laa Mær'k te, te den Ti, jen æ Soldat, da opløwer en snaar si væst Daw-. Men naar æ Soldaterti saa æ øwer, saa haaer
 36 snaar waat den skjønne Ti, en haa hat.

Men no faato-l æ Krigskammerat, te han kam li-g nier fræ æ Kjømmand. De wa
 39 Holsbrow Storkjømmand, saa vest vi nok, hwem de war. Dær sku han betaa-l en Rejning for hans Faa'r. "Dæ bløw sna'ker nøj hø't dærin-d o-æ Kontor, jaaw, for

selv kunne finde en, der var lige så knøv* som hende, han havde udset til mig, men det turde a da ikke sige.”

Men nu var det Julius og mig, der havde det fornøjeligt, om en* må sige sådan, for Julius sad lige og fortalte, at han skulle ellers have været til doktor i dag, jo det ville da hans madmor, han skulle, for han havde gået og været noget skidt nogle dage. Han havde godt nok keret* sig nu, men så havde han fået en kønne* ved det ene øje, og skulle han til doktor, så skulle det være nu, ellers nåede han det ikke, inden kønnen var gået væk af sig selv, ”for det vil den da, uden a hverken har været ved doktoren eller den kloge kone.”

Mens Julius sad og vrøvlede om det-her, lagde a mærke til en karl, der var kommet ind. Han gik og skottede hen til os. Julius så ham ikke til at begynde med, men nu blev han ham var*. ”Nej goddag, 67,” siger han så. ”Jo goddag, 48.” Det lod til, at de var meget glade ved hinanden. ”Ja, vi er krigskammerater,” forklarede Julius. Nå, det måtte forstås sådan, at de havde ligget henne sammen (dvs. som soldat) – i Viborg kunne a forstå. De gav dem nu til at opfriske nogle af deres bedrifter fra deres soldatertid, der viste, at de var nogle farlige* karle i kongens klæder. Deres historier skal a lade ligge. Det er jo sådan, har a lagt mærke til, at den tid, en* er soldat, da oplever en snart* sine værste dage. Men når soldatertiden så er ovre, så har det snart* været den skønneste tid, en har haft.

Men nu fortalte krigskammeraten, at han kom lige nede fra købmanden. Det var Holstebro storkøbmand, så vidste vi nok, hvem det var. Dér skulle han betale en regning for hans far. ”Der blev snakket noget højt derinde på kontoret, jo, for Anders Storager, ham kender I jo, jo det gør alle mennesker, han er vel da for resten fra jeres egn, han sad derinde, og han snakkede* hans egen snak, sådan som han gør alle steder, hvor han kommer. I ved, købmanden har tjent mange penge, men han har også tabt ikke så lidt ved kunder. Nu var Anders ved at betale ham nogle penge, som han skyldte, og lidt uens* var de blevet. Ja, sagde Anders, det er ikke mig eller Per Kristian dér, De skal vare Dem for. Det er minsandten dem, De hjælper i frakken, De taber pengene ved.”

Om Anders Storager går der mange historier, og Julius var der straks med én. ”Ja, ser I,” siger han, ”Anders er en kendt murer, som I ved, også uden for sognet. En dag havde han så fået et stykke arbejde gjort færdigt (på) den anden side (af) Holstebro. Tømreren var blevet færdig ved samme tid. Silde* var det blevet for dem, inden de endelig kom ind og skulle have gjort* op med manden, de arbejdede for. Til slut skulle de så have en dram og en bid brød, og a tænker

Andes Sto·rawer, ham kinder I jo, jaaw, de gjør alle Mennesker, han ær wol da faaresten fræ jæ Ej'n, han so dæin·d, aa han snakker hans ejen Snak, sørn som
 3 han gjør all Ste·r, hu han kommer. I ve'r, æ Kjømand haa tjent manne Pæng·, men han haa osse tavn e't saa ledt ve Kunder. No wa Andes ve'r aa betaa·l ham nower Pæng·, som han skyldt, aa ledt ujens wa di bløwen. Ja, saa·j Andes, de æ
 6 e't mæ heller Pe Kristian dæ·r, Di ska waa·r Dem for. De æ misaa'nd dem, Di hjælper i æ Frak, Di taa·ver æ Pæng· ve."

9 Om Andes Sto·rawer go'r dæ manne Historier, aa Julius wa der straks mæ jen'. "Ja, si'er I," sejer han, "Andes æ·n kjæ'n Muerr, som I ve'r, osse urn for æ Sown. Jen Daa haaj han saa faat en Støk Ar·ber gjør færdig den aa·n Si Holsbrow. Æ
 12 Tømmerr wa bløwn færr ve samm Ti. Selde wa æ bløwen faa dem, inden di endle kam ind aa sku ha gjør op mæ æ Mand, di ar·berr for. Te Slut sku di saa haa'n Dram aa·n bej Brød, aa a tenker en Kaffepons wol osse. Saa endle kam
 15 di te lesten ar Hjemmen te. Da di noj te Holsbrow, saa sejer Andes: A trower li·g a ska en Smut ind o æ Apotek aa haa'n Staang Lakrids. Dæ æ nower, dæ trower, te Andes Sto·rawer æ slem te'r aa skro, han gor aa gomler aa spø'ter æ
 18 hi·el Ti, naar han arberr, men han skroer e't, de æ Lakrids han e·rr. No vild han saa ind o æ Apotek atter en Staang, indda de wa u'r o·æ Næt. E Tømmerr, ja de wa Søren Laursen, han saaj nej, de töt han e't, han skul·d. Æ hiel Apotek sow·er,
 21 saa·j han.

Men Andes gor alti atter hans ejen Hu'e. Hwa haa'r en en Apotek te? Han
 24 bommerr saa o æ Dar, aa endle kommer dæ·n søwne Apoteker aa lokker op aa sejer: Hwa skal Di ha'? Ka a kyef en Staang Lakreds, sejer saa Andes. En Stang Lakrids? En Stang Lakrids? Jager De Folk op midt om Natten for at faa en
 27 Stang Lakrids, kunde det ikke ha været til i Morgen? Aak, jaaw saamænd, jaaw saamænd, ka'æ misaa'n saa osse de da. Ja, Godnat saa, swaaer Andes."

30 Da vi haaj grenner nøj a dæhæ'r Historri aa kommer mæ·n Par Bemærkninger te'n, wa Julius færr te'r aa begyn·d o·n fresk. "De wa dæhæ·r tow Mænd Kræ Jensen aa Jens Krænsen, som Andes Storawer haaj noj gu'e Kjændskab te, ja
 33 han haa ves arberr faa dem bægge taaw. Dæhæ·r Par Mænd di wa alti saa fi·n Venner, naar di da't, hwa engaang imell ku ski'e, wa bløwen saa ryw· uklaa'r. Aa de wa di li·g no gon hen aa bløwen, di wa saa gall te di hwi·nt, naar di so
 36 hinaa·n. De Hi·ele drejer sæ om en Graand Vej, dæ gik øwer Kræ Jensens Mark, aa som Jens Krænsen mi·en, han haaj faat Low te'r aa ky·er o i en O'r, te han fæk hans ejen Vej stander, den wa ubrugle. Men no saa·j Kræ Jensen saa, te hæ·r
 39 æ dær engen, dæ haa Low' te'r aa færres, aa da almindst Jens Krænsen. Enhwær Ky·ern o mi Grond æ faabi no. Men Jens Krænsen han bløw ve aa ky·er, som

en kaffepunch vel også. Så endelig kom* de til at liste ad hjemmen* til. Da de nåede til Holstebro, så siger Anders: A tror lige, a skal et smut ind på apoteket og have en stang lakrids. Der er nogle, der tror, at Anders Storager er slem til at skrå, han går og gumler og spytter hele tiden, når han arbejder, men han skrår ikke, det er lakrids, han æder. Nu ville han så ind på apoteket efter en stang, endda* det var ud på natten. Tømreren, ja det var Søren Laursen, han sagde nej, det syntes han ikke, han skulle. Hele apoteket sover, sagde han.

Men Anders går altid efter hans eget hovede. Hvad har en* et apotek til? Han bumrede* så på døren, og endelig kommer der en søvrig apoteker og lukker op og siger: Hvad skal De have? Kan a købe en stang lakrids, siger så Anders. En stang lakrids? En stang lakrids? Jager De folk op midt om natten for at få en stang lakrids, kunne det ikke have været til i morgen? Ok jo såmænd, jo såmænd, kan det minsandten så også det da. Ja, godnat så, svarede Anders.”

Da vi havde grinnet* noget af den-her historie og (var) kommet med et par bemærkninger til den, var Julius færdig* til at begynde på en frisk. ”Det var de-her to mænd Kristen Jensen og Jens Kristensen, som Anders Storager havde noget godt kendskab til, ja, han har vist arbejdet for dem begge to. De-her par mænd de var altid så fine venner, når de da ikke, hvad engang imellem kunne ske, var blevet så rivende uklar*. Og det var de lige nu gået hen og blevet, de var så gale, at de hvinede*, når de så hinanden. Det hele drejede sig om en grand* vej, der gik over Kristen Jensens mark, og som Jens Kristensen mente, han havde fået lov til at køre på i et år, til han fik hans egen vej standet*, den var ubrugelig. Men nu sagde Kristen Jensen så, at hér er der ingen, der har lov til at færdes, og da allermindst Jens Kristensen. Enhver køren på min grund er forbi nu. Men Jens Kristensen han blev ved at køre, som han længe havde gjort. Da skal a se at få ham stoppet, sagde Kristen Jensen og gik ind til en prokurator i Holstebro og (frem)lagde det for ham. Ingen skal køre på min vej uden min mindelse*, sagde han. Jeg skal tale med manden om sagen, sagde prokuratøren, og kører han fremdeles, bliver vi nok nødt til at udtage stævning på ham.

Og sådan gik det også, der blev proces ud af det. De-her to mænd kom for retten både en og to gange, uden at de kom det nærmere. Men så blev der indkaldt nogle vidner, og der blev et farligt* væsen ud af det. Anders Storager blev også indkaldt, jo for han skulle engang have hørt på en aftale mellem mændene angående kørslen på vejen. Anders var gal på det-her. Hvad skal a blandes ind i sådan noget møg for, sagde han, og længe før sådan en proces er til ende, så er de-her to naboer blevet de fineste venner igen. Men dagen kom da, hvor Anders skulle møde, hvad han jo også gjorde. Og han blev så forhørt om, hvad

- han læng haaj gjo'r. Da skal a si'e aa fo ham staa'per, saa:j Kræ Jensen aa gik ind te:n Prokuraator i Holsbrow aa laa æ for ham. Engen ska ky'er o mi Vej urn
- 3 mi Mindels, saa:j han. Jeg skal tale med Manden om Sagen, saa:j æ Prokuraator, og kører han fremdeles, bliver vi nok nødt til at udtage Stævning paa ham.
- 6 Aa sørn gik æ osse, dæ bløw Proces u'r aa'r. Dæhæ:r taav Mænd kom faa Retten bode jen aa tow Gaang', urn di kam æ na'r. Men saa bløw dær indkaldt nower Virnerr, aa dæ:r bløw en faale Væsen ur aa'r. Andes Sto·rawer bløw osse
- 9 indkaldt, jaaw for han sku engaang ha hø'r o'n Awtaa'l mel' æ Mænd angoendes æ Vejky·ern. Andes wa gal o dæhæ'r. Hwa ska a blændes i sørn nøj Mog for, saa:j han, aa læng fa'r sørn en Proces æ te Æ·n, saa æ dæhæ:r tow Naboer
- 12 bløwen di fineste Venner ijen. Men æ Daa kam da, te Andes sku mø'r, hwa han jo osse gjo·r. Aa han bløw saa faahør om, hwa han no vedst angoende æ Vej aa æ Awtaa'l aa al' de. Jaaw Andes vest møj. Han begyn'd aa faatæ'l om, hvilter æ Vej
- 15 wa anlaa'j, jaaw, de ku han da nem how'. Men æ Vej sku ha wot sørn aa sørn, aa go'n dær aa dær, saa ku ander osse hat godt aa'n, aa hist op aa herni'er.
- 18 Æ Herredsfower, dæ faahør ham, bløw hiel hwep tisdst aa sejer saa: Nu spørger jeg Dem, Anders Storager, aa saa svarer De ja eller nej. Har De hørt, at Anklageren Kresten Jensen har givet Anklagede Jens Kristensen Lov til at
- 21 benytte Vejen, der her er Tale om? Ja heller nej, sejer saa Andes. Hvad for noget? Hvad siger De, Mand? Hvordan er det, De svarer? Ja, men æ Herredsfower saa:j jo, saa vidt a ku hø'r, te a sku swaa'r "ja heller nej", aa de mi'en a da osse, te
- 24 a gjo·r, saa:j Andes. Ja, nu kan De godt gaa, saa:j saa æ Herredsfower. De haaj Andes nok e't imo'r. Di saa:j, te dæ bløw skrøwen i æ Retsprotokol, te "Anders Storager var uegnet til at vidne i Retten".
- 27 Men æ Proces, hurn gik æ saa mæ den? Ja, Skam kom a'terr. De traf sæ sørn jen Daa, te dæhæ:r Mænd wa i Holsbrow i hwær si Æ·ern aa æ saa saa uheldig
- 30 heller heldig, te di renner o hinaa'n o'p i æ Na·rgaa'r. Sørn wa di saa tit troffen sammel i djæ gue Daw', aa saa sku di alti li·g ind aa haa'n bette Swaat, inden di sku hjem. Aa dæhæ:r Kaffeponser mæ hinaa'n haaj de nok bæge taaw sawnt
- 33 i den sidst Ti. No stu di aa vest et ret, hurn di sku kom faabi hverander, men æ Gall wa gon nøj a dem, sjel om dæ wa nøj Proces aa nøj Skidt dem imell. Saa sejer den jen, lisom han saa tit haaj gjo'r: Vi skal wol e't li·g go indenfor.
- 36 De traf sæ, de wa hæ:r u·rn for Mads Kristoffersens. Jaa·ew, de haaj den aa'n saamænd da e't nøj imo'r. Di lest saa ind aa fæk dem "en Par Ko'p" heller trej ka væ:r. Aa da di gik u'r, wa di bløwen saa perle Venner, te de ves aller haaj waat
- 39 mi·er swaa'r mæ dem. Æ Proces bløw standst.

han nu vidste angående vejen og aftalen og alt det. Jo, Anders vidste meget. Han begyndte at fortælle om, hvilter* vejen var anlagt, jo, det kunne han da nemt hove*. Men vejen skulle have været sådan og sådan, og gået dér og dér, så kunne andre også (have) haft godt af den, og hist op og her ned.

Herredsfogeden, der forhørte ham, blev helt hvip* til sidst og siger så: Nu spørger jeg Dem, Anders Storager, og så svarer De ja eller nej. Har De hørt, at anklageren Kristen Jensen har givet anklagede Jens Kristensen lov til at benytte vejen, der her er tale om? Ja eller nej, siger så Anders. Hvad for noget? Hvad siger De, mand? Hvordan er det, De svarer? Ja, men herredsfogeden sagde jo, såvidt a kunne høre, at a skulle svare ”ja eller nej”, og det mener a da også, at a gjorde, sagde Anders. Ja, nu kan De godt gå, sagde så herredsfogeden. Det havde Anders nok ikke noget imod. De (dvs. man) sagde, at der blev skrevet i retsprotokollen, at “Anders Storager var uegnet til at vidne i retten”.

Men processen, hvordan gik det så med den? Ja, skam* komme efter det. Det traf sig sådan en dag, at de-her mænd var i Holstebro i hvert sit ærinde, og (de) er så så uheldige eller heldige, at de render på hinanden oppe i Nørregade. Sådan var de så tit truffet sammen i deres gode dage, og så skulle de altid lige ind og have en bitte sort*, inden de skulle hjem. Og de-her kaffepuncher med hinanden havde de nok begge to savnet i den sidste tid. Nu stod de og vidste ikke ret*, hvordan de skulle komme forbi hinanden, men galden* var gået noget af dem, selv om der var noget proces og noget skidt imellem dem. Så siger den ene, ligesom han så tit havde gjort: Vi skal vel ikke lige gå indenfor. Det traf sig, det var her udenfor Mads Kristoffersens. Jo-o, det havde den anden såmænd da ikke noget imod. De listede så ind og fik dem “et par kopper” eller tre kanvære*. Og da de gik ud, var de blevet så perlevenner, at det vist aldrig havde været mere svært* med dem. Processen blev standset.

Hvor meget den kostede, hvad prokuratoren skulle have, og hvem der skulle betale det, det var der ingen, der fik at vide. Folk sagde, at Jens Kristensen nu havde fået lov til at køre på vejen i to år, så meget som han lystede. Om det passer, ved a ikke; folk siger så meget, men Jens Kristensen han kører da nu på den, alt det han kan. Der kan en* se, siger Anders Storager, sådan noget skal en vare sig for at blive blandet ind i. En skal misandten ikke gå imellem et par høveder*, der stikkes*, især da når en ved, at bagefter så slikkes de.”

Julius var færdig med Anders Storager, og a var ved at ville gå, men lige så såre* a løftede* mig, så ville den ene give en øl, og den anden en sodavand. A måtte ikke sådan trække mig ud af laget*. En* kan såmænd ingen steder komme

Humøj' den kost, hwa æ Prokurator sku ha, aa hwem dæ sku betaa'l er, de wa
 dæ engen, dæ fæk aa ver. Folk saa'j, te Jens Krænsen no haaj faat Low te'r aa
 3 ky'er o æ Vej i tow O'r, saa møj som han løster. Om de passer, ve'r a e't, Folk
 sejer saa møj', men Jens Krænsen han ky'er da no o'en, al de han kan. Dær ka'n
 si'e, sejer Andes Sto·rawer, sørn nøj ska'n waa'r sæ for aa blyw blænd i'. En ska
 6 misaan et go imel en Par Høwder, dæ stekkes, især da naar en ve'r, te æbaag
 a'ter saa slekkes di."

9 Julius wa færre mæ Anders Storawer, aa a wa ve'r aa vild go, men lisaa so'r a
 løw't mæ, saa vild den jen· gi en Øl, aa den aa'n en Sodawand. A mot et sørn
 træk mæ u'r aa æ Law'. En ka sommen engen Stej·er kom hen aa fo er bejer,
 12 saa'j di. Di haaj sjæt nøj a dæhær Markensgøj'l, aa de wa ni faa·le skjøn nøj, lu'er
 te. Æ Krigskammerat, Kræj·sten hi'er han, vedst e't, hu manne Øller han sku
 drek for aa blyw lisaa hwe·rlsy'k, som han wa, da han gik aa·æ Karusæll, a'ter
 15 han haaj faat tow Tu·err. De wa nøj mæ Faart o. De wa skam en bette kraa'n
 Vrensker, dæ trak æ Værk. Ja, den haaj Julius osse laaj Mærk te: "Den ligent
 møj dæhær bette sø·r Dy'r, dæ gor o'p o æ Banegord aa trækker Jernbanevow·n
 18 sammel," saa'j Julius. "De·r osse en Vrensker." "Ja," sejer Kræj·sten, "o æ Lør
 ligner di godt nok hwerander, men den o'p o æ Banegord æ wol iløwler et saa
 ledt sta·r, aa en æ wol osse nok saa fø'r som æ Karuselhest."

21
 "So du ham æ Mand, dæ pot æ Femø·r i æ Mond aa tuk en u'r om i æ Na'k?"
 "Ja, ja a gjo·r indda, jow, de wa han møj giswent te," saa'j Julius. "A saaj te ham,
 24 te han mot ændle pas o, te han e't fæk en i æ gal· Hals, faa dær warre et sekker,
 te han sjæl ku taa'n ijen. De wa faafærdelig mæ dæhæ'r Kwendmennesk, dæ
 wa fuldstændig gennemboret. De wa no regtig nok. En ku si'e ind aa'n Hwaal
 27 mø'dt i æ Maw· o hin·d, aa den gik li·g twat igjommel æ hi·el Mennesk. Dæ gik
 jen æbaag ve hin·d aa holdt en Lom·klaa'k op for æ Hwol' o hinde Rø'k, aa den
 ku·n ty·lig si'e, ja en ku indda si'e hwa æ Klaa'k wa. Den wa ti Minutter nær
 30 trej, da a so hind, aa de wa mi Klaa'k osse. Dæ wa jen dæ saaj te hind, te de wa
 en ren Beskjærmels, te hun wa løw·end ino."

33 Kræjsten sna'ker om·, te han e't fæk aa si'e Verdens største Kæmpe og Verdens
 mindste Dværg. "Du so dem wol?" saaj han te Julius. "Jaaw, a wa da dærin·d,
 men dæhæ·r tow Swen·d, æ Udraaver stu aa brø·lt mej, töt a et ræt, dæ swaa·r te
 36 de, di skull. A trow'r han wa kommen faa Skaa· aa vend nøj om o æ U'er, han
 sku brug! Han sku ves ha saa'j, te hær ku en fo aa si'e Verdens mindste Kæmpe
 og Verdens største Dværg. De vild a trow, te dæ ku ha pa'st bejer." "Kjæ·n du
 39 dæhær Stø'k æ Lirkasmand han dræ·ger u'r a hans Kass?" "Ja," saaj Kræjsten,
 "han haaj jo flier Stø'ker, du mien wol den æ Regimentsmusik spill saa tit."

hen og få det bedre, sagde de. De havde set noget af det-her markedsgøgl, og det var noget farlig* skønt noget, lod det til. Krigskammeraten, Kristen hed han, vidste ikke, hvor mange øller han skulle drikke for at blive ligeså hvirvlesyg*, som han var, da han gik af karrusellen, efter han havde fået to ture. Det var noget med fart på. Det var skam en bitte krån* vrinsker*, der trak værket. Ja, den havde Julius også lagt mærke til: ”Den lignede meget det-her bitte søde dyr, der går oppe på banegården og trækker jernbanevogne sammen,” sagde Julius. ”Det er også en vrinsker.” ”Ja,” siger Kristen, ”på lødden* ligner de godt nok hverandre, men den oppe på banegården er vel alligevel ikke så lidt større, og den er vel også nok så før* som karusselhesten.”

”Så du ham manden, der puttede femøren i munden og tog den ud omme i nakken?” ”Ja, ja a gjorde endda, jo, det var han meget gesvindt til,” sagde Julius. ”Jeg sagde til ham, at han måtte endelig passe på, at han ikke fik den i den gale hals, for dér var det ikke sikkert, at han selv kunne tage den (op) igen. Det var forfærdeligt med det-her kvindemenneske, der var ”fuldstændig gennemboret”. Det var nu rigtig nok. Man kunne se ind ad et hul midt i maven på hende, og det gik lige tværs igennem hele mennesket. Der gik én bag ved hende og holdt en lommeklokke* op for hullet af hendes ryg, og den kunne en* tydeligt se, ja en kunne endda se, hvad klokken var. Den var ti minutter nær (dvs. i) tre, da a så hende, og det var min klokke også. Der var en, der sagde til hende, at det var en ren beskærmelse*, at hun var levende endnu.”

Kristen snakkede om, at han ikke fik at se Verdens største Kæmpe og Verdens mindste Dværg. ”Du så dem vel?” sagde han til Julius. ”Jo, a var da derinde, men de-her to svende, udråberen stod og brølede med (dvs. annoncerede), tykkedes* a ikke ret* svarede til det, de skulle. A tror, han var kommet for skade at vende noget om på ordene, han skulle bruge! Han skulle vist have sagt, at her kunne en* få at se Verdens mindste Kæmpe og Verdens største Dværg. Det ville a tro kunne have passet bedre.” ”Kendte du det-her stykke, lirekassemanden han drægede* ud af hans kasse?” ”Ja,” sagde Kresten, ”han havde jo flere stykker, du mener vel det, regimentsmusikken spillede så tit.” ”Ja, og a kunne nyde det, om også (dvs. selv om) der er for lidt appel over det, når det kommer fra en lirekasse.”

Jeg lagde mærke til, at der var en af gæsterne derinde i stuen, der sad og så så vist på Julius, og endelig snakkede han så til ham og spurgte, om han havde været oppe at slås i dag. ”Nej, a har ikke,” svarede Julius, ”a regner heller ikke med, at a skal til det.” ”Du egner dig ellers godt for det,” sagde så manden. ”Ja, a kan nok forstå, hvor du vil hen med den snak,” svarede Julius. ”Det var ikke

”Ja, aa a ku ny·r en, om osse dæ æ fo ledt Appel øwer en, naar en kommer aa·n Li·rkass.”

3

A laa Mærk te·r, te dæ wa jen aa æ Gjæster dæind i·æ Staaw·, dæ so aa so' saa ves o Julius, aa endle snakker han saa te ham aa spu·er, om han haaj waat o'p
 6 aa slaa·s i Daa. “Nej, a haar e't,” swaaer Julius, “a rejner heller e't mæj, te a ska te·r.” “Du ejner dæ hæjsen godt for'e,” saa·j saa æ Mand. “Ja, a ka nok faasto', hu du el hen mæ de Snak,” swaa·r Julius. “De wa et mi Skyld, te de kam te·r aa
 9 go saa haadt te o den Mar'ken. Ja, a ka godt sejer: de æ Stor Mandas Mar'ken i Fywer, du segter te. A stu lisaa fredsommelig aa sna'ker mæ en Mand dæ op o æ Mar'kensplads, æ Mand wa faaresten Thomas Thorawer. A tent hwerken o
 12 Kri' heller Faa·r, men fa·r a vest a nower Teng aa sej·, saa fo·r a·n Træksejsten ni'er o mi hywer Aaw·sel. De wa som dæ bløw slaa·n mæ·n Kjøl·. A bløw hi'el befomerr, men a fæk mæ da væ'end i·n Faart, aa si'er saa li·g ind i æ Fjæs o
 15 Frands Tarp.

Han stu aa gri·nt mæ li·g ind i æ Hu'e. No, a vild jo bare hels o dæ, sejer han
 18 saa lisaa from. Ja, de ka du godt fo Low te, swaa·r a, men dæfor behøwer du da't aa slaa, som laa du op te·r aa gro't al Teng i jen. Hwa, sejer han saa, æ du bløwen storsnuerr? Du·el nok gjar i Spitakkel mæ Folk. No va æ Spel go·nen.
 21 A ve·r, de·r hans Maa·r aa taa·r o, naar han vel slaa·s, saa aa law æ mæj, te han æ foruræ'ter, aa saa aa slaa, fa·r en fo tent sæ om. Aa sørn osse hæ·r, li·g mæ jæt stak han en Næw· u'r, som a sku ha hat li·g i æ Stja·r, men a gjor en Vrek te
 24 æ Si·, sørn han ramt faa reng·. A vest, te hwis a sku staa mæ hæ·r, saa sku dæ slaa'es, aa de sku væ no. Aa I ka saa trow, te a laa Daller te ham. Han stu' lisaa betu'ter, da han fæk den føst, men da den næst den fulle, saa ka I sto·l o, han vild
 27 ha sæ fløt. Da han wa kommen nøj aa·æ Vej, staapper han op. Han wa kommen nøj te·æ Hæjter ijen aa begyndt saa aa ban·d aa blo·n aa skjæld u'r.

30 A wa da saamøj en Staa'kel, a wa den væst Skompi, han kjæ·n. A sku slæt e't ha Low te·r aa go løs. Hwis han traf mæ engaang, saa sku han sørn baldy·r mæ, te a sku væ ukindle i manne Daw·. Ja, ja, sejer a saa, men no haar vi jo li·g troffen
 33 hinaa·n, aa tøwes du e't, de æ nok, mo vi saa et heller træf sammel ijen mæ det samm. A tuk saa en Par rask Tri'n hen ar ham, men I ka trow, te han wa snaar te·r osse aa ta nower Tri'n, men de wa e't hen ar mæ o. Dæhær de foregik i æ sydvest Hjø·rn aa æ Kreaturmar'ken, dæ wa just e't saa faale manne Folk o de Ste, men dæ wa da nok. A wa faaresten ret li'er ve·r, te a wa kommen mej i sørn nøj. De væst aa'r war, te de Hi·ele haaj ski'e i sørn en Faart, te manne e't ret haaj
 36 sjæt aa faastaa'n, hurn de hænd sammel. Manne tro·j skam, de wa mæ, dæ wa en Sku'el, dæ vild law Ballade, aa som en nok sku ta sæ i Ajt for.

min skyld, at det kom til at gå så hårdt til på det marken*. Ja, a kan godt sige det: det er Store Mandags Marken i fjor, du sigter til. A stod lige så fredsommeligt og snakkede med en mand der oppe på markedspladsen, manden var for resten Thomas Thorager. A tænkte hverken på krig eller fare, men før a vidste* af nogen ting at sige, så får a en trykseksten ned på min højre aksel*. Det var, som der blev slået med en kølle. A blev helt befumret*, men a fik mig da vendt i en fart, og ser så lige ind i fjæset på Frands Tarp.

Han stod og grinede mig lige ind i hovedet. Nå, a ville jo bare hilse på dig, siger han så ligeså fromt. Ja, det kan du godt få lov til, svarede jeg, men derfor behøver du da ikke at slå, som lagde du op til at grutte* alting i én. Hvad, siger han så, er du blevet storsnudet? Du vil nok gerne i spektakel med folk. Nu var spillet gående. A ved, det er hans måde at tage det på, når han vil slås, så at lave* det med, at han er forurettet, og så at slå, før en* får tænkt sig om. Og sådan også hér, lige med ét stak han en næve ud, som a skulle have haft lige i stjernen*, men a gjorde et vrik til siden, sådan han ramte for ringe. A vidste, at hvis a skulle stå mig hér, så skulle der slås, og det skulle være nu. Og I kan så tro, at a lagde daller* til ham. Han stod lige så betuttet, da han fik det første (slag), men da det næste det fulgte, så kan I stole på, han ville have sig flyttet. Da han var kommet noget af vejen, stoppede han op. Han var kommet noget til hægterne igen og begyndte så at bande og blåne* og skælde ud.

A var da så-meget* en stakkel, a var den værste skumpi*, han kendte. A skulle slet ikke have lov til at gå løs. Hvis han traf mig engang, så skulle han sådan baldyre* mig, at a skulle være ukendelig i mange dage. Ja ja, siger a så, men nu har vi jo lige truffet hinanden, og tykkes* du ikke, det er nok, må vi så ikke hellere træffe sammen igen med det samme. A tog så et par raske trin hen mod ham, men I kan tro, at han var snar* til også at tage nogle trin, men det var ikke hen mod mig. Det-her det foregik i sydvesthjørnet af kreaturmarkenet, der var just ikke så farlig* mange folk på det sted, men der var da nok. A var for resten ret led* ved, at a var kommet med i sådan noget. Det værste af det var, at det hele var sket i sådan en fart, at mange ikke ret* havde set og forstået, hvordan det hang sammen. Mange troede skam, det var mig, der var en skul*, der ville lave ballade, og som en* nok skulle tage sig i agt for.

Så gik a, og folk stod og glyned* og gloede efter mig. Da a var kommet ret godt af vejen fra det hele, rendte a på Jens Weiss, han er et udmærket menneske, men kan-være* en bitte grand* enfoldig. Goddag Jens, siger a så, men han sagde ellers ingenting. Det er noget godt markedsvejr*lig*, sagde a så. Han stod og så ligeså nådeligt* til mig og siger så endelig: Er du ved at rydde markedspladsen,

Saa gik a, aa Folk stu aa gly·nt aa glo·j a'ter mæ. Da a wa kommen ret godt aa æ Vej fræ de Hiele, rend a o Jens Wais, han æ·n u·mærke Mennesk, men ka væ·r en be'te Graand enfoldig. Godaw Jens, sejer a saa, men han saaj hejsen engen Teng. De æ ni godt Mar'kenvejle, saa·j a saa. Han stu aa so lisaa naa·le te mæ aa sejer saa endle: Æ du ve'r aa ry æ Mar'kensplads, tøywes a di sejer? Nej a ær e't da, hurn skuld a kunn de, aa hurn ka nower fend o aa sej· sørn nøj? Hwa vild du mon gy·er, hvis dæ wa jen, dæ urn nower Teng ga dæ en Skaltørn, te de knaa·ger i·æ Lemmer o dæ? De ... de ve'r a e't, swaa·r han lisaa faaskræ'ker aa tuk en Tri'n tebaa·g. Nej, hold no, sejer a saa, a·el skam et slaa·s heller ha Spitakkel, men ham Frands Tarp ga mæ sørn jen o æ Kasenkel, te de knaa·ger i mæ, aa mier laaj han op te, aa a mot saa te'r aa ta mæ nøj a ham. Jens Wais bløw no ret snaksom, heller sørn som hejsen han er, da han fæk aa ver, hurn de hiele hænd sammel.”

15 Julius wa færre mæ'r aa faatæ·l. Han saat sæ godt te ræ't i æ Stu'el aa ga sæ te'r aa rø·g o hans Pi·ef. Fli·er a dem·, dæ so næst ve wos, haaj hi'el glemt aa sna'k for aa lo't te Juliusses Historri. Da han no holdt in·d, æ dæ·n Mand dæ sæjer: 18 “Ja, naar dæ ski'er nøj, aa a æ mæj i'er aa saa sjæl æ baa'g a'ter ka kom te'r aa faatæ·ler, saa æ a skam osse en faa·le Kaa'l, te engen ka sto sæ for.” Da han haaj saa'j de, sluk han en Skran'ni op aa so te vi ander, lisom han vild sej·: Wa 21 de e't godt saa'j? No töt a, te de ku væ ve·æ Ti, te a ga mi Besyw mæj i æ Law', aa sejer saa: “Hwa Julius hæ·r faatæ·ler ska nok sæ·r. Dengaang de ski·e, bløw dæ sna'ker en hi'el Di'el om er. Mi Hosbond wa te Mar'ken den Daa, han haaj 24 troffen aa sjæt er de hiele. Han kam hjem aa faato·l er, aa de wa, lisom vi no haa hø'r er. Dæ bløw saa'j næst a'ter, te Frands Tarp gik aa wa ræssen i æ Hue i flier Daw· a'ter.

27 A kinder hejsen godt Frands. A trowwer de passer, hwa Folk sej'er, te han gor te Mar'ken for aa kom te'r aa slaa·s. Saa tæster han den an, som han no haa udsjæt, 30 sejer nower U'er te'en aa lawer saa o, lisom han ska væ'r bløwen faanær·mt a jen. Aa fa·r en ver a nower Teng aa sej·, saa for en en Næw·. Mi Hosbond mi'en no, te sin·d han wa i Law mæ Julius, haa han e't waat slæt saa koldhøgen, som 33 han wa fa·r. Frands æ jo nøj ælder ind nower a wos. I hans ong· Daw· wa han nok en flot Kaa'l, a'ter hwa di sejer. Æ Pig·er ku ves nok godt li· ham. Han wa ves osse ve'r aa væ'r forlower mæ Kjæsten i æ Søndergord, men de fæk Æ·end 36 a jen Gaang, aa de wa da hans Skyld.

De wa en Sønde A'termej·e, dæ wa sammelt nower ong Folk hen i Østergord. 39 Frands Tarp wa dær, aa Kjæsten wa dær osse. Di wa ve'r aa staa E'nk o'p o æ Awerr, aa som de gor albedst, saa ga Frands sæ te'r aa gjør Nar ad Kjæsten,

tykkes* a de siger? Nej, a er da ikke, hvordan skulle a kunne det, og hvordan kan nogen finde på at sige sådan noget? Hvad ville du mon gøre, hvis der var én, der uden nogen ting (dvs. uden videre) gav dig en skaltorn*, så det knagede i lemmerne på dig? Det ... det ved a ikke, svarede han ligeså forskrækket og tog et trin tilbage. Nej, hold nu, siger a så, a vil skam ikke slås eller have spektakel, men ham Frands Tarp gav mig sådan en på kasinklen*, at det knagede i mig, og mere lagde han op til, og a måtte så til at tage mig noget af ham. Jens Weiss blev nu ret snaksom, eller sådan som han nu ellers er, da han fik at vide, hvordan det hele hang sammen.”

Julius var færdig med at fortælle. Han satte sig godt til rette i stolen og gav sig til at ryge på hans pibe. Flere af dem, der sad næst (dvs. tæt) ved os, havde helt glemt at snakke for at lutte* til Julius's historie. Da han nu holdt inde, er der en mand, der siger: ”Ja, når der sker noget, og a er med i det og så selv bagefter kan komme til at fortælle det, så er a skam også en farlig* karl, som ingen kan stå sig for.” Da han havde sagt det, slog han en skranni* op og så til os andre, ligesom han ville sige: Var det ikke godt sagt? Nu tykkedes* a, at det kunne være ved tiden*, at a gav mit besyv med i laget*, og siger så: ”Hvad Julius hér fortæller, skal nok sæde*. Dengang det skete, blev der snakket en hel del om det. Min husbond var til marken* den dag, han havde truffet* at se det hele. Han kom hjem og fortalte det, og det var, ligesom vi nu har hørt det. Der blev sagt bagefter, at Frands Tarp gik og var resen* i hovedet i flere dage efter.

Jeg kender ellers godt Frands. A tror, det passer, hvad folk siger, at han går til marken* for at komme til at slås. Så taster* han den an, som han nu har udset (sig), siger nogle ord til den(ne) og laver* så på, ligesom han skal være blevet fornærmet af én. Og før en* ved* af nogen ting at sige, så får en en næve. Min husbond mener nu, at siden han var i lag med Julius, har han ikke været slet så kålhøgen*, som han var før. Frands er jo noget ældre end nogen af os. I hans unge dage var han nok en flot karl, efter hvad de siger. Pigerne kunne vistnok godt lide ham. Han var vist også ved at være forlovet med Kirsten i Søndergård, men det fik ende på én gang, og det var da hans skyld.

Det var en søndag eftermiddag, der var samlet nogle unge folk henne i Østergård. Frands Tarp var der, og Kirsten var der også. De var ved at stå enke* oppe på agrene, og som det går allerbedst, så gav Frands sig til at gøre nar af Kirsten, også ret grove*. De unge folk, der var der og hørte på det, de blev helt stille ved det. At Kirsten blev harmet*, kan en* jo nok forstå. Hun ville være gået hjem med det samme. Men så gik Line Østergård, hende der nu er min madmoder, hen til hende og tog hende under armen og fik hende med ind og snakkede godt

osse ret grow·. Di ong Folk, dæ wa dær aa hør o'er, di bløw hi'el stell ve'r. Te Kjøsten bløw har·mt, ka en jo nok faastaa. Hun vild ha gon hjem mæ de samm.
 3 Men saa gik Line Østergord, hind dæ no æ mi Marmuer, hen te hind aa tuk hind onder æ Aa·rm aa fæk hind mej ind aa snakker godt for hind. A ka jo nok faasto, saaj hun te hind, te atter dæhæ'r, saa ka æ et blyw jær ander tow. Men no mo du
 6 e't ro·l øwer de. Han haar mest mi·er, ind du haar.

Kjøsten haa er hejsten godt, sejer mi Marmuer, hun haa besøjt hin·d faa et saamøj
 9 læng sin·d. Hin·d aa hinde Mand haar en raar Hjemmen op i Salling. Di haa·j tow Pig·er, saamøj en Par hwælle Smaapig·er, saa·j mi Marmuer. Naar Frands Tarp haa'er, som han haa'er, saa æ de hans ejen Skyld. Han wa jennest Søn i
 12 Na·r Tarp. Han ku ha hat er nøj bejer."

Da a haaj faato'l dæhær, saa wa a ve'r aa læt o mæ for aa go, men e't de a mo't.
 15 "De·r som de wa ildfat mæ dæ," saa·j di te mæ. "De ka væ·r, dæ æ nower dæ urnfor, dæ venter a'ter dæ?" A vild et læ mæ sej nower Teng o, aa saa bløw a sejen. Vi so no aa kam te'r aa sna'k om waa Hjemejn. A kam da i hwer Fald te'r
 18 aa sej te Kræjsten, te a ku da hør o hans Sprog, te han e't wa øster fræ. "Saa·aa," sejer han saa, "æ mi Sprog et gouge nok?" "Jaaw, huhu ær'en da saa," swaar a, "den æ da lissaa gu'e som min·, men a ka hør, te du sejer: Bou'ger, Jou'ger,
 21 stou'ger, gou'ge aa møj mi·er a den Slaw·. A sejer: Bu'er, Ju'er, stu'er, gu'e. A ka hør, te du æ Vester fræ." "Ja, de æ ret nok," sejer han saa Kræjsten. "A æ no fræ Si·r, aa hwa den Slaws Ou'ger angor, saa gor æ Sproggræns neiger gjemmel
 24 Si·r Sown. I de østes aa æ Sown, dæ·r udtaaler di dem Ou'ger, lissom I gjør, men a æ no fræ de væ·stes a Si·r, aa dæ·r udtaales di sørn, som du no haa læ mæ hør, te a gjør, aa sørn blywer di udtal' i de væ·stes a Jylland hiel te æ Haw'."

27

Dres Susanne, Stuer Niels aa Kræ Kaalsbjærr

30 Kræjsten spu·er wos om vi e't vest aa'n Mand aa sej, dæ vesnok for en Par O'r sin·d wa fløt fræ Si·r aa nok sku vær kommen jen heller anden Ste hen o waa Ejn aa wa bløwen gywt mæ·n Enkkuen. Hans Nawn wa Andres Thomsen. Vi
 33 mi·en e't, te vi kjæ·n nower mæ den Nawn. "How·e, bi en be'te Graa'nd," sejer saa Julius, "de æ jo Dres Susanne, jaaw, ham kinder a skam godt. De æ jo waa Nabo. De æ Susannes Mand. Ja, Susanne hi'er hun, a ve'r saamænd e't ander
 36 Navn te hin·d. Hun wa En'k vesnok i fli·er O'r. Da Dre's saa kam aa gywt sæ mæ hind, bløw han kaaldt Dres Susanne, aa den Nawn haa han sammen e't nøj imo'r. Faaresten ka I Si·rbuerr godt væ ham bekjæ'nd. Han æ jo e't hiel ong,
 39 men I ka trow, han æ majte. Hwa ska a mæ·n Kaa'l te, sejer han, a æ o mi bedst Maa·r.

for hende. A kan jo nok forstå, sagde hun til hende, at efter det-her, så kan det ikke blive jer-andre* to. Men nu må du ikke råde* over det. Han har mistet mere, end du har.

Kirsten har det ellers godt, siger min madmoder, hun har besøgt hende for ikke så-meget* længe siden. Hende og hendes mand har et rart hjemmen* oppe i Salling. De havde to piger, så meget et par hvællige* småpiger, sagde min madmoder. Når Frands Tarp har det, som han har det, så er det hans egen skyld. Han var eneste søn i Nørre Tarp. Han kunne have haft det noget bedre.”

Da a havde fortalt det-her, så var a ved at lette på mig for at gå, men ikke det (dvs. om) a måtte. ”Det er, som det var ildfat* med dig”, sagde de til mig. ”Det kan være, der er nogen der udenfor, der venter efter dig?” A ville ikke lade mig sige nogen ting på, og så blev a siddende. Vi sad nu og kom til at snakke om vor hjemegn. A kom da i hvert fald til at sige til Kristen, at a kunne da høre på hans sprog, at han ikke var øster fra. ”Så-å,” siger han så, ”er mit sprog ikke gou’ge nok?” ”Jo, huha er det da så,” svarede a, ”det er da lige så godt som mit, men a kan høre, at du siger bou’ger, jou’ger, stou’ger, gou’ge, nei’ger, hei’gel, kei’gel (= bord, jord, stor, god, ned, hel, kedel) og meget mere af den slags. A siger bu’er, ju’er, stu’er, gu’e, ni’er, hi’el, ki’el. A kan høre, at du er vester fra.” ”Ja, det er ret* nok,” siger han så, Kristen. ”A er nu fra Sir, og hvad den slags ord angår, så går sproggrænsen ned gennem Sir sogn. I det østligste af sognet, dér udtaler de de ord, ligesom I gør, men a er nu fra det vestligste af Sir, og der udtales de sådan, som du nu har ladet mig høre, at a gør, og sådan bliver de udtalt i det vestligste af Jylland helt (ud) til havet.”

Dres Susanne, Store-Niels og Kristen Karlsbjerg

Kristen spurgte os, om vi ikke vidste* af en mand at sige, der vistnok for et par år siden var flyttet fra Sir og nok skulle være kommet et eller andet sted hen på vor egn og var blevet gift med en enke. Hans navn var Andreas Thomsen. Vi mente ikke, at vi kendte nogen med det navn. ”Hov, bi* en bitte grand*,” siger så Julius, ”det er jo Dres Susanne, jo, ham kender a skam godt. Det er jo vor nabo. Det er Susannes mand. Ja, Susanne hedder hun, a ved såmænd ikke andre navne til hende. Hun var enke, vistnok i flere år. Da Dres så kom og giftede sig med hende, blev han kaldt Dres Susanne, og det navn har han såmænd ikke noget imod. For resten kan I Sirboere godt være ham bekendt. Han er jo ikke helt ung, men I kan tro, han er magtet*. Hvad skal a med en karl til, siger han, a er i min bedste måde*.

Da Susanne wa En'k, gik er et saa godt for hind, de wa jo heller et aa faalaang-. Dem sidst Kaa'l, hun haa'j, wa hun et saa heldig mæj. Hinde Nabo'r vild godt
 3 hjælp hind en be'te Graa'nd. Æ Kaa'l, dæ wa i Raasgord fa'r mæ, wa engang imell omm aa gjør en Bi'er for hind. Niels, mi Hosbond, hjalp osse sjæl' mæ flier Teng. Han gjo'r hinde Handler, aa han so' osse møj a hinde Ku'er. De wa
 6 ves e't altid li'g skjøn. En be'te Graand arparte æ hun jo. Sørn wa æ jen Gaang, hun haa'j en Kow, dæ sku væk. Den fæk Niels saa so'l te Jens Rysborr. De wa hun osse møj glaa ve, lu er te, men saa æ dær alti Folk, dæ ska sna'k baaga'ter.
 9 Kasper Kap, som di kaalder ham, saaj te hin'd, te han tøj't de wa le'tle hun haaj faat for æ Kow. Jaa'w, han mien no, te en ku ha kost indda en be'te Graa'nd mier.

12 Hun begyn'd saa aa klaw' sæ: Haaj a li'g hat mi Kow ijen, saa ku a nok ha ondvet de Smu'l Peng, en kost. Niels bløw ve æ Send, da han hø'r dæhæ'r Snak:
 15 Han gik hen te Jens Rysborr aa saa'j sørn aa sørn te ham, aa han ku wol et ten'k sæ aa gjør æ Hand'el tebaa'g. Noo, saa'j han Jens Rysborr, a plejer hæjsen e't aa gjør Drenghandler, men vel Susanne gja'r ha hinde Kow' ijen, ja saa faa mæ
 18 gja'r. A tøj't de wa en stywle Pris, a ga for æ Skrall. Dæ æ fi'r Monerr te'n ska kall, aa'n æ allere' ve'r aa væ si'en. Jaaw, læ bare Susanne fo hinde Kow ijen. Aa de fæk hun. De wa e't manne Daw' atter dæhæ'r handlen Kow', te Susanne kam
 21 hen te Raasgord aa vil'd da saa gja'r ha Niels te'r aa so ni Row faa sæ. Nej, sejer saa Niels, de ska a e't ha nøj aa'. Æ Kohandel fæk a gjor tebaa'g, men æ Row ka a e't sammel op ijen. Susanne saa'j engen Teng'. Hun gik hjem'. Men Niels
 24 æ e't saa slem. Æ Daa' a'ter gik han hen aa so' hinde Row.

Sin'd Dre's æ kommen, go'err godt dæhæn'. Di æ døgtig bæ'g-e tow'. Dæ wa
 27 jen, dæ saa'j den aa'n Daa, te Dre's han børler aa slierr, te han æ li'g ve'r aa splet sæ sjæl' ar. De passer no e't. Den føst Ti han wa dær, wa han ves hord nok ve sæ sjæl, a'ter hwa di saa'j. Han sku ha ryjer op aa gjor i Stand aa gjor ve all Ste'er,
 30 aa de træn er osse nok te. Nøj a de føst han lawer, da han kam der, wa, te han ga sæ te'r aa kør Saa'nd aa Grus i æ Smar'hwoller dæhjæm' om æ Hus. De gjoers osse behow. De wa næsten e't te'r aa kom dæte for Læver aa Blæver, faatæler
 33 di. No sier godt u'r hen' ve dem, aa no ka'n kom dæte aa fræ' urn aa æl't i æ Skidt, sørn som di mien, en skul'd jen Gaang.

36 Jaaw, Dre's for hans bette Gord pa'st godt, aa mier trawlt haa'r han da't, ind han ka go øwer te æ Nabo'r aa tøj' dem', naar de faalder ham ind. Jen' Daa i æ Drøwt so a, te han gik øwer te Jens Just, dæ gik aa plower, for aa sna'k. Han stu nok aa
 39 tøj' ham, ja a trower i halanden Staa'nd. Han godter sæ, naar han ka fo Hæld te'r aa tøj' nower, naar di haar mjest trawlt. Naar han saa ka fo hans ejen Ar'ber gjor

Da Susanne var enke, gik det ikke så godt for hende, det var jo heller ikke at forlange. De sidste karle hun havde, var hun ikke så heldig med. Hendes naboer ville godt hjælpe hende en bitte grand*. Karlene, der var i Rosgård før mig, var engang imellem omme og gøre et bed* for hende. Niels, min husbond, hjalp også selv med flere ting. Han gjorde hendes handler, og han såede også meget af hendes korn. Det var vist ikke altid lige skønt. En bitte grand aparte er hun jo. Sådan var der engang, hun havde en ko, der skulle væk (dvs. sælges). Den fik Niels så solgt til Jens Rysborg. Det var hun også meget glad ved, lod det til, men så er der altid folk, der skal snakke bagefter. Kasper Kap, som de kalder ham, sagde til hende, at han tykkedes*, det var lidtligt*, hun havde fået for koen. Jo, han mente nu, at den kunne (godt) have kostet endda en bitte grand mere.

Hun begyndte så at klage sig: Havde a lige haft min ko igen, så kunne a nok have undværet den smule penge, den kostede. Niels blev ved det sind*, da han hørte den-her snak, (at) han gik hen til Jens Rysborg og sagde sådan og sådan til ham, og han kunne vel ikke tænke sig at gøre handlen tilbage. Nå-å, sagde han, Jens Rysborg, a plejer ellers ikke at gøre drengehandler, men vil Susanne gerne have hendes ko igen, ja så for mig gerne. A tykkedes*, det var en stivelig* pris, a gav for den skralde*. Der er fire måneder, til den skal kælve, og den er allerede ved at være sen*. Jo, lad bare Susanne få hendes ko igen. Og det fik hun. Det var ikke mange dage efter den-her handlen ko, at Susanne kom hen til Rosgård og ville da så gerne have Niels til at så noget rug for sig. Nej, siger så Niels, det skal a ikke have noget af. Kohandlen fik a gjort tilbage, men rugen kan a ikke samle op igen. Susanne sagde ingenting. Hun gik hjem. Men Niels er ikke så slem. Dagen efter gik han hen og såede hendes rug.

Siden Dres er kommet, går det godt derhenne. De er dygtige begge to. Der var en, der sagde den anden* dag, at Dres han bødler* og slider, så han er lige ved at splitte sig selv ad. Det passer nu ikke. Den første tid han var der, var han vist hård nok ved sig selv, efter hvad de sagde. Han skulle have ryddet op og gjort i stand og gjort ved* alle steder, og det trængte det også nok til. Noget af det første han lavede, da han kom der, var, at han gav sig til at køre sand og grus i smadderhullerne* derhjemme omkring huset. Det gjordes også behov. Det var næsten ikke til at komme dertil for lævver* og blævver*, fortæller de. Nu ser det godt ud henne ved dem, og nu kan en* komme dertil og fra uden at ælte i skidt, sådan som de mente, en skulle en gang.

Jo, Dres får hans bitte gård passet godt, og mere travlt har han da ikke, end han kan gå over til naboerne og tøde* dem, når det falder ham ind. En dag i driften* så jeg, at han gik over til Jens Just, der gik og pløjede, for at snakke. Han stod

- iliwaller, saa ka æ jo nok go' for ham. A mot faaræsten se nøj op te ham jen Daa i æ Foro'r. A gik i æ Mark aa plower. De wa e't godt Vejle, aa ind imæll kam der
- 3 di mjest faaskrækelig Æ'l mæ bode Ræjn aa Snø. A pot mæ ind onder æ Hæ·st, de Stø'r sørn en Æ'l wa øwer.
- 6 Dre's Susanne wa osse i æ Mark. De wa ni gremme Ar·ber, han wa ve. Han haa·j en Stø'k, dæ sku so's Hawwer i. Den haaj han faat harr godt igjommel aa haaj faat en størtendes Masse Sjenner vræt op, sørn di lo i stuer Bonker rønden om æ
- 9 Stø'k. Æ Sjenner gik han no aa sammelt sammel i dæhæ'r gue Vejle. Han fæk snaar en hiel Stak u'er aa'r. Den jen· Bør·n tu han møj' sta'r ind den aa·n. Han brujt hwærken Fork heller Grev, aa I ska et trow, te han krøkker i Løj' hwær'ken
- 12 for Ræjn heller Snø. Sørn Graand Æ'l rejnt han et for nøj. A saaj te ham, da a traf ham hen· ve æ Skjæl: Ska du te'r aa so' mæ de samm, a'ter som du haa trawlt aa bjæsler ve i dæhæ'r gue Vejle? Ja·, de ska·n wol snaa'r te. Ind saa æ
- 15 Sjenner, hwa·el du saa mæ dem·? Jaa·w de·l wol blyw Penste en Gaang, aa a mo saa sie aa fo sammelt te·n Væ'kild, swaa·r han.
- 18 Han fæk no engen Væ'kild, hwa en jo nok ku tenk: saa so·r æ Sjenner wa ta·r, saa brænd han em aa. Dæ ku no ha bløwen en kna·gene gue Væ'kild. Men faaresten bløw vi e't snødt, hwa Væ'kild ango'r. Alle ong Folk bode Kaa·l aa Pig·er i
- 21 æ Nabolaw wa hen· i Ø·sgord Anden Pens Awten, dæ·r ka I trow, dæ bløw en Væ'kild brænd aa. Baag a'ter spøjt vi o æ Awerr aa haa·j ær møj faanywle. De bløw selde inden vi skiltes ad.
- 24
- Men de wa Dre's Susanne vi kam fræ. Ja, han kommer tit hen te wos, men de æ da't for aa tø· wos, han kommer. Nej, han kommer skam i hans low·le
- 27 Æ·ernd. Han æ hi·el toвле atter swaat Tobak. Æ føst saat han sæ gja·r ve æ Owerbordæ·end nær ve æ Tobakskass, jow, den haar æ Mand gja·r te'r aa staa i æ Bænkrog. Dre's so e't ret læng, saa sejer han: De ka væ·r, a mo ta Swaat te·n
- 30 Skro. De mot han da gja·r, aa saa ska a low· han ku law· sæ en sø'r jen'. Dæhær Pi·efurkrasning, som alti ær i den jen· Rom i æ Kass, de blænd han godt op mæ æ Kadusskro, som han alti haar i æ Lomm, saa bløw dæ en Skro saa stu'er som
- 33 en be'te knø't Næw·.
- Jen Daa han wa dær, spuer han, om han mot faa·æ mæ sæ hjem, de dæ wa i æ
- 36 Kass, saa haaj han e't behaaw aa kom saa tit. Jaaw, de mot han godt, men de wa e't wa'rd, han tuk er hwær Graa'end. Poul Brok kommer her osse immeran aa ska ha jen Mondfuld, saa·j Niels. Men dæ kam skam en Ti no, te Poul Brok slet
- 39 e't vi·st sæ, aa all de Skidt, dæ wa i æ Tobakskass, de fæk Dre's saa mæ sæ. Naar

nok og tødede ham, ja a tror i halvanden stund*. Han godter sig, når han kan få held til at tøde nogen, når de har mest travlt. Når han så kan få hans eget arbejde gjort alligevel, så kan det jo nok gå for ham. A måtte for resten se noget op til ham en dag i foråret. A gik i marken og pløjede. Det var ikke godt vejrlig*, og ind imellem kom der de mest forskrækkelige æl* med både regn og sne. A puttede mig ind under hestene, det stød* sådan en æl var (oppe) over.

Dres Susanne var også i marken. Det var noget grimme (dvs. slemt) arbejde, han var ved. Han havde et stykke, der skulle sås havre i. Det havde han fået harvet godt igennem og havde fået en styrtende masse sener* vradet* op, sådan (at) de lå i store bunker rundt om stykket. Senerne gik han nu og samlede sammen i det-her gode vejrlig*. Han fik snart en hel stak ud af det. Den ene børren* tog han meget større end den anden. Han brugte hverken fork eller greb, og I skal ikke tro, at han krykkede* i ly hverken for regn eller sne. Sådan en grand* æl* regnede han ikke for noget. A sagde til ham, da a traf ham henne ved skellet: Skal du til at så med det samme, eftersom du har travlt og bidsler* ved i det-her gode vejrlig? Ja, det skal en* vel snart til. End* så senerne, hvad vil du så med dem? Jo-o, det vil vel blive pinsetid* engang, og a må så se at få samlet til en vækild*, svarede han.

Han fik nu ingen vækild*, hvad en* jo nok kunne tænke; så snart senerne* var tørre, så brændte han dem af. Der kunne nu være blevet en knagende god vækild. Men for resten blev vi ikke snydt, hvad vækild angår. Alle unge folk, både karle og piger i nabolaget, var henne i Østergård anden pinse(dags)aften; dér kan I tro, der blev et vækild brændt af. Bag efter spøjte* vi på agrene og havde det meget fornøjeligt. Det blev silde*, inden vi skiltes ad.

Men det var Dres Susanne, vi kom fra. Ja, han kommer tit hen til os, men det er da ikke for at tøde* os, han kommer. Nej, han kommer skam i hans lovlige ærinde. Han er helt tovlig* efter sort tobak. Det første* satte han sig gerne ved overbordenden (dvs. ved den øverste, fine bordende) nær ved tobakskassen, jo, den har manden* gerne til at stå i bænkekrogen. Dres sad ikke ret længe, så siger han: Det kan være, a må tage sort* til en skrå. Det måtte han da gerne, og så skal a love (for), han kunne lave sig en sød (dvs. lækker) én. Det-her pibeudkradsning, som altid er i det ene rum i kassen, det blandede han godt op med kardusskråen, som han altid har i lommen, så blev der en skrå så stor som en bitte knyttet næve.

æ Brok e't kam i nower Daw-, saa wa de aa-n gyldig Grond, han haaj waat sy'k
 i øwer en Mo-ner, de wa dæ engen, dæ kjænd nøj te, inden han en Daa kam aa
 3 faato-l er. Aa no mot dæ da vær en gu'e Gjæw te ham, tro-j han, aa saa traf er sæ
 sørn, te dæ engenteng wa aa kom a'ter. Du kommer te'r aa go ijen en aa-n Daa,
 saaj Kaaern te ham, Dres Susanne haa li-g waat hæ-r, aa han tuk er nok te Ho-ef.
 6 Æ be'te Brok lonter saa aa ijen, aa nøj urrese wa han nok bløwen. No kappes di
 om hwer aa fo de mjest mu-le, aa a vild no tøk, te dæ ku blyw ret wal te dem
 bæ-g-e tow'. Æ Mand rø-ger hejsen ret ordlig, aa a taa'r osse en bette Su' imell,
 9 aa de gor hwer Graa'end i Dre'ses Bro'kkass, som Be'te Niels kaalder en, æ
 Tobakskass jo.

12 Jaaw, no læ-n dat sørnøj Sokkergodt go te Spel-d, a'ter som de æ bløwen gjæw'
 mel Folk. Dæ æ osse ander dæ sperr ve i æ Kass. Naar dæhæ-r Bestyrelser for
 Ditten aa Datten holder Mø-r te wos, hwa dæ da skier en Gaang imæll, saa
 15 kommer di mæ djæ Piver i æ Mon'd heller i æ Lom-. Naar di saa haa faat Kaffe
 aa Hwær-brød, saa ka I trow, di ka pol-s o djæ Piver. Pe Skaw- haar da en faa-le
 swaa'r jen, naar han fo den i æ Mond, saa vel a low- jer, dæ æ Træk i'en. Den
 18 kwaanmer som en bette Skaasten, dæ brender u'r. Al- de di næst a'ter ry-r u'r a
 djæ Piver, de kommer saa i æ Brok'kass aa kommer Dres Susanne aa Poul Brok
 te Gu-e.

21
 Ja, no ve'r a jo da't hu møj Gue, di haar aa'er. Dre's han sejer, te æ be'te Brok
 slet e't ka to-l er, aa vi gjør Søn-d i' aa gi ham swaa møj' aa'r. De wa da de, han
 24 bløw sy'k aa den aa-n Sidstning, saa-j han Dre's. De wa da mærklig, sejer saa
 Stuer Niels, blywer han sy'k aa'r aa skro, aa du sejer da, te du blywer sy'k, naar
 du engen Skro haar. Jaaw, de passer gue nok, faa de dæ ka kuri'er en Smed, de
 27 ka slaa en Skræjer ihjæl. I mo si'e, om I e't ka væn æ Brok fræ'. I ska prøw- te
 næst Gaang, han kommer, saa aa gi ham en Støk Sokker i Stej for. De trower a,
 dæ æ bejer te ham.

30
 A haa-j mi Spel' a dæhæ-r tow Kanuter jen' Daa, de traf sæ, di kam a jen Gaang.
 Dem Sjel wa et hjæmm. Dæ wa bare en ussel be'te Slant i æ Kass. De Graa'nd
 33 mo I heller træk Stak om-, saaj a te dem. De wa dæ engen, dæ swaa-r nøj te. Saa
 stak a-n Par Swawlstøkker hen te dem, aa endle trak saa Dre's jen ur-n Hu'e aa
 strævt saa aa go hjæm. A lawer en Kræmmerhus aa kam dæhæ'r Graand Skidt
 36 i, de fly-r a saa Poul Brok, aa glaa bløw han.

Naar Dre's Susanne kommer hen te wos aa ta Plads ve æ Bu'erd sørn en
 39 Aw-tenstaa-nd, naar han haa gu'e Ti, jaaw de ski'er en Gaang imell, saa æ han
 oplaa te'r aa sna'k. Mi Hosbond aa ham ka saa sej aa ærre hinaa-n nøj. Ja Niels

En dag han var der, spurgte han, om han måtte få det med sig hjem, det der var i kassen, så havde han ikke behov for at komme så tit. Jo, det måtte han godt, men det var ikke værd, han tog det hver en grand*. Poul Brok kommer her også immeran* og skal have en mundfuld, sagde Niels. Men der kom skam en tid nu, hvor Poul Brok slet ikke viste sig, og alt det skidt, der var i tobakskassen, det fik Dres så med sig. Når Brokken ikke kom i nogle dage, så var det af en gyldig grund: han havde været syg i over en måned, det var der ingen, der kendte noget til, inden han en dag kom og fortalte det. Og nu måtte der da være en god gjav* til ham, troede han, og så traf det sig sådan, at der ingenting var at komme efter. Du kommer til at gå (herover) igen en anden dag, sagde Karen til ham, Dres Susanne har lige været her, og han tog det nok til hobe*. Den bitte Brok luntede så af igen, og noget urriset* var han nok blevet. Nu kappes de om hver at få det mest mulige, og a ville nu tykkes*, at der kunne blive ret vel (dvs. rigeligt) til dem begge to. Manden* ryger ellers ret ordentlig*, og a tager også et bitte sug (ind) imellem, og det går hver grand i Dres's Brok-kasse, som Bitte-Niels kalder den, tobakskassen jo.

Jo, nu lader en* da ikke sådan noget sukkergodt (dvs. lækkeri) gå til spilde, eftersom det er blevet gævt* blandt folk. Der er også andre, der spæder til i kassen. Når de-her bestyrelser for ditten og datten holder møder ved os, hvad der da sker engang imellem, så kommer de med deres piber i munden eller i lommen. Når de så har fået kaffe og hvedebrød, så kan I tro, de kan pulse på deres piber. Per Skage har da en farlig* svær* én, når han får den i munden, så vil a love jer, der er træk i den. Den kvolmer* som en bitte skorsten, der brænder ud. Alt det, de næst efter (dvs. siden) rydder ud af deres piber, det kommer så i brokkassen og kommer Dres Susanne og Poul Brok til gode.

Ja, nu ved a jo da ikke, hvor meget gode* de har af det. Dres, han siger, at den bitte Brok slet ikke kan tåle det, og vi gør synd i at give ham svært* meget af det. Det var da det, han blev syg af den anden sidstning*, sagde han Dres. Det var da mærkeligt, siger så Store-Niels, bliver han syg af at skrå, og du siger da, at du bliver syg, når du ingen skrå har. Jo, det passer godt nok, for det, der kan kurere en smed, det kan slå en skrædder ihjel. I må se, om I ikke kan vænne Brokken fra. I skal prøve, næste gang han kommer, så at give ham et stykke sukker i stedet for. Det tror a er bedre for ham.

Jeg havde mit spil* af de-her to kanutter en dag, det traf sig, de kom på én gang. Dem-selv* var ikke hjemme. Der var bare en ussel bitte slant* i kassen. Den grand* må I hellere trække stak* om, sagde a til dem. Det var der ingen, der svarede noget til. Så stak a et par svovlstikker hen til dem, og endelig trak så

æ:n tar Kaa'l, men de æ iliwaller somti Dres, dæ fo den sidst U'erd. Di vel gja-r
 bæg'e tow gjør en bette Handel aa sna'k nøj om djæ Handlen imell. Sørn wa æ
 3 da jen' Aw'ten i Venter, di wa kommen te Sæ:r ve æ Nejerbordæ·end. Niels so aa
 faato·l om en Handel mæ·en Par Høwder, han haaj faat gjo'r, aa en ku nok hø-r
 o ham, te han tō't sjæl, te de wa en gu'e Handel, indda de wa Kristian Krammer,
 6 han haaj waat u-r for.

No, sejer han Dre's, ja a
 9 haa osse gjør en Handel
 i Daa. Saa·aa, hwem haa
 du saa handelt mæj, wa de
 12 osse Krammer? Nej de war
 e no e't, de wa mæ Me'kel.
 War e Mekkel Jensen? Nej
 15 heller et de. De wa Mekkel
 Ræw. Hwa, hwa sejer du, æ
 Ræw? Ja vi handelt sørn, te
 18 han fæk en Hø·n a mæ, aa a
 fæk en Skind a ham. De wa
 i Næt, ja, de wa nok hen mor
 21 æ Daw·ning, men de wa da
 godt mørk. A vøwent ve'r, te
 æ Hund tu o', te de wa faa·le.
 24 Susanne vøwent osse, a trowr
 hun bløw nøj ræj'. Hu·w ha,
 sejer hun, dæ æ da wol e't
 27 Tyw·, hø'r li·g hurn Trofast
 gjæfles. Nej, dæ·r engen
 Tyw·, sejer a saa, de æ bare
 30 den tovla Hund, dæ gir aa
 æ Hals, den ve'r saamen e't
 sjæl, hwa en sø·ger a'ter. A
 33 wa nøj kyw aar aa kom op aa
 se a'ter de tidaws. A laaj mæ
 te'r aa sow· ijen.

36 Men i Daatilde stu Susanne op fa·r mæ, hun haa ves a·ent nøj. Hun kam saa ind
 aa faato·l mæ, te dæ haaj waat Fremmed ind ve æ Høns i Næt, dæ mangelt en
 39 Hø·n, aa en anden lo aa wa bedt ihjæl. De wa saa æ Ræw, vi haaj hat Besøg aa.
 Æ Lem te æ Hø·nhus wa e't ret i Orden, den wa han saa brødt ind aa', aa wa

Xylografi 1887.

Fra Gunnar Knudsen: *Dansk Bondeliv i forrige århundrede* (1975) s. 93.

Dres én uden hovede og stræbte* så at gå hjem. A lavede et kræmmerhus og kom den-her grand skidt i, det flyede* a så Poul Brok, og glad blev han.

Når Dres Susanne kommer hen til os og tager plads ved bordet sådan en aftenstund, når han har god tid, jo det sker en gang imellem, så er han oplagt til at snakke. Min husbond og ham kan så sidde og irre* hinanden noget. Ja Niels er en tør* karl, men det er alligevel sommetider Dres, der får det sidste ord. De vil gerne begge to gøre en bitte handel og snakke noget om deres handlen (ind) imellem. Sådan var det da en aften i vinter, de var kommet til sæde ved den nedre bordende. Niels sad og fortalte om en handel med et par høveder*, han havde fået gjort, og en* kunne nok høre på ham, at han selv tykkedes*, at det var en god handel, endda* det var Kristian Krammer, han havde været ude for.

Nå, siger han Dres, ja a har også gjort en handel i dag. Så-å, hvem har du så handlet med, var det også Krammer? Nej det var det nu ikke, det var med Mikkel. Var det Mikkel Jensen? Nej heller ikke det. Det var Mikkel Ræv. Hvad, hvad siger du, ræven? Ja, vi handlede sådan, at han fik en høne af mig, og a fik et skind af ham. Det var i nat, ja, det var nok hen mod dagningen, men det var da godt mørkt. A vågnede ved, at hunden tog* på, så det var farligt*. Susanne vågnede også, a tror, hun blev noget ræd*. Hu-ha, siger hun, der er da vel ikke tyve, hør lige, hvordan Trofast gævler*. Nej, der er ingen tyve, siger a så, det er bare den tovlige* hund, der giver af halsen, den ved såmænd ikke selv, hvad den søger* efter. A var noget ked af at komme op og se efter den tiddags*. A lagde mig til at sove igen.

Men i dag tidlig* stod Susanne op før mig, hun har vist anet noget. Hun kom så ind og fortalte mig, at der havde været fremmede* inde ved hønsene i nat, der manglede en høne, og en anden lå og var bidt ihjel. Det var så ræven, vi havde haft besøg af. Lemmen til hønsehuset var ikke ret* i orden; den var han så brudt ind ad og var stukket af med en høne. Hunden kunne ingenting gøre, den var blevet lukket inde i huggehuset*. Nu var det så heldigt, men uheldigt for Mikkel, at der var faldet en bitte grand* sne i nat, lige så meget at man kunne slage* ham. A skyndte mig at få min morgenbestilling* gjort og fik så fat på bøssen. Så skulle mig og Trofast prøve, hvad held vi kunne have. A kunne nemt følge slagene* i sneen, men vi måtte helt ned i Dosbjerg Bakker, dér lå han i den søndre side af en bakke.

A gav ham et pulver*, straks han lettede sig, men det var, ligesom han ikke agtede* det første skud, det så snart* ud, som (om) a slet ikke havde ramt ham. A skyndte mig at brænde det næste skud af, og det gjorde sin virkning. Mikkel

stokken aa mæ·n Hø·n. Æ Hund ku engen Teng gyer, den wa bløwen lot in·d i æ Hoghus. No war e saa heldig, men uheldig faa Me'kel, te dæ wa faalden en
 3 be'te Graand Snø i Næt, li·g saa møj te·n ku slaw· ham. A skyndt mæ aa fo mi Maarbestælleng gjor aa fæk saa fat o æ Bøss. Saa sku mæ aa Trofast prøw·, hwa Hæld vi ku ha. A ku nem fülle æ Slaw· i æ Snø, men vi mot hiel nier i Daasbjerr
 6 Ba'ker, der lo han i æ Sønder Si aa·n Ba'k.

A ga ham en Polver straks han læ't sæ, men de wa lisom han e't aj't den føst
 9 Skaaj, de so snaar u'r, som a slæt e't haaj ramt ham. A skyndt mæ aa brend den næst Skaaj aa', aa den gjor si Verkning. Me'kel bløw nøj usek'er o æ Bien. No ku Trofast orden de sidst mæ ham. Men som a sejer: A töt Me'kel gjø·r den
 12 rengst Hand'el. Ja, sejer han saa Julius, de wa jen' a Dre'ses Jagthistorier, som a haa faato'l mæ hans ejen U'erd."

15 Julius wa færr mæ hans Berætning om Dres Susanne. Vi kam ter aa snak om waa Pladser, dem vi haar, aa dem vi fa·r haaj hat. Ja, Kræjsten ær saa hjem ve hans Faa'r aa Mu'er, men han haa da osse waat u·r aa tjæn· en Par O'r aa haa·j
 18 no osse nøj aa faatæl om hans Husbond aa Marmuer aa Mertjennerr aa møj mier. Men læ wos no hold wos te, hwa Julius haaj o æ Hjat. Dær hu han ær, dær ski'er dæ alti nøj, aa te'r aa faatæl, dær ær han no den villest.

21 "Mi Hosbond ær en ta'r Kaa'l," faatæ·ler saa Julius. "Dæ æ engen, dær saa nem render Da·r op mæ ham. Men han wa iløwler kommen gal astej en Daa, han wa
 24 kommen ter aa spel Kwot. Han tawt ves indda e't saa fo Pæng·. Ja, dæ wa nower, dæ saa·j, te de drejer sæ om hunder Kroner. Niels wa nøj gal o de Snak, men han saa·j te mæ, te de e't wa nær saa møj', som di faato·l, men de wa da nok,
 27 saa·j han. A trower e't, han haa spil Kwaat sin·d. Han blywer saanti mæ·n U'er minder om hans Kwaa'tspel'.

30 Jen Daa wa æ Dejnkuen hen· te wos. Fru Vistesen mo a wol heller sej·, jaaw faa sørn kaalder hun da sæ sjæl', aa saa ska ander wol osse. Æ Dæjnkuen i æ Saawn haa alti bløwen benæwnt Madam, men no æ dæ nok nøj, dæ æ fi·ner. De æ da
 33 nower møj' flen'k Folk bode æ Dæjn aa hans Ku·en, hun æ da sørn en skjæwt jen. De æ et saa læng· sin·d, di kam te æ Sown aa kjæn· engen, aa de æ gu'e nok a dem, te di gor nøj u'r te Folk for aa læ·r dem aa kin·d, aa dem flæst vel da osse
 36 gja·r, te di kommer. Fru Vistesen kommer saa tit hen te wos, dæ æ jo heller e't ræt laant. No æ hun jo nøj pæn o'er, hun æ jo fræ æ Bøj', aa Stine sejer te·n ka ryg hin·d, fa·r en ka si'e hin·d. De ska væ bløwen fi'n aa smør nøj o sæ, dæ ska
 39 ryg nøj saa godt, saa godt. De æ nøj, a trower di kaalderr Urtekolonje.

blev noget usikker på benene. Nu kunne Trofast ordne det sidste med ham. Men som a siger: a tykkedes*, Mikkel gjorde den ringeste handel. Ja, siger han så Julius, dét var en af Dres's jagthistorier, som a har fortalt med hans egne ord".

Julius var færdig med hans beretning om Dres Susanne. Vi kom til at snakke om vore pladser, dem vi har, og dem vi før havde haft. Ja, Kristen er så (dvs. ganske vist) hjemme ved hans far og mor, men han har da også været ude at tjene et par år og havde nu også noget at fortælle om hans husbond og madmor og medtjenere* og meget mere. Men lad os nu holde os til, hvad Julius havde på hjerte. Dér hvor han er, der sker der altid noget, og til at fortælle, der er han nu den vildeste*.

"Min husbond er en tør* karl," fortæller så Julius. "Der er ingen, der så nemt render døre* op med ham. Men han var alligevel kommet galt af sted en dag, han var kommet til at spille kort. Han tabte vist endda ikke så få penge. Ja, der var nogen, der sagde, at det drejede sig om hundrede kroner. Niels var noget gal på den snak, men han sagde til mig, at det ikke var nær så meget, som de fortalte, men det var da nok, sagde han. A tror ikke, han har spillet kort siden. Han bliver somme tider med et ord mindet om hans kortspil.

En dag var degnekonen henne til* os. Fru Vistesen må a vel hellere sige, jo for sådan kalder hun da sig selv, og så skal andre vel også. Degnekonen i sognet er altid blevet benævnt Madam, men nu er der nok noget, der er finere. Det er da nogle meget flinke folk både degnen og hans kone, hun er da sådan en skæftet* én. Det er ikke så længe siden, de kom til sognet og ingen kendte, og det er godt nok (gjort) af dem, at de går noget ud til folk for at lære dem at kende, og de fleste vil da også gerne, at de kommer. Fru Vistesen kommer så tit hen til os, der er jo heller ikke ret langt. Nu er hun jo noget pæn på det, hun er jo fra byen, og Stine siger, at en* kan ryge* hende, før en kan se hende. Det skal være blevet fint at smøre noget på sig, der skal ryge noget så godt, så godt. Det er noget, a tror, de kalder det urtekolonje*.

En dag var så degnekonen kommet hen til os, det var Karens fødselsdag*. Som de så sidder og snakker, så kommer posten og lægger et kort med sådan nogle pæne billeder på. A kan forstå, det er ved at blive stort* at sende et kort til nogle gode venner, når de fylder år, og se så en storhed*, det er at få sådan et kort på sin fødselsdag med et tillykke og nogle kønne ord og hist op og her ned. Og sådan fik Karen et kort fra en god ven. Det skulle de da hver-en* have at se. A var nu ikke inde, det er Stine, der har fortalt det. Manden* skulle til-det* i

Jen Daa wa saa æ Dej·nku·en kommen hen' te wos, de wa Kaaern hinde
 Gebu'sdaa. Som di saa sejer aa sna'ker, saa kommer æ Post aa leg'er en Kort
 3 mæ sørn nøj pæn Beller o. A ka faasto, de æ ve'r aa blyw stu'er aa sæ·nd en Kort
 te nøj gue Venner, nær di følder O'r, aa si'e saa en Stu·erhi'er de ær aa fo sørn en
 Kort o si Gebu'sdaa mæ·n Telø·k aa nower kjøn· U'er aa hist op aa herni'er. Aa
 6 sørn fæk Kaaern en Kort fræ·n gu'e Ven. Den sku di da hwær·rjen ha aa si'e. A
 wa no e't in·d, de æ Sti·ne de haar faato'l er. Æ Mand sku te'r i Bøj, hwa dæ e't
 æ nøj Nyt. Han gik aa gjor sæ nøj i Stand, saa sejer æ Dejnkuen te ham, te han
 9 sku da osse komm aa sie dæhær skjønn Kort. De swaa·r han et o. Sørn nøj rejner
 han e't. Naa, sejer hun saa, der er maaske en anden Slags Kort, der interesserer
 Dem mere? Hun æ heller e't røj for aa trøj· nower øwer æ Tæ'r.

12
 Hær wa hun no kommen te den ræ't, de·l sæj·, Niels swaa·r et te dæhær Snak.
 Han wa helles færre te'r aa go, han sku li·g ha hans Moffedisser o, dem stu
 15 han no aa holdt op te æ Ni·es, de wa lissom, dæ wa nøj, han et töt om·. Hwa,
 sejer saa Kaaern, æ dæ nøj Ry'g ve di Moffedisser, a'ter som du stor aa snuer
 i'em? Ja, sejer han saa, a ka da't faasto, hwa de ær, di ryg'er aa, men enten
 18 ær'æ da Urtekolonje, heller osse err Aj·el. Dæ wa engen, dæ saa·j nøj, men Fru
 Madammen bløw slem rød i æ Gjæller. Stine wa framm, men æ Da'r stu o'p,
 hun wa snaar te'r aa fowaa·r sæ æ baa'g ve'n, sørn te engen sku si'e heller hø·r,
 21 te hun grenner. Hun tøj't iløwler, te de snaar wa Søn·d for æ Dejnku·en.”

“A trow'r osse, de æ·n løjn Kaa'l, di Hosbond. For du et osse en Ta·r engang
 24 imell? Faa de vild a da trow, te du haaj godt aa',” sejer saa Kræjsten. “Jaaw, dæ
 æ engen a wos, dæ blywer sko·nt. De wa jen Daa – en Aw'ten warre da – i æ
 Foro'r, vi wa sammelt ind i æ Stow·. Vi haaj faat wo Piver tæ'nd aa so saa aa
 27 sna'ker om dæhær'r røgen Tobak. De wa nu gu'e nok, wa vi jening om·, men
 de koster iløwler ni Peng·. Be'te Niels snakker mæj. Han haa osse faat en bette
 Pi·ef, aa naar han for den tæ'nd, saa æ han en faa·le Kaa'l, aa sna'ker lissom
 30 en gammel Tobaksrø·ger. Ja, sejer han saa, de·r dy·r de Tobak. De ka no e't ha
 kost stuer Slomper, de Graand Tobak han haa røj't. Men han sku jo no vi·s, te
 han osse wa her aa ku snak mej, aa han sejer saa, te han haaj hø'r, te·n ku sjæl
 33 aw·l si Tobak.

Hwis a ka fo ni Tobaksfrø heller Planter, a ve'r e't, hwa de ska væ·r, mo a saa
 36 prøw· aa aw·l nøj i æ Kalgord i den Støj·k ind imor æ øster Kalgorddi·g? Ja, sejer
 Stor Niels, de æ ni godt Ju'erd, men de behøwerr saamænd et aa væ·r te Tobak.
 Du ka prøw aa plant Sigaerr dæ·r. De trower a æ Ju'erd ejner sæ te. Saa ka vi
 39 taa'n Awer hæ Væ·sten omm te Tobak. Be'te Niels æ hejsten engen Taa·ri, men
 dæhær mæ æ Sigarawl, de kam nøj æbaa'g o ham. Han begynd aa spør te'r, hurn

byen, hvad der ikke er noget nyt. Han gik og gjorde sig noget i stand, så siger degnekonen til ham, at han skulle da også komme og se det-her skønne kort. Det svarede han ikke på. Sådan noget regner han ikke. Nå, siger hun så, der er måske en anden slags kort, der interesserer Dem mere? Hun er heller ikke ræd* for at træde nogen over tærne.

Her var hun nu kommet til den rette, det vil sige: Niels svarede ikke på den-her snak. Han var ellers færdig* til at gå, han skulle lige have hans muffedisser på; dem stod han nu og holdt op til næsen, det var ligesom, der var noget, han ikke tykkedes* om. Hvad, siger så Karen, er der noget ryg* ved dine muffedisser, eftersom du står og snuer* i dem? Ja, siger han så, a kan da ikke forstå, hvad det er, de ryger* af, men enten er det da urtekolonje*, eller også er det ajle. Der var ingen, der sagde noget, men fru madammen blev slemt rød i gællerne (dvs. hovedet). Stine var fremme*, men døren stod oppe (dvs. åben), hun var snar* til at forvare* sig bag ved den, sådan at ingen skulle se eller høre, at hun grinnede*. Hun tykkedes alligevel, at det snart* var synd for degnekonen.”

”Jeg tror også, det er en lodden* karl, din husbond. Får du ikke også en tørre* en gang imellen? For det ville a da tro, at du havde godt af,” siger så Kristen. ”Jo, der er ingen af os, der bliver skånet. Det var en dag – en aften var det da – i foråret, vi var samlet inde i stuen. Vi havde fået vore piber tændt og sad så og snakkede om det-her ryggen tobak. Det var nu godt nok, var vi ening* om, men det kostede alligevel nogle penge. Bitte-Niels snakkede med. Han har også fået en bitte pibe, og når han får den tændt, så er han en farlig* karl, og snakker ligesom en gammel tobaksryger. Ja, siger han så, det er dyrt det tobak. Det kan nu ikke have kostet store slumper*, den grand* tobak han har røget. Men han skulle jo nu vise, at han også var her og kunne snakke med, og han siger så, at han havde hørt, at en* kunne selv avle sin tobak.

Hvis a kan få noget tobaksfrø eller planter, a ved ikke, hvad det skal være, må a så prøve at avle noget i kålgården* i det stykke ind imod det østre (sten)dige om kålgården? Ja, siger Store-Niels, det er noget godt jord, men det behøver det sāmænd ikke at være til tobak. Du kan prøve at plante cigarer dér. Det tror a, jorden egner sig til. Så kan vi tage en ager her vesten omme til tobak. Bitte-Niels er ellers ingen tåri*, men det-her med cigaravlén, det kom noget bag på ham. Han begyndte at spørge til, hvordan jorden så skulle behandles, men tog sig lige i det – kan-være* også fordi vi andre ikke kunne holde os længere, men kom til at grinne*. Manden* grinnede ikke. Han sagde til Niels, at han måtte vide at give cigarerne en god gøde*. Det skulle helst være hønsemøg, sådan (at) cigarerne kunne få den rette* gode smag. Bitte-Niels havde det ikke godt længe

æ Juerd saa sku behandles, men tuk sæ lig i'er – ka væ:r osse for'e vi ander et
 ku hol'd wos længer, men kam te'r aa grenn. Æ Mand grenner e't. Han saaj te
 3 Niels, te han mot ver aa gi æ Sigaerr en gu'e Gøø. De sku helst væ Hø:nmog',
 sørn æ Sigaerr ku fo den ræ't gu'e Smaag. Be'te Niels haa:jer et godt læng: a'ter.
 Vi spuer immeran te'r, om han haaj faat hans Sigaerr planter, hejsen mi'en vi,
 6 de wa ve:æ Ti, hwis di ska blyw mo', hwa di jo gja:r skul'd. Grønn Sigaerr er et
 goo aa rø:g, mi'en vi e't.

9 A kam godt a'terr jen Daa, a kam te'r aa værr mæ Stuer Niels. No, de wa no e't
 stuer Slomper, de drejer sæ omm. De wa i Slæt. Æ Dawlejer kam e't, saa fæk vi
 æ Mand narr mej ni'er aa slaa. Han wa e't saamøj hower o de Ar:ber. Han kam
 12 dronten godt æbaag atter vi ander ni'er te æ Eng. Men han ku skam godt brug æ
 Hjølli. Da vi sku ha waa Formejdesmelmar, haaj han go:n en Fo:ldsko'r om æ
 Laangkrog, vi kaalder en. Te waa Melmar drak vi de Graand Øl vi haaj mej. Aa
 15 da vi haaj arberr en gu'e Stø'r ijen, wa a tøjte, aa de wa møj', lo a mæ faastaa
 mæj – aa gruelig warm war er. A æ skam osse tøjte, sejer æ Mand saa. No ska
 æ jo e't væ godt aa drek Aawand, for hejsen sku a drek sørn aa æ O, te en sku
 18 swen:d ve'er. Saa æ du no et saa ledt ta'r i æ Hals, saaj vi te ham. Ja, saa ta'r æ a
 da, te æ Wand de:l swen:d, hwis a drak de a kun:d. Vi wa nar:worn nok te'r, te vi
 ga wos te'r aa værr, men de bløw da't om ant ind en Pu'end Sokolade, som saa
 21 sku dre'kes te waa Opskjær. Vi vild da gja:r haa æ O ter aa swen:d.

Niels laa:j æ Hjølli aa pot sæ ni'er ve æ O aa ga sæ ter aa bæl Wand i sæ. De
 24 bløw han snaar færr mej, aa vi grenner godt aa ham, da han rejst sæ ijen. No,
 sejer vi saa te ham, ær æ Wand saa swonden i æ O, du mi'en? Ja, swaa:r han,
 de ær æ da rigtignok. Saa:aa, sejer a saa, de ka a da't si'e. Nej, I æ da wol e't
 27 saa toвле, te I trower, te:n ka si'er. A tuk syw Mondfuld, aa saa møj mo æ O da
 væ swonden. A vild da't trow, te dæ æ nower, dæ æ saa tombe, te di trower, jen'
 ka drek sørn, te en ka si'er o æ Wandstand. Dæ stu vi. A vest et ret, hwa en sku
 30 trow, aa hwa en sku sej. Men a send da Bøj mæ æ Dawvown atter æ Sokolade.
 De gik a saa ind aa ga Kaaern, da vi wa nærve'r aa ha ophøst. A trower hun
 moerr sæ nøj øwerr, hwa som wol heller e't wa saa sær. Ja, sejer hun, Sokolade
 33 te æ Opskjær haaj vi no faat iliwaller.

Den Daa vi wa færr mæ'r aa høst, fæk vi saa Opskjær ad Awten. Kaaern æ
 36 sommen e't hæjsen saa ruttet, men den Daa haaj hun ræt røwen sæ op. Vi fæk
 de Sokolade vi ku dre'k mæ Ævelskywer aa Hwerrebrød. Dæ wa hejsen engen
 smal: Stejer. Dæ kam tow Flasker Mjø o æ Bu'er, aa de sku dre'kes, saa:j æ
 39 Mand. A holdt nøj ijen. A ka e't to:l saa møj', saa:j a. Men Stuer Niels drak sjæl
 godt aa'er, aa han so aa drell wos. Naar bare en passer o aa fo nok, saa blywer

efter. Vi spurgte immeran* til, om han havde fået hans cigarer plantet, ellers mente vi, det var ved tiden*, hvis de skal blive mod*, hvad de jo gerne skulle. Grønne cigarer er ikke gode at ryge, mente vi ikke.

A kom* (selv) godt efter det en dag, a kom til at vædde med Store-Niels. Nå, det var nu ikke store slumper*, det drejede sig om. Det var i slætten*. Daglejeren kom ikke, så fik vi narret manden* med ned og slå. Han var ikke så-meget* hovet* på det arbejde. Han kom druntende* godt bagefter os andre ned til engen. Men han kunne skam godt bruge høleen*. Da vi skulle have vores formiddagsmellemmad, havde han gået et foldeskår* om Langkrogen, (som) vi kalder den. Til vores mellemmad drak vi den grand* øl, vi havde med. Og da vi havde arbejdet et godt stød* igen, var a tørstig, og det (var) meget, lod a mig forstå med – og grueligt varmt var det. A er skam også tørstig, siger manden så. Nu skal det jo ikke være godt at drikke åvand, for ellers skulle a drikke sådan af åen, at den skulle svinde ved det. Så er du nu ikke så lidt tør i halsen, sagde vi til ham. Ja, så tør er da jeg, at vandet det vil svinde, hvis a drak det a kunne. Vi var narvorne* nok til, at vi gav os til at vædde, men det blev da ikke om andet* end et pund chokolade, som så skulle drikkes til vort opskær*. Vi ville da gerne have åen til at svinde.

Niels lagde høleen* fra sig og puttede sig ned ved åen og gav sig til at bælge vand i sig. Det blev han snart* færdig med, og vi grinede* godt af ham, da han rejste sig igen. Nå, siger vi så til ham, er vandet så svundet i åen, mener du? Ja, svarede han, det er det da rigtignok. Så-å, siger a så, det kan a da ikke se. Nej, I er da vel ikke så tovlige*, at I tror, at en* kan se det. A tog syv mundfulde, og så meget må åen da være svundet. A ville da ikke tro, at der er nogen, der er så tumpede*, at de tror, en kan drikke sådan, at en kan se det på vandstanden. Dér stod vi. A vidste ikke ret*, hvad en skulle tro, og hvad en skulle sige. Men a sendte da bud med dagvognen efter chokoladen. Det gik a så ind og gav Karen, da vi var nær ved at have ophøstet*. A tror, hun morede sig noget over det, hvad der vel heller ikke var så sært. Ja, siger hun, chokolade til opskæret* havde vi nu fået alligevel.

Den dag vi var færdige med at høste, fik vi så opskær* om aftenen. Karen er såmænd ellers ikke så ruttet*, men den dag havde hun ret* revet sig (op). Vi fik det chokolade, vi kunne drikke, med æbleskiver og hvedebrød. Der var ellers ingen smalle steder. Der kom to flasker mjød på bordet, og det skulle drikkes, sagde manden*. A holdt noget igen. A kan ikke tåle så meget, sagde a. Men Store-Niels drak selv godt af det, og han sad og drillede os. Når bare en* passer på at få nok, så bliver en ikke syg af det, sagde han. Og vi fik det da drukket.

- en e't sy'k aa'er, saa:j han. Aa vi fæk er da dro'ken. Men o æ Daa a'ter lo Stue-er Niels i æ Sæng aa wa sy'k. Da han bløw rask ijen, ku vi e't læ væ:r aa drell.
- 3 Vi saaj te ham, te naar di te næst O'r sku ha Opskjær, saa mot di sie aa ha trej Flasker Mjø, sørn han osse ku fo nok aa'r. De vild væ de raa'erst aa væ fri faa dæ hæ'r Legen i æ Sæng aa bræk sæ o æ Daa a'ter, saaj vi te ham.
- 6
- Jaaw, i melstaa'nd for æ Mand osse en bette Hip. De ka han godt ta, osse naar en taaler Donder te ham, faa de ka a da godt gjør. Jen Daa i æ trawlt Ti sku vi
- 9 kør Mog, aa a rejent da mæj, te han vild kyer den jen Vown. Saa stak han li·g aa i Bøj' i Stej for. A bløw nøj gal' i æ Hue. Da han kam hjem – de wa e't enden Sengawten – da saaj a li·g te ham: Ja di Bygaang aa di Søwn de'r du gue te'r
- 12 aa fo pa'st, hur en saa kommer om· ve'r mæ æ Ar·ber, de haa da mender aa sej·. Ja, swaa'r han, de haa da't saa møj aa sej mæ jen fræ heller te, naar en haar sørn en væ:r'n Kaa'l, dæ ka sæt Skik o'r de Hiele, aa bode o Mand aa Folk. A
- 15 haar i hwær Fald faat saat faa ledt Skik o æ Mand, swaar a ijen, faa saa haaj han bløwen hjemm aa taan sæ ni nøtte te.”
- 18 “Di Plads æ ves gue nok,” sejer saa Kræjsten. “Ka a et fo en atter dæ? A·el e't blyw ve aa go dæhjemm alti·r. “ “Jaaw, de'r a ves o du kan, som en gue Kammerat ska a gja·r anbefa·l dæ.” “De wa godt,” sejer saa Kræjsten, “ka du et
- 21 skryw en Anbefaling mæ de samm? Du æ jo lisaa gu'e te'r aa skryw· som te'r aa sna'k.” “Jow, fly mæ li·g de Støk Bly·nt, du sejer mej. A trower, a haa'r en Støk Papir i æ Lomm.” Julius ga sæ te'r aa skryw· aa sna'ker nøj ind imell, saa
- 24 de tuk jo nøj Ti, men endle bløw han færr. Han laa·j æ Skrywels o æ Bu'er'd. A bløw saat te'r aa løs en op. Hæ·r er en:
- 27 “Jeg Undertegnede har en Del første Haands Kendskab til Kristen Lauritsen, og jeg vil gerne hermed anbefale ham som en i alle Maader tro og paalidelig ung Mand, der altid stræber efter at faa det bedst mulige ud af enhver Situacion.
- 30 Ganske vist var han noget doven, da han var Oppasser for Kaptajn Pram, men det bør ikke lægges ham til Last som Cevil. Jeg tror at han efterhaanden har opsparet en ret anselig Mængde Arbejdskraft, som nu ganske naturlig kan
- 33 komme hans vordende Arbejdsgiver eller Husbond til Gode. Jeg kan oplyse, at han har været et helt Aar tilende i en Plads, han har haft. Kristen Lauritsen har god Forstand paa en Gaards Drift – da efter hvad han selv siger, og jeg har aldrig
- 36 taget ham i en større Usandhed. Endelig mener jeg, at K. Lauritsen ejner sig til en noget overordnet Stilling – som Bestyrer, Forvalter eller lignende, idet der er noget respæktindgydende over hans Fremtræden. Det gælder i Særdeleshed,
- 39 naar han viser sig for Rekrutterne med Kaptajn Prams Kasket og Vaabenfrakke paa. Han være hermed anbefalet paa det bedste. – Julius Jensen.”

Men dagen efter lå Store-Niels i sengen og var syg. Da han blev rask igen, kunne vi ikke lade være at drille. Vi sagde til ham, at når de næste år skulle have opskær, så måtte de se at have tre flasker mjød, sådan han også kunne få nok af det. Det ville være det rareste at være fri for det-her liggen i sengen og brække sig dagen efter, sagde vi til ham.

Jo, imellemstunder* får manden* også et bitte hib. Det kan han godt tage, også når en* taler dunder til ham, for det kan a da godt gøre. En dag i den travle tid skulle vi køre møg, og a regnede da med, at han ville køre den ene vogn. Så stak han lige af i byen i stedet for. A blev noget gal i hovedet. Da han kom hjem – det var ikke før sengeaften* – da sagde a lige til ham: Ja din bygang og din søvn, det er du god til at få passet, hvordan en så kommer om ved det med arbejdet, det har da mindre at sige. Ja, svarede han, det har da ikke så meget at sige med én fra eller til, når en har sådan en værgende* karl, der kan sætte skik på det hele, og både på mand og folk. A har i hvert fald fået sat for lidt skik på manden, svarede a igen, for så var han blevet hjemme og havde taget sig noget nyttigt til.”

”Din plads er vist god nok,” siger så Kristen. ”Kan a ikke få den efter dig? A vil ikke blive ved at gå derhjemme altid.” ”Jo, det er a vis på, du kan, som en god kammerat skal a gerne anbefale dig.” ”Det var godt,” siger så Kristen, ”kan du ikke skrive en anbefaling med det samme? Du er jo lige så god til at skrive, som til at snakke.” ”Jo, fly* mig lige det stykke (dvs. den stump) blyant, du sidder med. A tror, a har et stykke papir i lommen.” Julius gav sig til at skrive og snakkede noget ind imellem, så det tog jo nogen tid, men endelig blev han færdig. Han lagde skrivelsen på bordet. A blev sat til at læse den op. Her er den:

”Jeg undertegnede har en del førstehånds kendskab til Kristen Lauritsen, og jeg vil gerne hermed anbefale ham som en i alle måder tro og pålidelig ung mand, der altid stræber efter at få det bedst mulige ud af enhver situation. Ganske vist var han noget doven, da han var oppasser for kaptajn Pram, men det bør ikke lægges ham til last som cevil. Jeg tror, at han efterhånden har opsparet en ret anelig mængde arbejdskraft, som nu ganske naturligt kan komme hans vordende arbejdsgiver eller husbond til gode. Jeg kan oplyse, at han har været et helt år til ende i en plads, han har haft. Kristen Lauritsen har god forstand på en gårds drift – da efter hvad han selv siger, og jeg har aldrig taget ham i en større usandhed. Endelig mener jeg, at K. Lauritsen ejner sig til en noget overordnet stilling – som bestyrer, forvalter eller lignende, idet der er noget respæktindgydende over hans fremtræden. Det gælder i særdeleshed, når han

“No ka du li·g ta aa leg æ Anbefaling i di Skudsmolsbog, aa a vel trow, te du for møj’ Faanywels aa’en,” sejer han saa Julius. “Jaaw, tak ska du ha, men den
 3 Anbefaling trower a’t dæ hjælper mæ te nower Tjennest aa da almindst som di A’terfølger. Men de forholder sæ nok sørn, te du·el et fræ Raasgord.” “Jaaw, a vel sommen saa. Ver I e’t, hu en ka kyef en bette raar Hjemmen te·n ski’kle
 6 Pris – heller osse, ka væ·r de wa kloger, en skromlings Gor’d, te·n ku kom ter aa dryw op. En ska engaang te’r aa ha nøj faa sæ sjæl,” sejer saa Julius. “No, vel du ter aa ha kjøwt Hjemmen,” sejer a saa. “Du æ wol e’t bløwen faalower mæ
 9 Stuer Ann?” “Nej a æ e’t. De·æ wol et dæ, dær æ ve’r aa blyw faalower?” “Nej,” saa·j a, “hurn sku a blyw de?” “De ve’r a e’t, men du ku jo prøw· aa spør hin·d om er, som du somti følles mæj te Mar’ken.”

12 Julius mien faaresten e’t, te Stuer Ann wa saa reng·. “Dær hu hun ær, ska hun go u·r alti·r aa gjør Kaa’ls Ar·ber. Kommer hun endle ind, saa æ dær Udry all
 15 Ste·r, aa saa ska hun i Sweng osse indenda·r. Aa mal’k ska hun bode føst aa sidst. Men hun taar de Hi·ele mæ·n gu’e Humør. No haar hun li·g stæj’ sæ hen te Thusholm fræ føst November. A ønsker hind Tellø’k mæ’r. I Thu·sholm ska dæ
 18 osse bestelles nøj, men I ka trow, dær ær Orden o all Teng. Aa Mætt Thu·sholm taar sæ møj a hinde Pig·er. Ja, di ska lær Orden, aa di ska osse sjæl se ordlig u’r. Mætt ka osse godt u·n dem ni Frihi’er, di mo et sørn go u·rn nowti aa væ færdig.
 21 De ska nok hjælp o Ann aa kom te Thu·sholm. Dæ ska nok blyw en Pi·g a hind. Hun ær heller e’t ur·n Yn·d.”

24 Kræj·sten spuer mæ, om a bløw i mi Plads. A mot saa faaklaa·r dem, te a sku hjem. Faaresten faato·l a dem saa, te dæ wa·n Kaa’l, dæ kam ræ·nen a’ter mæ op i æ Na·rgaa·r i Daa, knap a wa kommen hæru·r. “De wa sørn en bette klæj’n
 27 Stæg’el, a kjæ·nd ham e’t, de lu’e te’r, te han kjæ·nd mæ. Han spu·er, om a bløw i mi Plads længer ind te November. Nej, de gjør a jo saa e’t. Han vild saa gjær ha aa ver, om de wa·n gue Plads. Han haaj tent o aa hør te’n ve mi Hosbond. A
 30 saaj: Ja, dær ka enhwær væ tjent mæ’r aa væ·r. Mon du et sku kind ham, Julius? Han tjænt i Kaalsbjerr, saa·j han.” “No·, ær æ ham,” sejer saa Julius, “jaaw, ham kinder a godt, Las Lassen hi’er han. Ja de æ·n bette Morris aa si’e te, men I ka
 33 trow, te han æ sekker nok. Han tjænner sammel mæ mi Kusine. De laa’er te’r, te han gor hans Tjennest u’r i Kaalsbjerr. De æ dæ manne, dæ haa waat dær, te dæ e’t haa’r.

36 Kræ Kaalsbjærr æ saamøj en Vrengel aa væ·r ve. Sidst Sønde wa a hjemm ve mi Faa’r aa Mu’er, da wa Janne aa hinde Søster dær o Besøg, ja, de·r mi
 39 Kusiner. Janne faato·l, te no wa di færr mæ’r aa høst. Te’r aa begynd mæj gik La·s jenner aa høst. Hun band op a’ter ham, aa de ku snaar se u’r te’r, te de sku

viser sig for rekrutterne med kaptajn Prams kasket og våbenfrakke på. Han være hermed anbefalet på det bedste. – Julius Jensen.”

”Nu kan du lige tage og lægge anbefalingen i din skudsmålsbog, og a vil tro, at du får megen fornøjelse af den,” siger han så Julius. ”Jo, tak skal du have, men den anbefaling tror a ikke hjælper mig til nogen tjeneste og da allermindst som din efterfølger. Men det forholder sig nok sådan, at du ikke vil fra Rosgård.” ”Jo, a vil såmænd så. Ved I ikke, hvor en* kan købe en bitte rar hjemmen* til en skikkelig pris – eller også, kan-være* det var klogere, en skrumlings* gård, som en kunne komme til at drive* op. En skal engang til at have noget for sig selv,” siger så Julius. ”Nå, vil du til at have købt hjemmen,” siger a så. ”Du er vel ikke blevet forlovet med Store-Anne?” ”Nej a er ikke. Det er vel ikke dig, der er ved at blive forlovet?” ”Nej,” sagde a, ”hvordan skulle a blive det?” ”Det ved a ikke, men du kunne prøve at spørge hende om det, som du sommetider følges med til marken*.”

Julius mente for resten ikke, at Store-Anne var så ringe. ”Der hvor hun er, skal hun altid gå ude og gøre karls arbejde. Kommer hun endelig ind, så er der uryd* alle steder, og så skal hun i sving også inden døre. Og malke skal hun både først og sidst. Men hun tager det hele med et godt humør. Nu har hun lige stedt* sig hen til Thuesholm fra første november. A ønsker hende tillykke med det. I Thuesholm skal der også bestilles noget, men I kan tro, der er orden på alting. Og Mette Thuesholm tager sig meget af hendes piger. Ja, de skal lære orden, og de skal også selv se ordentlige ud. Mette kan også godt unde dem nogen frihed, de må ikke sådan gå uden nogentid* at være færdige (dvs. have fri). Det skal nok hjælpe på Anne at komme til Thuesholm. Der skal nok blive en pige (ud) af hende. Hun er heller ikke uden ynde.”

Kristen spurgte mig, om a blev i min plads. A måtte så forklare dem, at a skulle hjem. For resten fortalte a dem så, at der var en karl, der kom rendende efter mig oppe i Nørregade i dag, knapt a var kommet herud. ”Det var sådan en bitte klejn stegl*, a kendte ham ikke; det lod til, at han kendte mig. Han spurgte, om a blev i min plads længere end til november. Nej, det gør a jo så ikke. Han ville så gerne have at vide, om det var en god plads. Han havde tænkt på at høre* til den ved min husbond. A sagde: Ja, dér kan enhver være tjent med at være. Mon du ikke skulle kende ham, Julius? Han tjente i Karlsbjerg, sagde han.” ”Nå, er det ham,” siger så Julius, ”jo, ham kender a godt, Lars Larsen hedder han. Ja det er en bitte murris* at se til, men I kan tro, at han er sikker nok. Han tjener sammen med min kusine. Det lader til, at han går hans tjeneste ud i Karlsbjerg. Det er der mange, der har været der, der ikke har (gjort).

Høstlandskab. Xylografi 1866.

Fra Gunnar Knudsen: *Dansk Bondeliv i forrige århundrede* (1975) s. 75

blyw dæ' rve. Jen Daa kam saa Kræ Kaalsbjerr hen i æ Mark te dem. Han gik
 aa wa nøj per'ken lisom han plejer, saa sejer han: Trowr du, te du nowtir fo de
 18 Kuer høst? A tøwes et, de ser bedst u'r. Ingen ka no law nok for ham. Men Janne
 saa:j te mæ, te di haaj hænd godt i æ hiel Ti. Nej, sejer saa La's, a haa da't den
 bæst Trow ter, te a jener ka fo al de Ku'er høst, hwis de da ska høstes i O'r. A
 21 vest heller e't ant, ind te I alti haar gon tow Ja'r hæ:r. La's wa bløwen en be'te
 Graand gal i æ Hue. No, sejer han saa æ Mand. Ja, naar æ Kaa'l et æ vær'n nok,
 naar de skrier for reng· faa ham, saa ka'n blyw nøj te'r mæ:n Ja'r mier. Da ska
 24 a nok gjør mi Tu'r, aa ska nok følle enhwær som helst mæ:æ Hjølli, swaar La's.
 How, how, sejer æ Stemmell saa, du ska e't væ saa kowte. Du ka ves nem fo di
 Øwermand aa si'e. Da han haaj faat de saa'j, saa gik han.
 27

Hwa trower I saa, han gjo:r, jaaw, han gik hjem aa gjor hans Hjølli i Stand aa
 fæk en haa·err. Saa o æ Daa a'ter saa stil æ Mand i æ Mark mæ æ Hjølli, æ
 30 Ku·en wa mæj som Opbender, no sku dæ høstes. Aa de wa saa remle, te naar
 dæ ret sku bestelles nøj, saa sku Dem Sjæl' go æ foraa. La's aa Janne haa nok
 spøt i æ Hinder, di vest jo aller, hwa di ku væ kommen u'r for. No, men di haaj
 33 nok et behow aa spøt mi·er ind jen Gaang, faa sjæl' om Kræ Kaalsbjerr faj·mt
 aa fægter om sæ i en faa·le Ti, saa skræj er no e't stær·ker ind jawnhen, aa La's
 fulle ham li·g i æ Hæ·l, ja æ Opbender wa jo da imell. Da di haaj go·n sørn en
 36 Par Sko'r, saa kam La's i Tanker om·, te han haaj ves Raad te'r aa drell en be'te
 Graa'nd. Da æ Mand haaj taan fat o'n fresk Skor, aa La's haaj strøgn hans Hjølli
 æ baag ve ham, saa laaj La's bæge Aar·mer o æ Rø'k aa:æ Hjølliblaa, saa stu han
 39 dær lisaa magle aa sna'ker mæ Janne, te æ Mand wa indda en gue Stø'k fræ æ
 Æ·end. Saa tu La's fat, aa de waa'r et læng·, inden han haaj indhint æ Kaalsbjerr.

Kristen Karlsbjerg er så-meget* en vringel* at være ved. Sidste søndag var a hjemme ved min far og mor, da var Janne og hendes søster der på besøg, ja, det er mine kusiner. Janne fortalte, at nu var de færdige med at høste. Til at begynde med gik Lars alene og høstede. Hun bandt op efter ham, og det kunne snart* se ud til, at det skulle blive derved. En dag kom så Kristen Karlsbjerg hen i marken til dem. Han gik og var noget pirken*, som han plejer, så siger han: Tror du, at du nogentid* får det korn høstet? A tykkes* ikke, det ser bedst ud. Ingen kan nu lave nok for ham. Men Janne sagde til mig, at de havde hængt godt i hele tiden. Nej, siger så Lars, a har da ikke den bedste tro til, at a alene kan få al det korn høstet, hvis det da skal høstes i år. A vidste heller ikke andet, end at I altid har gået (med) to jern* hér. Lars var blevet en bitte grand* gal i hovedet. Nå, siger han så manden*. Ja, når karlen ikke er værgende* nok, når det skrider for ringe for ham, så kan en* blive nødt til det med et jern mere. Da skal a nok gøre min tur*, og a skal nok følge enhversomhelst med høleen*, svarede Lars. Hov hov, siger stemmelen* så, du skal ikke være så kovtet*. Du kan vist nemt få din overmand at se. Da han havde fået det sagt, så gik han.

Hvad tror I så, han gjorde, jo, han gik hjem og gjorde hans høle* i stand og fik den haret*. Så dagen efter så stillede manden* i marken med leen, madmor var med som opbinder*, nu skulle der høstes. Og det var så rimeligt, at når der ret* skulle bestilles noget, så skulle dem selv* gå foran. Lars og Janne har nok spyttet i hænderne, de vidste jo aldrig, hvad de kunne være kommet ud for. Nå, men de havde nok ikke behov (for) at spytte mere end én gang, for selv om Kristen Karlsbjerg fajmede* og fægtede om sig en farlig* tid, så skred det nu ikke stærkere end jævnt hen, og Lars fulgte ham lige i hælene, ja, opbinderen var jo da imellem. Da de var gået sådan et par skår*, så kom Lars i tanker om, at han havde vist råd til at drille en bitte grand*. Da manden havde taget fat på et frisk skår, og Lars havde strøget* hans (dvs. sin) høle bag ved ham, så lagde Lars begge arme på ryggen af hølebladet, så stod han dér lige så magelig og snakkede med Janne, til manden var endda* et godt stykke fra enden. Så tog Lars fat, og det varede ikke længe, inden han havde indhentet ham Karlsbjerg. Når det så var sket, så tog Lars og Janne et bitte hvil igen for så lidt efter at indhente manden med hans opbinder.

Da det havde gentaget sig nogle gange, så siger manden*: Lars, du kan lige tage mit skår*, a skal have set til min høle*, der er noget ved-det* med den. Ja, det gjorde så Lars. Men hvad er der ved-det med din le? spurgte han så om. A ved det ikke, men spjarren* er da for stakket*, den vil ikke tage kornet med sig. Den er ikke for stakket, sagde Lars, du skal bare flytte den et hul eller to frem. Men

Naar de saa wa ski'e, saa tu La's aa Janne en bette Hwil ijen for saa ledt a'ter aa indhent æ Mand mæ hans Opbender.

3

Da de haaj gjentaa'n sæ nower Gaang, saa sejer æ Mand: La's, du ka li'g ta mi
Sko'r, a ska ha sjet te mi Hjølli, dæ æ nøj ve'r mæ'en. Ja, de gjø'r saa La's. Men
6 hwa æ dæ ve'r mæ di Hjølli? spuer han saa omm. A ve'r er e't, men æ Spjard
æ da faa sta'ke, den el et taa æ Ku'er mæ sæ. Den æ et faa sta'ke, saa:j La's, du
ska bare fløt en en Hwol heller taaw fram. Men di byt Sko'r, aa no ware La's
9 dæ gik foraa – en Stø'r da, faa de vist sæ, te han ku go fræ æ Mand aa indhint
ham ijen – heller som en sejer: Go for fræ ham aa baa'g te ham. Hwærgaang
Kræ Kaalsbjerr sørn bløw indhint, saa mot di byt Sko'r ijen. Æ Mand wa nok
12 e't slæt saa kurassi, som han wa o æ Daa fa'r, men han töt nok e't, han ku væ
bekjæ'nd aa ræ'nd fræ er. Men no wa han saa heldig, ka en ves godt sej, te dæ
kam en Par lø's Fo'r ræ-nen mæ djæ Lamm aa rend ind i æ Hawer, som di høst
15 o. Ja, dæhæ'r ka e't go, sejer
han saa, a kommer te'r aa ska
hjælp æ Dreng mæ'r aa fang
18 dæhæ'r Kræ'ger. De ka væ'r,
a ska ha nøj skarr i djæ Tø'err
osse, di for ves faa ledt Græs.
21 Saa gik han aa Kjæsten. La's
aa Janne di godter dem nøj
øwerr. Kjæsten gjor ves osse,
24 hun ku da't læ væ'r aa fli'r
ar'e, saa:j Janne.

27 Om æ Kaalsbjerr fæk skarr
te:æ Fo'rtø'err, ve'r a e't, men
han gjor da nøj faanoftig, han
30 gik hen aa fæk Lowning o'en
Høstkaa'l, de wa Thomas
Kja'r. Han kam saa mæ hans

Leen "hares", d.v.s. skærpes med en harehammer.
Foto: Nationalmuseet, i *Hundrede Aar*, s. 95.

33 Opbender o æ Daa a'ter. Da han aa La's kam te'r mæ æ Hjølli, saa hjalp æ
snaar o æ Ku'er. De Høsten de haar Thomas li'g æ Smerd o. I Kaalsbjerr vel
di faaresten gja'r behold La's te næst O'r. Kjæsten æ'n faanoftig Ku'en, hun
36 sna'ker te Janne omm aa blyw, aa hun vil-d osse, di sku behol-d La's. Han vild
nok osse godt ha bløwen dær, hwis æ Mand haaj waat lisaa flenk som æ Kuen.

de byttede skår, og nu var det Lars, der gik foran – et stød* da, for det viste sig, at han kunne gå fra manden og indhente ham igen, eller som en* siger: Gå *for* fra ham og *bag* til ham. Hver gang Kristen Karlsbjerg sådan blev indhentet, så måtte de bytte skår igen. Manden var nok ikke slet så kurassig*, som han var dagen før, men han tykkedes* nok ikke, han kunne være bekendt at rende fra det. Men nu var han så heldig, kan en vist godt sige, at der kom et par løse får rendende med deres lam og rendte ind i havre(marke)n, som de høstede på. Ja, det-her kan ikke gå, siger han så, a kommer til at skulle hjælpe drengen med at fange de-her kræger*. Det kan være, a skal have noget (mere reb) skarvet* i deres tøjrs også, de får vist for lidt græs. Så gik han og Kirsten. Lars og Janne de godtede dem noget over det. Kirsten gjorde vist også, hun kunne da ikke lade være med at flere* lidt af det, sagde Janne.

Om ham Karlsbjerg fik skarvet* til fåretøjrene, ved a ikke, men han gjorde da noget fornuftigt: han gik hen og fik lovning på en høstkarl, det var Thomas Kjær. Han kom så med hans opbinder dagen efter. Da han og Lars kom til med høleen*, så hjalp det snart på kornet. Det med at høste, det har Thomas lige smeddet* på. I Karlsbjerg vil de for resten gerne beholde Lars til næste år. Kirsten er en fornuftig kone, hun snakkede med Janne om at blive, og hun ville også, at de skulle beholde Lars. Han ville nok også godt være blevet der, hvis manden* havde været lige så flink som konen.

Når en* ellers træffer sammen med Kristen Karlsbjerg, så skulle en ikke tro, at han var sådan en tværi* til daglig, for ude er han så svær* og så sleg*. A var sammen med ham en gang for ikke så længe siden, da kom a til at snakke med ham. Han var så flink og så skred*, at det var grove*. Til sidst sagde han til mig, om han ikke kunne stede* mig for næste år. Han ville godt til at have en værgende* karl, lod han mig vide. A sagde, at a vidste ikke andet, end at han havde en værgende karl. Det svarede han ikke noget på.” Julius sagde til mig, at a kunne godt anbefale Lars til min plads som en god afløser.

Mod aften

Vi snakkede om, at vi skulle egentlig (have) haft en markeds gave med hjem. ”Ja,” siger Julius, ”hvis en* havde mange penge, så kunne en gå ned på torvet og købe en skæppe æbler, ligesom Peder Pejter i Toustrup han gjorde. Jo, a kom til, da de var ved at handle om dem. De kom så til rette om prisen. Han gav en

Naar en hejsen træffer sammel mæ Kræ Kaalsbjerr, saa sku en e't trow, te han wa sørn en Tvæ-ri te dawle, for u-r dær æ han saa swaa'r aa saa sle'g. A wa
 3 sammel mæ ham en Gaang faa e't saa læng sin-d, da kam a te'r aa sna'k mæ ham. Han wa saa flenk aa saa skre', te de wa grow'. Te sidst saaj han te mæ, om han e't ku ste- mæ faa næst O'r. Han vild godt te'r aa haa'n vær-n Kaa'l, lo han
 6 mæ ver. A saa-j, te a vest et andt, ind te han haa-j en vær-n Kaa'l. De swaa-r han e't te." Julius saaj te mæ, te a ku godt anbefa:l La-s te min Plads som en gu'e Awløser.

9

Ar Aw'ten

12 Vi sna'ker om-, te vi sku ernlig hat en Mar'kensgaw- mej hjem. "Ja," sejer Julius, "hwis en haaj manne Peng-, saa ku en go ni'er o-æ Tor'e aa ky-ef en Skip Ævler, lisom Peder Pejter i Toustrup han gjo-r. Jaaw, a kam te, da di wa ve'r aa
 15 handel om em. Di kam saa teræ't om æ Pris. Han ga en Kro-n for em. Han gik ni'er te æ Kjømand atter djæ Hakkelssæk te'r aa taa'em i. De wa en ornlig Slant aa kom hjem mæj. Æ Ævler wa gu-e nok. Peder ga mæ jen', den smaajt godt, saa
 18 haar æ sommen mender aa sejt, hurndi ser u'er."

"En ska snaar ter aa haa æ Ni-es vend ar Hjemmen te," mi-en Kræjsten. "A
 21 tøwes, de blywer saa mørk. De æ wol e't ve'r aa træk op te Rejn? De ka jo vær-, de kommer te'r aa pas, for Gammelmu'er hun mi-en i Gu'er, te æ Hemmel wa ve'r aa ligen en Fo-rmaw-. Ja, hun sejer te: Naar æ Hemmel ligner en Fo-rmaw-,
 24 saa vel æ ræj-n inden trej Daw'." "De stemmer nøj sammel mæ Faars Snak," saa-j Julius. "Han sejer te: Naar æ Hemmel ær som en nysklipper Fo'r, saa vel æ rej-n, i hurndi de go'r. A ve'r e't om I laaj Mærk te'r, men æ Hemmel ligent nøj
 27 en Fo-rmaw- i Gu'er, saa vi for saamænd nok Rejn i Maa-r." "De gjør vi nok," sejer saa Kræjsten, "for en Par Daw- sind, da wa dæ sørn en Swalm." Ja, Julius mi-en osse, te de haaj sørn swalemt. "O æ Tamberdaa wa æ Vend i æ Sønden, aa
 30 de rejent osse nøj, saa de æ nok e't sekker, de-l go slet saa gelassen mæ æ Høst, som de haa gjor te dæhæ'r." "A ve'r et hurndi æ Vejle ka bly-w i Maa-r heller o æ Daa a'ter, heller næst Daa' ijen, aa de æ dæ nok engen a wos, dæ ka sejt, men
 33 vi for i hwer Fald e't Rejn i Daa. De æ mi Mjenning," saa-j a. Saa bløw dæ e't sna'ker mier om æ Vejle.

36 Men vi kam te'r aa sna'k nøj om dæhæ'r Sej-, som vi li-g haar hør nøj aa', aa som dem Gammel alti ka fo anvæ'n i djæ Snak. Julius mi-en, han vest, hwa hans Gammelfaa'r vild ha bemærker, hwis han wa klaar øwer, te han, Julius, so' hæ-r.
 39 "Jaaw, saa vild han nok ha saa'j: Du ska pas di Snit aa et di Skidt. De æ ve'r aa

krone for dem. Han gik ned til købmanden efter deres hakkelsessæk til at tage dem i. Det var en ordentlig slant* at komme hjem med. Æblerne var gode nok. Peder gav mig et, det smagte godt, så har det såmænd mindre at sige, hvordan de ser ud.”

”En* skal snart til at have næsen vendt hjemad,” mente Kristen. ”A tykkes*, det bliver så mørkt. Det er vel ikke ved at trække op til regn? Det kan jo være, det kommer til at passe, for gammelmor* hun mente i går, at himlen var ved at ligne en fåremave. Ja hun siger at: Når himlen ligner en fåremave, så vil det regne inden tre dage.” ”Det stemmer noget sammen med fars snak,” sagde Julius. ”Han siger at: Når himlen er som et nys* klippet får, så vil det regne, hvordan det (end) går. A ved ikke, om I lagde mærke til det, men himlen lignede noget en fåremave i går, så vi får såmænd nok regn i morgen.” ”Det gør vi nok,” siger så Kristen, ”for et par dage siden, da var der sådan en svalm*. Ja, Julius mente også, at det havde sådan svalmet*. ”På Tamperdag* var vinden i syd, og det regnede også noget, så det er nok ikke sikkert, det vil gå slet så gelassen* med høsten, som det har gjort hidtil.” ”A ved ikke, hvordan vejrliget* kan blive i morgen eller dagen efter, eller næste dag igen, og det er der nok ingen af os, der kan sige, men vi får i hvert fald ikke regn i dag. Det er min mening,” sagde a. Så blev der ikke snakket mere om vejrliget.

Men vi kom til at snakke noget om den-her sige*, som vi lige har hørt noget af, og som de gamle altid kan få anvendt i deres snak. Julius mente, han vidste, hvad hans gammelfar* ville have bemærket, hvis han var klar over, at han, Julius, sad her. ”Jo, så ville han nok have sagt: Du skal passe dit snit og ikke dit skidt. Det er ved at blive en sige for ham. Det betyder nok så meget (som), at en* skal tage sig noget nyttigt til. Efter hans mening skal en ikke gå til marken*, uden en har noget at komme der efter. På værtshusene dér har en ingen ærinde.

Når han i gamle dage skulle til Holstebro, så tog han en kurv på armen til at have kræmmerhusene i, men derud af, *til* byen dér havde han hans mellemadder i den. Dem fortærede han så i købmandsbutikken. A tænker vel, købmanden gav en dram til. Ja, far brugte (dvs. gjorde) det såmænd på samme måde de første åringer. Nu, når der skal hentes købmandssager, så kører han vel tiest, ellers tager han med dagvognen efter dem. Der er jo alligevel halvanden mil hjemmefra til byen. Gammelfar* kan ikke ret* med de-her tider og nye skikke. Når han hører på os-andre* unges snak og vor mening om flere ting, så siger han så tit: Ja, de unge de kan være gode nok, men de gamle de er de klogeste. Ja, det er redeligt* nok, føjer han så gerne til for at bestyrke det.”

blyw en Sej· for ham. De bety·r nok saa møj', te en ska ta sæ nøj nø'te te. Atter hans Mjening ska en e't go te Mar'ken, urn en haar nøj aa kom· dæ a'ter. O æ
 3 Værtshu·s dæ·r haar en engen Ærend.

Naar han i gammel Daw· sku te Holsbrow, saa tuk han en Kaar·e o æ Aar·m te'r
 6 aa haa æ Kræmmerhu·s i', men dær u'rar, te æ Bøj' dæ·r haa·j han hans Mel·mar
 i'en. Dem faatæerr han saa i æ Kjømandsbutik. A tenker wol, æ Kjømand ga
 en Dram te. Ja, Faa'r brujt ær sammen o sam· Maa·r dem føst O·ringer. No,
 9 naar dæ ska hintes Kjømandssag'er, saa kyer han wol ti·erst, hejsen taar han
 mæ æ Dawvown aterr. Dæ æ jo iløw'ler halanden Mi'l hjemfræ te æ Bøj'.
 Gammelfaa'r ka e't ræt mæ dæhæ·r Ti·er aa nøj' Ski'k. Naar han hør· o vi ander
 12 Ong· waa Snak aa waa Mjening om flier Teng, saa sejer han saa tit: Ja dem Ong·
 di ka væ gue nok, men dem Gammel de æ dem klo·gest. Ja, de æ re·le nok, føjer
 han saa gja·r te for aa bestør'ker."

15
 Julius wa bløwen nøj urolle i æ Sæ·r, laa a Mærk te, han skulter sæ, aa han tuk
 sæ i æ Na'k, aa endle sejer han: "A trower, te a snaar ka stel en Lo'pteater an,
 18 for a æ da bløwen bekasser mæ nøj a dæhær Lo'ptøj, ka a mæ·r'k. A haa sammen
 faat em henn ve ham æ Lo'pmand. De wa ret, te de ver·mt mæ Lo'per ind ve
 ham, heller en ka wol snaaerr sej· te de ho'per mæ em. De ka væ·r, han bløw
 21 gal o', te a saaj te ham, te han tuk wol dæhæ·r Smodyerr mæ sæ i æ Seng om æ
 Næt, faa di sku da ha nøj aa løw· aa'. Han saa·j engen Teng, men han so' saa ves
 te mæ. A tenker, han saa haa kommedierr en Par Stø'ker nier o æ Bæl'e a mæ.
 24 De Skidt ku han jo fo te all Teng. De ka væ·r, a sku go op te ham ijen aa ta'k
 ham for æ Foræring. No ka vi snaar blyw Konkurenter, ka a sej te ham. Men de
 klogest vild nok væ·r snaar aa ta hjem. En sku li·g ha hat en Væltepeder heller
 27 en Besykel heller hwa de ær, di kol·der em, saa ku en snaar ha kommen øwer
 de Støk Vej."

30 Kræjsten faato·l, te æ Søn i Stor Daalstrup haaj faat sørn jen. Men de mot da nok
 vær en Væltepeder, faa han vælter da mæ'n bode i Gru·sdjønger aa Waj·sgro·ef.
 "De so' a da jen Daa, a wa u·r aa kyer mæ dem Brow·n. Da wa han osse u·r, o·n
 33 Løsttu'r skuld æ nok væ·r. Men a ve'r e't, hwem dæ mo·err sæ mjest, enten ham
 o æ Væltepeder heller mæ, dæ bare so' o'er. Men han wa hejsen e't faaknøt,
 lisaa so·r han kam te'r aa leg ve æ Si· aa'n, saa wa han o'n ijen, han vild hejsen
 36 e't gi sæ. De æ no nøj sin·d, a øvervæerr den Forestelleng. Di sejer iløwler, te
 no ka Anton godt ri· o hans Sykel. Ja, sørn jen som Anton, han ka jo sajt. Hans
 Faar haa jo nok li·g gin· ham æ Pæng·, en haa kaast. Bode hans Faar aa Muer æ
 39 saa stuer aa, te djæ Knæjt haa faat en Sykel aa vi·s sæ o'."

Julius var blevet noget urolig i sædet, lagde a mærke til, han skultrede* sig, og han tog sig til nakken, og endelig siger han: ”Jeg tror, at a snart kan stille et loppeteater an, for a er da blevet bekasset* med noget af det-her loppetøj, kan a mærke. A har såmænd fået dem henne ved ham loppemanden. Det var ret* så det virmede* med lopper inde ved ham, eller en* kan vel snarere sige, at det hoppede med dem. Det kan være, han blev gal over, at a sagde til ham, at han tog vel de-her smådyr med sig i seng om natten, for de skulle da have noget at leve af. Han sagde ingenting, men han så så vist til mig. A tænker, han så har kommanderet et par stykker ned på bælgem* af mig. Det skidt kunne han jo få til alting. Det kan være, a skulle gå op til ham igen og takke ham for foræringen. Nu kan vi snart blive konkurrenter, kan a sige til ham. Men det klogeste ville nok være snart at tage hjem. En skulle lige have haft en væltepeter eller en cykel* eller hvad det er, de kalder dem, så kunne en snart have overkommet det stykke vej.”

Kristen fortalte, at sønnen i Store Dalstrup havde fået sådan en. Men det måtte da nok være en væltepeter, for han væltede da med den både i grusdynger og vasegrobe*. ”Det så a da en dag, a var ude at køre med de brune. Da var han også ude, på en lysttur skulle det nok være. Men a ved ikke, hvem der morede sig mest, enten ham på væltepeteren eller mig, der bare så på det. Men han var ellers ikke forknyt; ligeså såre* han kom til at ligge ved siden af den, så var han på den igen, han ville ellers ikke give sig. Det er nu noget siden, a overværede den forestilling. De siger alligevel, at nu kan Anton godt ride på hans cykel. Ja, sådan en som Anton, han kan jo sagtens. Hans far har jo nok lige givet ham pengene, den har kostet. Både hans far og mor er så store* af, at deres knægt har fået en cykel at vise sig på.”

”En cykel er nu for dyr for almindelige karle,” mente Kristen, ”den koster da et helt års løn.” A sagde, at det var noget grimme noget for landevejstrafikken. ”A var for en tid siden ude at køre, da kom a imod en, hestene var så rædde* for den som for alt ondt.” ”Er hestene rædde for dem, som de vist altid er,” siger så Julius, ”så skal rytteren (dvs. cyklisten) stå af, gør han ikke det, så må kusken give ham én af piskem.” A sagde, at i sådan en tid (dvs. et øjeblik) havde man nok at gøre med at holde hestene, en* fik ikke stunder* til at bruge piskem. ”Vi ser jo ikke ens på alting,” bemærkede a lige.

”Da a havde fået den-her forskrækkelse, og hestene var blevet rolige igen, snakkede a med Jens Vejmand, han mente, at en* måtte ikke beklage sig over cyklerne, nej, dem skulle vi skam have nogle flere af. Han sagde, at det var Jens

- “En Sykel æ no faa dy·r for almenlig Kaa·l,” mien Kræjsten, “den koster da en hiel Ors Løn.” A saa·j, te de wa nower grem· nower for æ Landvejstrafik. “A wa
 3 for en Ti sind uer aa kyer, da kam a imo·r jen, æ Hæ·st wa saa ræj for en som faa alting Undt.” “Ær æ Hæ·st ræj for em, som di ves al’ti ær,” sejer saa Julius, “saa ska æ Rytter staa aa. Gjør han e’t de, saa mo æ Kusk gi ham jen aa æ Pisk.”
 6 A saa·j, te i sørn en Ti haaj en nok aa gy·er mæ·r aa hold o æ Hæ·st, en fæk e’t Staa·nd te·r aa brug æ Pisk. “Vi sier jo et jens o all Teng,” bemærker a li·g.
- 9 “Da a haaj faat dæhæ·r Faaskræ·kels, aa æ Hæ·st wa bløwen rolle ijen, sna·ker a mæ Jens Vejmand, han mien, te en mot e’t beklaw· sæ øwer æ Sykler, nej, dem sku vi skam ha nower flier aa. Han saa·j, te de wa Jens Sørensen, dæ kam omm
 12 ve mæ, aa sin·d han wa begynd aa befaa·r æ Vej o hans Stjenknuser, haar æ Vej waat møj læ·ter aa hol·d. Jaaw den Slaw· sku dæ væ manne aa. Jens Vejmand sna·ker akkuraat, som de wa hans hyw· Mjening, a ve·r et ræt, om de war·er.”
 15
- Mæ aa Kræjsten tro·j et, te de Sykelrytteri nowti bløw almenlig. Ja, de vest Julius saa e’t. “Men I sku prøw· aa sna·k mæ Mine i æ Møll om·er. De er et saa
 18 læng· sin·d, a wa nier aa hint ni Mølku·er”, faato·l han. ”Di haa·j saa møj’ aa mo·l den Daa. Æ Ku·er wa et færr, da a kam, a mot vent nøj a’terr. A kam saa ind i æ Mølstow·. Dær so Sofus Laj’ aa Pe Tammes i Krøjpgord mæ·n Glas aa·n
 21 klaar Fla·esk o æ Bu·erd æ for ve dem. A fæk osse en Sæ·r aa fild i Snak mæ dæhæ·r tow Stabejserr. Di æ no gu·e nok, men dæ wa engen a dem, dæ haaj møj’ te owers for æ Sykler, som vi fild i Snak om·. Pe Tammes mien, de wa Galskab
 24 de rien o Sykel. De sku faabyes, saa·j han, de æ te·r aa jaw Hæ·st aa Vow·n i æ Wajsgro·ef mej.
- 27 Mine gik u·r aa ind i æ Stow·, aa gik nok aa lo’t nøj te dæhæ·r Snak, saa sejer hun: Ska a e’t osse faabyes aa heng Wasketøj o·n Snor, faa de ka ni tovlø Kre·ker da heller e’t sto for. No, sejer saa Pe Tammes, sørn nøj henger en da heller e’t
 30 op o æ Landvej. Nej, men a vel da helst ha waas hænd op hæ·r i æ Nærhi·er aa æ Møll. Dæ wa·n Møl·gjæst hær jen Gaang, dæ beklawer sæ sørn, for·e han mien, te han nær et wa noj hæte, faade a haaj hæn nower Skjowter op o æ Snor
 33 dæomm omtrent laangs mæ æ Kalgordi·g. De æ dat li·g ve æ Vej. Faaræsten trower a, de passer, hwa a haar hør nower Mænd sej hæ·r aa snak om, te naar æ Kusk bløw ræj’ – o æ Hæ·st djæ Vej·en nok – saa ku æ Hæ·st snaar mærk de, saa
 36 bløw di osse ræj·, saa ka a godt tenk mæ, te han ær skidt ky·ern. A haa osse en be·te Graand Faastand o Hæ·st, dem kommer dæ saa manne aa hæ·r. Naar føst dæ kommer ret nower Sykler o æ Vej·, saa sier æ Hæ·st dem slæt e’t.

Sørensen, der kom om ved (dvs. forbi) mig, og siden han var begyndt at befare vejen på hans stenkuser, har vejen været meget lettere at holde. Jo den slags skulle der være mange af. Jens Vejmand snakkede akkurat, som det var hans høje* mening, a ved ikke ret*, om det var det.”

Mig og Kristen troede ikke, at det cykelrytteri nogentid* blev almindeligt. Ja, det vidste Julius så ikke. ”Men I skulle prøve at snakke med Mine i Møllen om det. Det er ikke så længe siden, a var nede og hente noget møllekorn”, fortalte han. ”De havde så meget at male den dag. Kornet var ikke færdig, da a kom, a måtte vente noget på det. A kom så ind i møllestuen. Der sad Sofus Laj og Per Thomas i Krøjpgård med et glas og en klar flaske (brændevin) på bordet foran dem. A fik også et sæde og faldt i snak med de-her to stabejsere. De er nu gode nok, men der var ingen af dem, der havde meget til overs for cyklerne, som vi faldt i snak om. Per Thomas mente, det var galskab den riden på cykel. Det skulle forbydes, sagde han, det er til at jage heste og vogne i vasegroben* med.

Mine gik ud og ind af stuen, og gik nok og lyttede noget til det-her snak, så siger hun: Skal a ikke også forbydes at hænge vasketøj på en snor, for det kan nogle tovlige* krikker da heller ikke stå for. Nå, siger så Per Thomas, sådan noget hænger en* da heller ikke op på landevejen. Nej, men a vil da helst have vores hængt op her i nærheden af møllen. Der var en møllegæst her en gang, der beklagede sig sådan, fordi han mente, at han nær ikke var nået hertil, fordi a havde hængt nogle skjorter op på snoren deromme omtrent langs med (sten) diget om kålgården*. Det er da ikke lige ved vejen. For resten tror a, det passer, hvad a har hørt nogle mænd sidde her og snakke om, at når kusken blev ræd*, (godt) nok på hestenes vegne, så kunne hestene snart mærke det, så blev de også rædde; så kan a godt tænke mig, at han er skidt kørende. A har også en bitte grand* forstand på heste, dem kommer der så mange af her. Når først der ret* kommer nogle cykler på vejene, så ser hestene dem slet ikke.

Det vil vare længe inden det sker, siger så Sofus Laj. Nej, det vil såmænd ikke. A vil da snart have en cykel, og det tror jeg, der er mange, der vil. Nej, holdt nu lidt, siger så Per Thomas, a tror ikke, du får nogen cykel. Er der endelig en eller anden, der får en, så er det nok karle. Det er i hvert fald ikke noget for piger. Jo, det kan I tro, det er, siger hun så Mine. Hvor bliver det endda også skønt, når en* lige kan sætte sig på sådan en, og før en snart ved* af nogen ting at sig, så kan en være i Holstebro. Ja, en kan køre til Viborg, om en vil. Min kusine har fået en, vist for et par måneder siden. Hun er svært fornøjet med den, har hun skrevet.

De-l waa læng· inden de skier, sejer saa Sofus Laj'. Nej, de vel saamænd e't.
 A-el da snaar haa'n Sykel, aa de trower a, dæ æ manne dæ vel. Nej, hold no
 3 ledt, sejer saa Pe Tammes, a trower engen Sykel du fo'r. Ær dæ endle jen heller
 anden, dæ fo'r jen, saa æ de nok Kaa-l. De æ i hwer Fald e't nøj faa Pig·er. Jaaw,
 de ka I trow, de ær, sejer hun saa Mine. Hu blywerr indda osse skjøn, naar en
 6 li·g ka sæt sæ o sørn jen, aa fa·r en snaar ver a nower Teng aa sej·, saa ka en væ i
 Holsbrow. Ja, en ka kør te Viborg, om en vel. Mi Kusine haa faat jen, ves for en
 Par Monerr sin·d. Hun æ swæ'r faanywer mæ'n, haa hun skrøwen. Te Foror vel
 9 hun sæt sæ o hinde Sykel aa besø·g mæ. Dæ æ da iliwaller en fem sejs Mi'l. Ja,
 sejer Sofus Laj', saa trækker du nok æ Væltepeder u'r aa æ Sku'r aa føller mæ
 hind tebaag ijen. Nej, indda, haa du sørn Fantasi, jaaw, faa de ten'ker a da osse,
 12 a vel, swaa·r Mine. Dæhæ·r taaw Mænd sna'ker om·, da Mine wa gon aa' æ
 Stow·, te de wa ni Pjat de hiele, de hun gik aa saa·j. Hinde Kusine haa naturlevis
 engen Sykel, aa Mine fo'r heller engen.”

15
 No wa Julius iløw'ler ve'r aa trow, te de e't wa jene Snak. “Hwis Mine vel
 haa'en Sykel,” saa·j han, “aa de stoler a't o, te hun e't vel, saa ska hun saamænd
 18 osse nok fo jen. De æ nower bowen Folk dem i æ Møll. De rawer e't vidt faa
 Jør·n Møller aa gi hans gjæw· Pi·g, hans jenest Dæ'ter, en Sykel.” “Nok om de,”
 sejer han te sids Julius, “men a vild iløwler gja·r si'e Mine i æ Møll krawel o
 21 en Sykel.”

A so' te æ Klaa'k, saa læ't a mæ aa sejer: “Ja, no ska I ha Tak for i Daa, no go'r
 24 a.” “Ja, hold,” sejer saa Julius, “vi vel mej. Di Klaa'k æ ves faa faast.” “Nej,
 en ær e't,” swaa·r a. “Din· æ ves faa sajt. No haa a set hæ·r læng· nok.” A saaj
 Fowal aa gik. A trower nok æ Krigskammerater fulle a'ter, men a haaj saamænd
 27 faat nok a djæ Sælskab for i Daa.

A gik nierar. Æ Vown wa begynd aa kør u'er aa æ Kjømangsdgo·r, nower opar
 30 aa nower nierar æ Gaa·r. For nower Staa·nd sin·d sammelt sæ Alteng hæ·r i
 Holsbrow – Folk, Høwder aa Hæ·st. No wa di ve'r aa spre·s ijen. Nower wa nok
 noj nøj Stø'k u'r o æ Landvej·. Men de vel nok iløw'ler waa·r nower Staa·nd
 33 ino, inden dem sidst kommer aste. Dæ wa a'terhaa'nd bløwen Plads i æ Staal·d
 te æ Markenshæ·st. Nier i æ Kjømangsdgord i æ Østergaa·r kam dæ en hal' Snes
 Stø'ker u'r i jen Ræ'k, di wa mæ æ Gri·mskawt bonden i æ Haller o hwerander.
 36 De ku or·lig skenger i æ Gaa·r, naar al dem Bi·en traj i æ Brosti·en. Dæ bløw
 saa'j, te de wa Holsbrow Praanger Kristian Krammer hans. Dem flæst a dem
 wa nok bløwen kjøwt op hæ·r o Holsbrow Mar'ken. No haaj di faat en Fu'er aa
 39 sku saa allere· aste te Viborr, dær wa Mar'ken i Maa·r – næj de ka væ·r, te de e't

Til foråret vil hun sætte sig på hendes cykel og besøge mig. Der er da alligevel en fem-seks mil. Ja, siger Sofus Laj, så trækker du nok væltepeteren ud af skuret og følger med hende tilbage igen. Nej endda (dog), har du sådan en fantasi, jo, for det tænker a da også, a vil, svarede Mine. De her to mænd snakkede om, da Mine var gået (ud) af stuen, at det var noget pjat det hele, det hun gik og sagde. Hendes kusine har naturligvis ingen cykel, og Mine får heller ingen.”

Nu var Julius alligevel ved at tro, at det ikke var ene snak. ”Hvis Mine vil have en cykel,” sagde han, ”og det stoler a ikke på, at hun ikke vil, så skal hun så-mænd også nok få én. Det er nogle bovne* folk dem i Møllen. Det rager ikke vidt (dvs. betyder ikke stort) for Jørgen Møller at give hans gæve* pige, hans eneste datter, en cykel.” ”Nok om det,” siger han til sidst Julius, ”men a ville alligevel gerne se Mine i Møllen kravle (op) på en cykel.”

A så til klokken*, så lettede a mig og siger: ”Ja, nu skal I have tak for i dag, nu går a.” ”Ja, holdt,” siger så Julius, ”vi vil med. Din klokke er vist for fast*.” ”Nej, den er ikke,” svarede a. ”Din er vist for sagte*. Nu har a siddet her længe nok.” A sagde farvel og gik. A tror nok, krigskammeraterne fulgte efter, men a havde såmænd fået nok af deres selskab for i dag.

A gik nedad (mod torvet). Vognene var begyndt at køre ud af købmandsgårdene, nogle op ad og nogle ned ad gaderne. For nogle stunder* siden samlede sig alting her i Holstebro – folk, høveder* og heste, nu var de ved at spredes igen. Nogle var nok nået et stykke ud på landevejene. Men det vil nok alligevel vare nogle stunder endnu, inden de sidste kommer af sted. Der var efterhånden blevet plads i staldene til markedshestene. Nede i købmandsgården i Østergade kom der en halv snes stykker ud i én række, de var med grimeskaftet* bundet i halerne af hverandre. Det kunne ordentlig skingre* i gaden, når alle de ben trådte i brostenene. Der blev sagt, at det var holstebroprangeren Kristian Krammers. De fleste af dem var nok blevet købt op her på Holstebro Marken*. Nu havde de fået et foder og skulle så allerede af sted til Viborg, dér var marken i morgen – nej det kan være, at det ikke var før den anden* dag. Rytteren, der sad på den forreste hest, kan få sig en ordentlig ridetur. Foreløbig bliver det nok ikke længere end til Hagebro Kro. Der kan a tænke mig, de skal indstaldes i nat.

Midt i Østergade traf a Kathrine, hun kom gående lige så stille hen imod Store Torv. Hun gik, ligesom hun så efter noget, og så ikke lige straks mig. Det var, ligesom hun blev noget forskrækket, lige som (dvs. da) a snakkede til hende. ”Du er så ikke taget til-det* hjem endnu,” sagde jeg. ”Nej, men a skal snart af sted.

wa inden den aa-n Daa'. Æ Rytter, dæ so o den forrest Hæst, ka fo sæ en ordlig Ri-tu'r. Foreløbig blywerr nok e't længer ind te Haa-gbro' Krowr. Dæ ka a tenk
3 mæ, te di ska indstaaldes i Næt.

Mødt i æ Østergaa-r traf a Kathrine, hun kam gonen lisaa stell hen imor æ Sto-r
6 Tor'e. Hun gik, lisom hun so atter nower, aa so et li-gstraks mæ. De wa, lisom
hun bløw nøj faaskræker, li- som a snakker te hin-d. "Du ær saa e't taan te'r
hjem ino," saaj a. "Nej, men a ska snaar aste. A haar de mjest aa æ Ti fulles mæ
9 Jensine i Meldgord. No kjo-r djæ Vown for en bette Stø'r sin-d, aa hun kam jo
mej." A spuer, om dæ wa engen hun vest, te hun ku aa-g mej. "Næej, a rejner
mæ'r, te a ska go. Ja, Niels Sønderkjær tæster mæ an faa e't ræt læng- sin-d, han
12 saa:j, te no ku a li-g kom op aa kyer mæ ham. De töt a no e't, te a vil-d. A saa:j,
te a vest e't andt, ind han haaj fuld Las heru'r, aa de sku han wol saa osse ha
hjemar. Nej, nej, saa:j han Niels, de wa jene ong Folk, aa a ka jo faastaa, te di ska
15 ind aa dan-s, aa de trowr a't, te a ska. A holder jo heller et aa' aa bii a'ter dem.
Han saa:j: Gue Faanyw'els, da han gik. A ku faasto o ham, te han rejent mej, te
a osse sku dan-s. De ska a no e't. De Markensdans de passer e't ret mæ."

18 Hun spuer, om a haa:j nower aa følles mej heller vedst jen, te a ku aa-g mej. A
saaj nej. "De wa ves æ Mjeneng te Julius Jensen aa mæ sku følles, men no ve'r
21 a faaræsten da't, hu han ær." "Kathrine," sejer a saa, "vel du følles mæ mæ?"
"Ja, de-l a gjar." A gik tæt hen te hind aa sejer saa: "Kathrine, vel du alti følles
mæ mæ?" "Ja," swaar hun. "Vel du osse mej øwer te æ Guldsmed, no mæ de
24 samm?" "Ja, de vel a gjar."

Dæ wa jen, dæ bløw saa glaa, ja a trower, dæ wa tow. Vi gik øwer o æ Sønderland
27 te æ Guldsmed. Baag a'ter wa vi in-d ve-n Bager aa fo Kaffe. De bløw selde,
inden vi kam hjem, men de gjor engen Teng. De wa den bedst Mar'ken, a haa
waat te.

Marinus Poulsen, Højlund, Mejrup pr. Holstebro.

A har det meste af tiden fulgtes med Jensine i Mellemgård. Nu kørte deres vogn for et bitte stød* siden, og hun kom jo med.” A spurgte, om der ikke var nogen, hun vidste, at hun kunne age* med. ”Neej, a regner med, at a skal gå. Ja, Niels Sønderkjær tastede* mig an for ikke ret længe siden, han sagde, at nu kunne a lige komme op at køre med ham. Det tykkedes* a nu ikke, at a ville. A sagde, at a vidste ikke andet, end han havde fuldt læs herud, og det skulle han vel så også have hjemad. Nej nej, sagde han Niels, det var ene unge folk, og a kan jo forstå, at de skal ind og danse, og det tror a ikke, at a skal. A holder jo heller ikke af at bie* efter dem. Han sagde: God fornøjelse, da han gik. A kunne forstå på ham, at han regnede med, at a også skulle danse. Det skal a nu ikke. Det markedsdans det passer ikke ret* mig.”

Hun spurgte, om a havde nogen at følges med eller vidste én, som a kunne age* med. A sagde nej. ”Det var vist meningen, at Julius Jensen og mig skulle følges, men nu ved a for resten da ikke, hvor han er.” ”Kathrine,” siger a så, ”vil du følges med mig?” ”Ja, det vil a gerne.” A gik tæt hen til hende og siger så: ”Kathrine, vil du altid følges med mig?” ”Ja,” svarede hun. ”Vil du også med over til guldsmeden, nu med det samme?” ”Ja, det vil a gerne.”

Der var en, der blev så glad, ja a tror, der var to. Vi gik over på Sønderlandet til guldsmeden. Bagefter var vi inde ved en bager og få kaffe. Det blev silde*, inden vi kom hjem, men det gjorde ingenting. Det var det bedste marken*, a har været til.

Kort signalement af Marinus Poulsens dialekt

(hardsysselsk, H)

– med fokus på vigtige forskelle fra rigssproget (R)

1. Hs **konsonantlyd** er næsten de samme som i R, for så vidt angår begyndelsen af stavelser. Dog udtales de “stumme h’er” stadig i H: *hwa* (= hvad) 10.26, *ihjæl* (= ihjel) 62.39. Og Rs v- er i H udspaltet på v- (foran fortungelyd) og w- (foran bagtungelyd, eller efter anden konsonant): *vi* (= vi) 8.3, *wa* (= hvad) 8.1, *hwis* (= hvis) 50.24, *giswent* (= gevindt) 48.23.

I slutningen af stavelser er forskellene flere. Svarende til Rs “stumme d’er” har H palatalisering (j-farvning) af et forudgående n el. l; der er tydelig forskel på slutlyden i *hun* (= hun) 64.37 og *hin·d* (= hende) 64.38, *sæ·l* (= sælge; med lg > l) 10.13 og *hol·d* (= holde) 32.13. I forbindelsen -rd derimod, fx *Gord* (= gård) 10.40, er d’et også bortfaldet i H og skrives kun af vane eller læservenlighed.

H har ingen “bløde d’er”; når man i teksten møder ord som *ad* 28.25, *Brød* 28.37, skyldes det ortografisk konvention; for H har dels -r (svarende til olddansk -t), dels j el. bortfald (svarende til olddansk -th): *Kjør* (= kød) 38.24; *Ti* (= tid) 8.30, *Boj* (= bud) 24.27.

Denne udvikling har (via ældre jysk -et) også ramt de jyske præteritum- og participium-ender inden for verbernes -ede-bøjning, så disse falder sammen med præsens-endelsen: *sna’ker* (= snakkede) 32.33 og *snakker* (= snakket; med glemst stødtegn) 32.38 lyder fuldstændigt som *sna’ker* (= snakker) 66.29. Også enklitisk *det* (i andre jyske dialekter udtalt -et, -ed eller -e) har fået -r: *Blywr er saa snaar te nøj* (= bliver det så snart til noget!) 14.40.

De ny r’er giver sammen med de gamle (fællesdanske) r’er en række kombinationer -rer- mv., som bidrager til tekstens mange “udtrukne r-lyd”: *arberr* (= arbejder) 12.25, *laa·err* (= lader) 10.2, *kommerr* (= kommer det) 30.8, *skonterr* (= skuntrede det) 20.29.

Svarende til Rs -b har H -v (i ordets slutning ofte hærdet til -f): *Piver* (= piber) 38.38, *Pi·ef* (= pibe) 38.32. Ligesom i ældre R har H “blødt g” i ord som *li·g* (= lige) 12.6.

Om klusilparasit, se pkt. 3.

2. Hs **vokallyd** fordeler sig for de kortes vedkommende næsten som i R. Dog svarer Rs a ofte til å el. o i H: *laangs* (= langs) 26.35, *Saalt* (= salt) 28.32, *kol·der* (= kalder) 80.27.

For langvokalernes vedkommende udviser H de typiske nørrejske lydlukninger: a > å, å > o, o > ue, e > ie: *taa·l* (= tale) 20.3, *Mo·ner* (= måned) 26.10, *Ku·en* (= kone) 8.32, *si’e* (= se) 12.22. Selv den sjældne parallel ø > ye

er repræsenteret i teksten: *gyer* (= gøre) 12.38. Som slutlyd i ord modsvarer Rs lange o dog ikke af ue, men af ow: *Kow* (= ko) 8.22.

Under bøjning mv. forkortes en langvokal undertiden (fx *pibe* : *piber* i pkt. 1); i sådanne tilfælde bliver gliderne *ie*, *ue* til *je*, *wo*: *Stjenknu-ser* (< *Stien*) 82.12; for ordet *swaat* (= sort) 38.29 er det dog grundformen, der er blevet ramt af forkortelse, mens pluralis (ikke repræsenteret her i teksten) har bevaret den ældre langvokal: *su-et*.

Alle jyske dialekter har været udsat for apokope, dvs. ældre "svage e'er" (som de kendes fra R) er bortfaldet, hvor de stod som sidste lyd i ordet: *Kass* (= kasse) 42.2, *lest* (= liste) 16.26; hvorimod de er opretholdt, når der følger endnu en lyd efter: *Moster* (= moster) 10.8, *Awten* (= aften) 14.9. Når der alligevel forekommer slutstillede e'er i H, er de enten fremkommet ved forenkling af konsonantforbindelser: *Tør'e* (= tørv; *rv* > *rev* > *re*) 12.16, eller som reduktion af en afledningsendelse: *endle* (= endelig) 8.29 – og til sidstnævnte gruppe har også sluttet sig *be'ite* (= bitte) 10.12.

Om konsonantforlængelse eller vestjysk stød i forlængelse af apokopen, se pkt. 3.

3. Hs **længde- og stødforhold** adskiller sig på væsentlige punkter fra Rs. H har således ikke alene lange vokaler – hér i fortællingen oftest betegnet ved længdeprik: *Si·* (= side) 18.24, sjældnere ved dobbeltskrivning: *bii* (= bie) 86.15. Også de stemte konsonanter kan være lange – og her er dobbeltskrivning normen: *omm* (= om) 28.10, mens længdeprik fortrinsvis bruges ved lydene -ld, -nd, -ng: *Staal·d* (= stalde) 36.35, *sin·d* (= siden) 28.26, *Gaang·* (= gange) 46.7; som i Rs retskrivning noterer Marinus Poulsen ikke længde på -j og -w.

Længde på konsonant er i alle tilfælde et følgefænomen til apokopen (se pkt. 2) og optræder derfor normalt kun i ord, der i R har (eller ville have haft) en ekstra (tryksvag) stavelse: *Tæmm* (= tømme) 24.5, *bestæll* (= bestille) 26.25.

I ord svarende til Rs tostavellesord med -p, -t, -k har H udviklet såkaldt vestjysk stød: *o'p* (= oppe) 46.30, *e'it* (= ikke) 8.3, *æl't* (= ælte) 56.33, *Fen'ker* (= finker) 28.36. Når der undtagelsesvis mangler stød, skyldes det enten, at det pågældende ord engang (i olddansk) har været énstavelles: *indhint* (= indhentet; jf. pkt. 4) 76.11, eller der er tale om et sent indlånt ord: *Kykken* (= køkken) 10.15.

H har naturligvis også det fællesdanske stød (selvom det sjældent er noteret her i teksten). Som i de fleste andre jyske dialekter mangler stødet dog i enstavellesord, der ender på stemt + ustemt konsonant: *laant* (= langt) 18.20, ligesom det mangler i såkaldte præfiksord (hvor R jo har stødtilkomst efter forstavelse): *betaa·l* (= betale) 42.39.

Stød på langt -i, -y, -u er i ældre H oftest udviklet til en k-lignende lyd (en såkaldt parasit-klusil). Her i teksten ses fænomenet kun markeret i to ord: *tuk* 60.5, *sluk* 52.20 (= tog, slog; via dialektformerne *tu'*, *slu'*) – så klusilparasit har formentlig været næsten opgivet i forfatterens (1900-tals) dialekt.

Marinus Poulsen har ofte glemt længde- og stødmarkering (fordi man stort set savner en sådan i Rs retskrivning, jf. Ord & Sag 2007 s. 48 ff.), men de satte tegn bekræfter det ovenfor sagte – forudsat at de er tolket korrekt, for i manuskriptet er det ofte vanskeligt at skelne mellem forfatterens længdeprik og hans stødtegn. I tvivlstilfælde har vi som udgivere holdt os til Peter Skautrup's længde- og stødbetegnelse for dialekten i det nærliggende Tvis sogn – og vi har herved samtidig fået bekræftet stødforhold afvigende fra R's, fx stødløshed i ord som *om*, *stund*, *synd*, *bund* (som om disse gik tilbage til ældre tostavellesord).

4. Hs **bøjningsformer** er i de fleste tilfælde paralleller til Rs. Men for substantivernes vedkommende hersker typisk vestjyske træk: tællelige ord er alle fælleskøn: *en Par Daw* (= et par dage) 10.8, utællelige ord er såkaldt stofneutrum: *ni Molør aa Spitakkel* (= noget larm og spektakkel) 20.30. Bestemt form udtrykkes ved foranstillet artikel: *æ Maa-r* (= morgenen) 8.5, og genitiv normalt ved pronominal omskrivning: *æ Dreng hans Faar* (= drengens far) 20.31, *vi ander Ong-waa Snak* (= vi unges snak) 80.11.

Adjektiver bøjes ikke i neutrum; det hedder derfor: *noj gu'e Kjændskab* (= noget godt kendskab) 44.32; men nogle få gamle neutrumformer har overlevet i adverbial funktion: *A ... tjænt osse godt ve'r* (= jeg tjente også godt ved det) 12.13.

Nogle verber har i H bevaret bøjningsmønstre, som er opgivet i R. I præsens drejer det sig om en énstavelles form (uden endelse) for de ord, som i infinitiv ender på -l, -n, -s, -r: *mi'en* (= mener) 68.25, *læ'r* (= lærer) 32.35. I præteritum og participium optræder hele tre ældre mønstre. For det første en endelsesløs bøjning af verber på -t: *høst* (= høstede) 72.40, *fløt* (= flyttet) 50.27. Dernæst en gammel -de-bøjning af verber på -r, -n, -l, -ng, som nu i H fremtræder endelsesløs, men i tilfældene -n, -l, -ng giver palatalisering (j-klang), hvis verbet ikke allerede har en sådan fra infinitiv: *hø-r* (= hørte) 36.32, *kjo'r* (= kørt) 8.7, *kjæ'nd* (= kendt) 36.32, *fild* (= faldt) 12.23, *hænd* (= hang, hængt) 50.39, 74.19. Endelig gamle -the- og -dde-bøjninger af verber, som i infinitiv ender på vokal: *no-j* (= nåede; inf. *no'*) 8.7, *tøj-* (= tødede; inf. *tø-*) 56.39.

Inden for rammerne af den almindelige -te-bøjning har Hs verber med infinitiv på -k lydforenkling i præteritum og participium (kt > t): *lot* (= lukket) 64.1.

5. **Sætningsbygningen** i H er omtrent som i R (naturligvis med vægten på det talte sprog). Den velkendte jyske hovedsætningsordstilling (for adverbier) også i bisætninger bruger Marinus Poulsen langtfra konsekvent (dog fx 8.4: *te vi fæk e't Staa-n te'r* = at vi ikke fik stunder til det). Derimod vrimler det med eksempler på det udelukkende nordvestjyske fænomen, at infinitiver og bisætninger repræsenteres i den overordnede sætning vha. pronominet *det* (i den tryksvage form *-er, -e*, jf. pkt. 2): *Vi æ e't færre mæ'r aa kø-r Ku'er ind* (= vi er ikke færdige med (det) at køre korn ind) 8.3, *De-for'e mi Mu'er e't haa faat em gjor i Stand* (= det er for (det), min moder ikke har fået gjort dem i stand) 30.14 – jf. www.jyskordbog.dk, artiklen ¹det 5.

6. Alle dialekter har deres karakteristiske **ordforråd** (med en række særgloser og -idiomer ukendte i R). Det er imidlertid vanskeligt at give et kortfattet, dækkende billede heraf; så vi nøjes med nedenstående liste (som alene dækker denne tekst). Listen er forsynet med summariske oversættelser samt henvisning til første sted i teksten, hvor det pågældende dialektale ord eller idiom forekommer.

Ordlister

A – a, pron (= jeg) 8.1 – **ae**, adv (= taget af) 20.17 – **age**, v (= køre) 10.25 – **agte**, v (= lægge mærke til) 64.8 – **aksel**, s (= skulder) 50.13 – **anden**, adj (= forleden, sidste; næste) 12.34 – den **anden** dag (= forleden dag; i overmorgen) 56.27 – ikke **andet** end (= kun) 14.6

B – baglig, adj (= tungnem) 36.11 – **bakse**, v (= magte) 30.20 – **baldyre**, v (= gennembanke) 50.31 – **bed**, s (= stykke arbejde med heste) 56.4 – **bede**, s (= hanfår, kastreret) 28.35 – **befumret**, adj (= befippet) 50.14 – **bekasse**, v (= belemre) 80.18 – **beskærmelse**, s (= under) 48.31 – **bestilling**, s (= arbejde) 20.1 – **bicykel**, s (= cykel) 80.27 – **bidsle** 'ved (= slide og slæbe) 12.19 – **bie**, v (= vente) 24.15 – **billing**, s (= stump, brok) 26.38 – **bitte**, adj (= lille) 12.37 – **bjæle**, v (= skrige) 22.4 – **blærpe**, v (= plaske) 22.7 – **blævver**, s (= søle) 56.32 – **blåne**, v (= sværge, bande) 50.28 – **bojel**, s (= bryllupsfest) 24.25 – **bovn**, adj (= velhavende) 84.18 – **brække**, v (= pløje op) 34.14 – **bumre** v (= dundre) 44.24 – **bægt**, s (= portion brød, bagt på én gang) 28.38 – **bælg**, s (= skind; mave) 80.23 – **bæsling**, s (= skillevæg) 12.8 – **bødle**, v (= knokle) 56.27 – **børren**, s (= favnfuld) 58.10

D – daje med (= gå og støtte) 32.28 – lægge **daller** til (= lange slag ud) 50.25 – **davre**, s (= morgenmad) 8.5 – **dejnetrug**, s (= dejtrug) 20.23 – **dejse**, v (= falde om) 22.15 – **del**, s (= ting, genstand) 20.24 – **drift**, s (= forårsarbejde) 14.5

– **drive** ‘op (= få på fode) 72.7 – **drivetiddags**, adv (= efter middagspausen, middagssovnen) 10.8 – **drunte**, v (= lunte) 68.12 – **dræge**, v (= dræve) 48.39 – rende **døre** op med (= løbe om hjørner med, narre) 64.23

E – **en**, pron (= man) 8.23 – **end** så (= hvad så med?) 58.14 – **endda**, adv. (= stadig, endnu) 74.39 – **endda**, konj (= skønt, selv om) 44.19 – **endeligmål**, adv (= for resten) 18.35 – **ening**, adj (= enig) 32.37 – stå **enke** (= lege to mand frem for en enke) 52.39 – **enspændt**, adj (= alene) 12.28

F – **fajme**, v (= slå ud med armene) 74.33 – **farlig**, adj (= gevaldig, pokkers) 8.32 – **fast**, adj (= hurtig) 84.24 – **finker**, s pl (= ret af hakket indmad mv.) 28.36 – **fjalet**, adj (= genert) 36.29 – **fjedervogn**, s (= stadsvogn) 24.2 – gå i **fjertab** (= skifte fjer og da ikke lægge æg) 8.34 – **flane**, s (= fjantet pigebarn) 36.17 – **flannie**, v (= fjante) 36.18 – **flire**, v (= småle) 26.8 – **fly**, v (= række, stikke) 60.36 – **foldeskår**, s (= skår ind mod hinanden, frem og tilbage) 68.13 – **forvare**, v (= gemme) 66.20 – **frahåndet**, adj (= højre) 20.31 – **fremme**, adv (= ude bagtil; i køkkenet) 10.15 – **fremmed**, s (= gæst) 62.38 – **færdig**, adj (= parat, klar) 44.31 – **fæssel**, s (= rem istf. strømpefod) 30.14 – **følog**, s (= hoppe) 20.36 – **før**, adj (= kraftig) 48.20 – det **første** (= i begyndelsen) 58.27 – **få** at (= skulle, måtte) 12.7

G – **galde**, s (= vrede) 46.34 – **galre**, v (= råbe op) 22.3 – så **galt** (= sågar) 28.24 – **gammelfar**, s (= bedstefar) 78.38 – **gammelmor**, s (= bedstemor) 78.22 – **geburtsdag**, s (= fødselsdag) 66.2 – **gelassen**, adv (= rask, hurtigt) 78.30 – **ger**, s (= spergel) 26.32 – **gisten**, adj (= utæt) 22.5 – **gjæv**, s (= portion) 60.3 – **gjæle**, v (= skvaldre op) 36.18 – **glyne**, v (= glane) 52.1 – **gode**, s (= fornøjelse, gavn) 22.40 – **grand**, s (= smule, stump) 12.37 – **granner**, adj (= dygtig) 18.38 – **gras**, s (= smadder) 20.35 – **grebning**, s (= gødningsrende) 20.8 – **grimeskaft**, s (= reb, fæstet i hestens grime) 30.27 – **grinne**, v (= le godmodigt) 28.38 – **grove**, adv (= groft; gevaldigt) 54.1 – **grutte**, v (= knuse) 50.19 – **gulv**, s (= afdeling af lade) 30.19 – **gævle**, v (= gø) 62.28 – **gæv**, adj (= rar; populær; kær) 60.12 – **gøde**, s (= gødning) 68.3 – **gøre** i (= lave til) 14.3 – **gøre** meget ud af (= godt kunne lide) 26.1 – **gøre** ‘op (= afregne) 44.13 – **gøre** ‘ved (= gøre i orden) 56.29 – **gøre** æg (= lægge æg) 8.35 – **gårdsled**, s (= indkørsel til gårdsplads) 30.36

H – **halvtredjears**, adj (= 2 $\frac{1}{2}$ -års) 20.32 – **hare**, v (= skærpe, vha. harehammer, se ill. s. 76) 74.29 – **harmet**, adj (= ked af det) 54.2 – **have**, s (= side af vognkasse) 20.17 – **hjalde**, s (= radmagert dyr) 8.27 – **hjamsk**, adj (= utilpas, sløj) 32.18 – **hjejn**, adj (= med for lidt smag) 28.32 – **hjelmet**, adj (= med hvid aftegning i hovedet, om ko) 26.28 – **hjemmen**, s (= hjem; ejendom) 20.24 – til **hobe** (= altsammen) 30.2 – **horke**, s (= lille tøs, barn) 26.16 – **hose**, s (= strømpe) 42.13 – **hove**, v (= huske) 10.27 – **hovet** på (= glad for, vild med; ivrig

efter) 10.18 – **huggehus**, s (= brændeskur) 64.2 – **hver-en**, pron (= allesammen) 32.1 – **hverve**, v (= vende) 12.5 – **hvilter**, adv (= hvornår) 10.15 – **hvine**, v (= hyle) 44.35 – **hvip**, adj (= irriteret) 46.18 – **hvirvlesyg**, adj (= rundtosset) 48.14 – **hviste**, v (= kaste) 30.18 – **hvællig**, adj (= rask; herlig) 30.5 – **hyllesklæde**, s (= lagen) 34.2 – **hyrde**, s (= hyrdedreng) 14.16 – **hægen**, adj (= ivrig, lysten) 10.19 – (stykke) **hække**, s (= fandens dyr) 26.29 – **høj**, adj (= ærlig, inderlig) 82.14 – **høle**, s (= le) 8.8 – **høre** til noget (= spørge om noget) 72.29 – **høved**, s (= kreatur) 8.23

I – I-andre, pron (= I) 18.13 – være **ildfat** (= sidde som på nåle) 54.15 – **ildklemme** (= ildtang) 10.15 – **imellemstunder**, adv (= ind imellem) 18.24 – **immeran**, adv (= tit) 58.37 – **irre**, v (= drille) 60.40

J – jern, s (= høstkarl med opbinderske; egl. = le) 74.21

K – kan-være, adv (= måske) 46.38 – **karlfolk**, **karlmenneske**, s (= mandfolk) 30.32 – **kasinkel**, s (= hoved, “skrin”) 52.10 – **kasse**, s (= æske) 42.2 – **kaste**, v (= grave) 12.13 – **katten**, adj (= kræsen) 28.30 – **kere** sig (= komme sig) 42.22 – **klavse**, s (= bundt) 32.34 – **kløkke**, s (= ur) 28.25 – **knaphændigt**, adv (= hurtigt) 16.12 – **knogle**, s (= ankel) 42.13 – **knorte**, v (= brokke sig) 14.14 – **knubleret**, adj. (= ujævn) 20.20 – gå i **knyk** (= gå fallit) 28.13 – **knøv**, adj (= pæn) 42.16 – **komme** ‘efter (= finde ud af) 12.36 – **komme** ‘til (= komme i gang med; begynde; blive sat til) 14.11 – **kompium**, s (= kanut) 8.38 – **kontent** med hinanden (= gode venner) 24.27 – **kovtet**, adj (= kæphøj) 74.25 – **kratte**, s (= høstrive, jf. ill. s. 74) 8.9 – **krykke**, v (= krybe) 58.11 – komme til **krylt** (= komme ovenpå) 28.14 – **kræge**, s (= sølle kræ) 76.18 – **krøbbel**, adj (= misdannet, halt) 34.5 – **krån**, adj (= stærk) 48.15 – **kurassig**, adj (= overmodig) 76.12 – **kvolme**, v (= ose, ryge) 60.18 – **kyle**, v (= kaste) 26.13 – **kæbestærk**, adj (= godt skåret for tungebåndet) 32.16 – **kæb-op**, s (= lussing) 22.18 – **kælig**, adj. (= forkælet; uvorn; ustyrlig) 18.37 – **kælveko**, s (= ko, der snart skal have kalv) 38.14 – **køb**, s (= rabat, afslag) 40.40 – **kønne**, s (= bygkorn i øje) 42.22 – **kørres**, s (= kostald) 12.8 – **kålgård**, s (= køkkenhave) 66.36 – **kålhøgen**, adj (= kæphøj) 52.32

L – lad, s (= loft, af løse træstænger) 14.18 – **lag**, s (= selskab) 48.22 – **langvejs**, adv (= hen ad vejen) 20.34 – **laske**, v (= smække) 38.22 – **lave** det med, lave ‘på (= få det til at se ud som) 50.21 – **led** ved (= ked af) 50.37 – **lidt** og andet (= et par andre ting) 14.17 – **lidtlig**, adj (= lovlig lidt) 56.9 – **lige**, s (= nytte) 36.1 – **lime**, s (= kost) 20.9 – **lind**, s (= bøjeligt stykke) 40.2 – **liv**, s (= mave, bug) 8.25 – **lodden**, adj (= lun, underfundig) 66.23 – **love**, v (= takke) 12.1 – **lutte**, v (= lytte) 52.17 – **lævver**, s (= pløre) 56.32 – **lød**, s (= farve) 48.18 – gå i **løft** (= være ude af stand til at rejse sig) 8.22 – **løfte** sig (= lette på sig) 48.10

M – **madstok**, s (= grydeske) 10.16 – **magtet**, adj (= stærk) 54.39 – **malør**, s (= larm, postyr) 20.30 – **æ mand** (= husbond) 8.4 – **marken**, subst (= marked) 8.1 – **medtjenere**, s pl (= andre tjenestefolk samme sted) 64.18 – **mellemsæt**, s (= midtergang) 20.7 – **mindelse**, s (= tilladelse) 46.3 – **mod**, adj (= moden) 68.6 – **mor**, s (= tørvejord) 18.11 – **morrod**, s (= gulerod) 26.40 – **muge**, v (= rense ud) 20.6 – **mullen**, adj (= muggen) 28.37 – **murris**, adj (= splejs) 72.32 – **måde**, s (= form, tilstand) 54.40

N – **narvorn**, adj (= fjollet, tåbelig) 40.20 – **nogentid**, adv (= nogensinde) 72.20 – **nok** så (= noget mere) 48.24 – **nys**, adv (= for nylig) 78.25 – **nyster**, adj (= kvik) 32.26 – noget **nær** (= sådan næsten) 10.24 – **nøje**, adj (= nærig) 12.37 – **nøvtet**, adj (= pilfingret) 32.27 – **nådelig**, adj (= ængstelig) 52.4 – **nårensinde** (= når), konj 18.18

O – **oksen**, adj (= tyregal) 10.6 – **opbinder**, s (= person, der følger en høstkarl og binder det høstede korn i neg) 74.30 – **ophøstet**, ptc (= høstet færdig) 68.31 – **opskær**, s (= festlighed ved afslutning af høst) 68.21 – **ordentlig**, adv (= regelmæssig) 60.8

P – **partu**, adv (= med ét) 22.12 – **passe** ‘op med (= hente, bringe) 16.1 – **pinsetid**, s (= pinse) 58.15 – **pirken**, adj (= vrissen) 74.16 – **pjævver**, s (= snakken) 24.3 – **plag**, s (= unghest) 20.36 – **plask**, s (= pyt) 30.29 – **plunte**, v (= slå i vand) 22.8 – **pløs**, s (= strømpe uden fod) 30.13 – **postelin**, s (= porcelæn) 40.10 – **porret**, adj (= besværlig) 28.31 – **prannisele**, s (= buksesele) 38.34 – **pride**, v (= prutte med, få til at slå af) 42.1 – **prås**, adj (= vigtig) 24.5 – **pulre**, v (= småtrave) 20.26 – **puls**, s (= støven, støvskyer) 10.28 – **pulver**, s (= skud hagl) 64.8 – **pyller**, adj (= pylret) 8.31 – **pylre**, v (= jamre) 8.32

R – **rask**, adj (= hurtig) 20.20 – **rede**, adj (= ordentlig) 10.37 – **redelig**, adj (= rigtig) 80.13 – komme til **renden** (= slippe af sted) 30.31 – **resen**, adj (= ophovnet) 52.25 – **ret**, adv (= rigtig, rigtignok) 10.1 – **ruttes**, adj (= ødsel, rundhåndet) 42.11 – **ryg**, s (= lugt) 66.16 – **ryge**, v (= lugte) 64.38 – **ræd**, adj (= bange) 22.8 – **råle**, v (= græde) 54.6

S – **sagte**, adj (= langsom) 84.25 – **sals-ende**, s (= gavl af stuehus) 24.14 – gå **sammen** (= gå i spand) 20.33 – **se** til (= besøge) 26.10 – **selle** sig (= rykke tilbage) 30.35 – de(m) **selv** (= husbond og madmor) 60.32 – **sen**, adj (= udgået for mælk, fx pga. kommende kælvning) 8.33 – **send**, s (= naturaliegave) 24.30 – **sener**, s pl (= senegræs) 58.8 – **sengeaften**, s (= sengetid) 70.11 – den anden **sidstning** (= for nylig) 60.24 – **siden**, konj (= efter at) 32.1 – **sige**, s (= talemåde, mundheld) 78.36 – **silde**, adv (= sent) 44.12 – **sime**, s (= halmbånd) 14.10 – blive ved dét **sind** (= tage dén beslutning) 56.14 – **singot**, interj (= gud velsigne jeres

arbejde) 18.9 – **skaltorn**, s (= en på sinkadusen) 52.7 – **skam** komme efter det (= pokker tage mig) 18.5 – **skarve**, v (= splejse ind, forlænge) 76.19 – **skingre**, v (= larme) 84.36 – **skinne**, v (= løbe løbsk) 20.31 – **skover**, s pl (= det, der er brændt på) 10.19 – **skralde**, s (= elendig ko) 56.18 – **skranni**, s (= skraldlatter) 52.20 – **skrannie**, v (= skoggerle) 36.25 – **skrannigrine**, v (= skraldgrine) 12.34 – **skrave**, s (= hørstramme på vogn) 20.16 – **skred**, adj (= glat, falsk) 78.4 – **skrue**, v (= sætte i stak, om tørv) 18.12 – **skrumlings**, adj (= elendig) 72.6 – **skræbe**, v (= græde) 22.19 – **skudtørv**, s (= mosetørv) 12.13 – **skul**, s (= skidt fyr) 50.40 – **skultre**, v (= skutte) 80.16 – **skumpi**, s (= kæltring) 50.30 – **skuntre**, v (= skumple) 20.29 – **skurvehat**, s (= paddehat) 22.13 – **skæftet**, adj (= ferm) 64.33 – **skødesløs**, adj (= uartig) 22.2 – **skår**, s (= række hug med leen, i hele agerens længde) 74.36 – **slag**, s (= spor) 64.5 – **slage**, v (= spore) 64.3 – **slant**, s (= slat, rest, klat) 8.33 – **sleg**, adj (= indsmigrende) 78.2 – **slof**, s (= makker) 12.16 – store **slumper** (= store sager, ret meget) 66.31 – **slunde**, s (= hulning) 18.6 – **slyni**, s (= tamp) 38.21 – **slæt**, s (= høsttid) 12.5 – **slå** ‘løs (= opgive tøjring) 26.25 – **smadder**, s (= mudder) 56.31 – **smed**, s (= håndelag, “tag”) 76.34 – **smække**, s (= for- eller bagstykke af vognkasse) 20.17 – **snakke** sin egen snak (= kæfte op) 44.2 – **snappe**, v (= gribe fat) 30.27 – **snar**, adj (= hurtig) 28.2 – **snart**, adv (= næsten) 8.30 – **snue**, v (= snuse) 66.17 – **snup**, s (= stump) 24.11 – **sort**, s (= pibeudkradsning) 58.29 – bitte **sort** (= kaffepunch) 46.31 – **spil**, s (= morskab) 30.23 – **spirris**, s (= spirrevip) 26.6 – **spjarre**, s (= gaffelformet træredskab (påsat leen), der lægger det høstede korn i en jævn række, jf. ill. s. 74) 76.6 – **springe**, v (= galoppere) 20.26 – **spøge**, v (= lege, fx sang- og fangelege) 58.22 – trække **stak** (= trække lod) 60.33 – **stakket**, adj (= kort) 76.7 – **stande**, v (= reparere, sætte i stand) 20.23 – gå i **staver** (= falde fra hinanden) 22.6 – **stede**, v (= ansætte, fæste) 10.32 – **stegl**, s (= forivret person) 72.27 – **stikkes**, v (= stanges) 48.6 – **stimmel**, s (= stivstikker) 74.25 – **stivelig**, adj (= skrap, voldsom) 56.18 – **stjærn**, s (= pande) 50.23 – **stor**, adj (= fin; stolt) 10.9 – **storhed**, s (= fornemhed) 66.4 – **strannie**, v (= kæmpe, ase) 30.28 – **stritte**, v (= falde død om) 8.24 – **stritte**, v (= sprøjte) 30.30 – **stroppe**, v (= tugte) 38.26 – **stryge**, v (= skærpe le vha. strygestål) 74.37 – **stræbe**, v (= skynde sig) 36.7 – **stråle**, v (= fare af sted) 26.34 – **stund**, s (= tid; time) 8.4 – **styrte**, s (= trillebør) 20.7 – **stød**, s (= øjeblik; tidsrum; stykke tid) 18.12 – det **stød** (= så længe, mens) 58.32 – **svalm**, s (= lummervarme) 78.28 – **svalme**, v (= blæse lummert) 78.29 – **svær**, adj (= stor) 60.17 – **svær**, adj (= rar; gemytlig) 22.1 – **svært**, adv (= meget, gevaldig) 20.38 – **sæddel**, s (= bund i vognkasse) 20.18 – **sæde**, v (= passe, være sandt) 52.22 – **sælde**, s (= æltetrug) 20.23 – det er ikke **sært** (= det kan du tro) 16.32 – **sætte** på (= love for) 22.14 – **søge**, v (= gå) 62.32 – **så-meget**, adv (= virkelig; gevaldig) 26.28 – så **såre** (= så snart) 36.38

T – **tag**, s (= taghalm) 14.3 – **tage** ‘fra (= ekspedere videre) 30.20 – **tage** ‘på (= give hals) 62.23 – **tage** ‘til at (= begynde at) 22.19 – **tage** ‘ud (= vælge) 38.33 – **tagkærv**, s (= knippe af taghalm) 16.1 – **tale** til (= kalde på) 20.3 – **tammelmasket**, adj (= betuttet) 30.38 – **tamperdag**, s (= 21. september) 78.29 – **taste** ‘an (= kaste sig over; henvende sig til) 52.29 – **te**, konj el. pron (se s. 5) – **tese**, v (= karte) 32.7 – den **tid**, konj (= mens) 42.38 – ved **tiden** (= på tide) 38.32 – den **tiddags** (= den tid på døgnet) 62.34 – i dag **tidlig** (= i morges) 62.37 – **til**, præp (= hos) 10.37 – **til-det**, adv (= af sted) 8.4 – **tilhåndet**, adj (= venstre) 22.12 – **to**, s (= uld) 32.7 – **to**, v (= vaske) 10.16 – **tovlig**, adj (= tosset; egl. tåbelig) 58.27 – **tror** jeg så ikke (= mindsandten om så ikke) 8.13 – **træffe** at (= komme til at, tilfældigvis gøre) 52.24 – **træring**, s (= kværlant) 14.12 – **tumpet**, adj (= tosset) 68.28 – gøre sin **tur** (= tage sin tørn) 74.24 – **tvilling**, s (= dobbeltneg) 30.18 – **tværi**, s (= vrissenpind) 78.2 – **tykkes**, v (= mene, synes) 8.38 – **tækket**, ptc 14.9 – **tælge**, v (= skære, snitte) 40.10 – **tøde**, v (= sinke) 56.37 – **tør**, adj (= lun, underfundig) 62.1 – få en **tørre** (= blive sat på plads) 66.23 – **tøvtløs**, adj (= meningsløs) 32.10 – **tålig**, adj (= tam) 26.23 – **tåmåde**, s (= strop om storetåen) 30.14 – **tåri**, s (= tåbe, tosse) 16.9

U – **uens**, adj (= uenig) 44.5 – **uklar**, adj (= uenig) 44.34 – **unden**, s (= middagsmad) 8.11 – **urriset**, adj (= ærgerlig) 60.6 – **urtekolonje**, s (= eau-de-cologne) 64.39 – **uryd**, s (= uorden) 72.13

V – **valk**, s (= fold) 42.12 – blive noget **var** (= se, opdage noget) 24.13 – **vasegrob**, s (= landevejsgrøft) 80.31 – **ved**, præp (= hos) 24.28 – **ved-det**, adv (= forkert, i vejen) 76.5 – **vejrlig**, s (= vejr) 10.27 – **vennik**, s (= svækling) 16.15 – **vi-andre**, pron. (= vi) 80.11 – **vide** ‘af at sige (= kende, vide noget om; ane uråd) 14.37 – **vildest**, adj sup (= dygtigst) 12.19 – **ville** blive (= blev hver gang) 38.29 – **virme**, v (= vrimle) 80.9 – **vrade**, v (= rode) 28.16 – **vratte**, s (= smal ende) 18.3 – **vringel**, s (= tvær stodder) 72.37 – **vrinsker**, s (= hingst) 48.16 – **vækild**, s (= pinseblus) 58.16 – **værgeløs**, adj (= ophidset, ude af sig selv) 16.22 – **værgende**, adj (= dygtig, stærk) 10.38 – **væv**, s (= vævet stof) 34.4 – **vævel**, s (= væv) 34.1

Æ – **æl**, s (= byge) 58.4

Å – **åsæt**, s (= vognfading, overdel på vogn) 20.12.